



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ & ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**«ΝΕΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ
ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΕΙΣ ΒΑΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ,
ΕΠΗΡΕΑΣΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ»**

Διπλωματική Εργασία

της

Μαρίας Παυλίδου
Αριθμός Μητρώου: mad22012

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΧΑΪΝΟΓΛΟΥ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος στις Διεθνείς
Σπουδές

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2023

**«ΝΕΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ
ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΕΙΣ ΒΑΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ,
ΕΠΗΡΕΑΣΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ»**

Μαρία Παυλίδου

Πτυχίο Πολιτικής Επιστήμης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, 2021

Διπλωματική Εργασία

υποβαλλόμενη για τη μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων του

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΤΙΤΛΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΧΑΪΝΟΓΛΟΥ

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την ___/___/___

Όνοματεπώνυμο 1

Όνοματεπώνυμο 2

Όνοματεπώνυμο 3

.....

.....

.....

Μαρία Παυλίδου

Περίληψη

Το Δίκαιο της Θάλασσας είναι ένα θεμελιώδες διεθνές νομικό πλαίσιο που διέπει τη χρήση και την εκμετάλλευση των ωκεανών και των θαλασσών του κόσμου. Τα τελευταία χρόνια, η Τουρκία προωθεί μια νέα ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας που αμφισβητεί τα κατοχυρωμένα δικαιώματα γειτονικών της χωρών όπως η Ελλάδα και η Κύπρος. Αυτή η νέα ερμηνεία επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές και την επιθυμία της να διεκδικήσει την θαλάσσια κυριαρχία της στην περιοχή.

Η Τουρκία αμφισβητεί τα καθιερωμένα θαλάσσια σύνορα Ελλάδας και Κύπρου, ισχυριζόμενη ότι δεν έχουν το δικαίωμα να εκμεταλλεύονται τους πόρους στην Ανατολική Μεσόγειο χωρίς τουρκική έγκριση. Η Τουρκία υποστηρίζει ότι η δική της υφαλοκρηπίδα και η αποκλειστική οικονομική ζώνη της εκτείνονται περισσότερο από αυτό που αναγνωρίζεται από το διεθνές δίκαιο. Αυτό έχει οδηγήσει σε εντάσεις και διαμάχες μεταξύ της Τουρκίας και των γειτόνων της, καθώς και με άλλες χώρες της περιοχής που υποστηρίζουν την Ελλάδα και την Κύπρο.

Αυτή η εργασία θα διερευνήσει τη νέα ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας από την προοπτική της Τουρκίας και πώς έχει επηρεαστεί από τις τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές. Θα εξετάσει επίσης τις επιπτώσεις αυτής της νέας ερμηνείας στη σταθερότητα και την ασφάλεια της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου. Η εργασία θα ολοκληρωθεί συζητώντας πιθανούς τρόπους επίλυσης των συνεχιζόμενων διαφορών μεταξύ Τουρκίας, Ελλάδας και Κύπρου και τη σημασία του σεβασμού του διεθνούς δικαίου για τη διατήρηση της ειρήνης και της σταθερότητας στην περιοχή.

Λέξεις Κλειδιά:

Δίκαιο της Θάλασσας, θαλάσσια σύνορα, υφαλοκρηπίδα, αποκλειστική οικονομική ζώνη, διεθνές δίκαιο, αναθεωρητικές πολιτικές, περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, σταθερότητα, ασφάλεια, εκμετάλλευση πόρων

Abstract

The Law of the Sea is a fundamental international legal framework that governs the use and exploitation of the world's oceans and seas. In recent years, Turkey has been promoting a new interpretation of the Law of the Sea that challenges the established rights of neighboring countries such as Greece and Cyprus. This new interpretation is heavily influenced by Turkey's revisionist policies and Turkey's desire to assert its maritime claims in the region.

Turkey has been challenging the established maritime boundaries of Greece and Cyprus, claiming that they do not have the right to exploit the resources in the eastern Mediterranean without Turkish approval. Turkey argues that its own continental shelf and exclusive economic zone extend further than what is currently recognized by international law. This has led to tensions and disputes between Turkey and its neighbors, as well as other countries in the region that maintain friendly relations with Greece and Cyprus.

This paper will explore the new interpretation of the Law of the Sea from Turkey's perspective, and how it has been influenced by Turkish revisionist policies. It will also examine the implications of this new interpretation on the stability and security of the eastern Mediterranean region. Finally, the paper discusses possible ways of resolving the ongoing disputes between by discussing possible ways to resolve the ongoing disputes between Turkey, Greece, and Cyprus and the importance of respecting international law in maintaining peace and stability in the region.

Keywords:

Law of the Sea, Maritime boundaries, continental shelf, exclusive economic zone, international law, revisionist policies, Eastern Mediterranean region, stability, security, resource exploitation

Πρόλογος – Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου, κ. Καλλιόπη Χαϊνογλου, για την ανεκτίμητη στήριξη και καθοδήγηση κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας. Επιπλέον, θέλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την στήριξη τους κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω το ίδιο το πανεπιστήμιο και το Τμήμα ΠΜΣ Διεθνείς Σπουδές για την υποστήριξη που μου παρείχε όλο αυτό το διάστημα.

Περιεχόμενα	
Περίληψη	2
Λέξεις Κλειδιά:	2
Abstract	3
Keywords:	3
Πρόλογος – Ευχαριστίες	4
Περιεχόμενα	5
1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
2 ΕΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ-ΟΡΙΣΜΟΙ	9
2.1 Ορισμοί	9
2.2 Στρατηγικές Αναθεωρητισμού	16
3 ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ	21
3.1 Γενικές Πληροφορίες	21
3.2 Άρθρα του Δικαίου της Θάλασσας που παραβιάζει η Τουρκία	24
3.3 Νέα Ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας επηρεασμένη από τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές	29
3.4 Στάση-Αντιδράσεις των άλλων χωρών	33
4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΚΥΠΡΟΥ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ	38
4.1 Ιστορικό πλαίσιο της σχέσεις Ελλάδας-Κύπρου-Τουρκίας	38
4.2 Παραβίαση των ελληνικών χωρικών υδάτων από την Τουρκία	41
4.3 Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12 ναυτικά μίλια	42
4.4 Ζήτημα αποστρατικοποίησης των νησιών	50
4.4.1 Σύμβαση της Λωζάνης για τα Στενά (1923)	55
4.4.2 Σύμβαση του Μοντρέ (1936)	56
4.4.3 Τουρκική Επιχειρηματολογία	57
4.4.4 Ελληνική Επιχειρηματολογία	57
4.5 Ελληνοτουρκική διαφορά ως προς την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας	67
4.6 Έρευνα και διάσωση στον θαλάσσιο χώρο σύμφωνα με το Δίκαιο της Θάλασσας	72

4.7 Η τουρκική στρατιωτική παρουσία στην κατεχόμενη Κύπρο	77
4.8 Η ‘γαλάζια πατρίδα’	81
5 ΤΟΥΡΚΟΛΙΒΥΚΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ	83
5.1 Τουρκολιβυκό Μνημόνιο Στρατιωτικής Συνεργασίας	83
5.2 Τουρκολιβυκό μνημόνιο για την οριοθέτηση των θαλασσίων συνόρων	86
6 ΕΛΛΗΝΟΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΟΖ	87
6.1 Νομική βάση της Ελληνοαιγυπτιακής Συμφωνίας	87
6.2 Οι επιπτώσεις επί του Τουρκολιβυκού Μνημονίου	89
7 ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ	90
7.1 Διμερή αμυντική συμφωνία ΗΠΑ-Κύπρου	90
7.2 Το ‘γεωπολιτικό τετράγωνο’ Ελλάδα-Κύπρου-Ισραήλ-Τουρκίας	91
8 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ	94
8.1 Επιπτώσεις για την Νέα Ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας επηρεασμένη από τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές	94
8.2 Επιπτώσεις τουρκικών ενεργειών σε διεθνές επίπεδο	95
9 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	99
10 ΕΠΙΛΟΓΟΣ	100
Βιβλιογραφία	102
Εικόνες	105

ΜΕΡΟΣ 1ο

Σχέσεις Ελλάδας-Κύπρου-Τουρκίας και Νέα Ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας επηρεασμένη από τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Δίκαιο της Θάλασσας είναι ένα σύνολο αρχών, κανόνων και κανονισμών που διέπουν τη χρήση και τη διαχείριση των ωκεανών και των θαλασσών του κόσμου. Καθιερώθηκε για πρώτη φορά το 1982 από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) και έκτοτε έχει επικυρωθεί από περισσότερες από 150 χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας, της Ελλάδας και της Κύπρου.

Ωστόσο, οι πρόσφατες εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο οδήγησαν σε μια νέα ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας από την πλευρά της Τουρκίας, επηρεασμένη σε μεγάλο βαθμό από τις τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές. Οι αναθεωρητικές πολιτικές της Τουρκίας στοχεύουν να αμφισβητήσουν το υπάρχον γεωπολιτικό status quo και να επιβεβαιώσουν την κυριαρχία της στην περιοχή, ιδιαίτερα σε σχέση με την Ελλάδα και την Κύπρο.

Αυτή η νέα ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας από την Τουρκία υποστηρίζει ότι ορισμένα νησιά, όπως το Καστελόριζο, που βρίσκεται μόλις δύο χιλιόμετρα μακριά από τις τουρκικές ακτές, δεν πρέπει να έχουν τα ίδια θαλάσσια δικαιώματα με άλλα νησιά που βρίσκονται πιο μακριά από την ηπειρωτική χώρα. Η Τουρκία υποστηρίζει ότι αυτή η ερμηνεία είναι σύμφωνη με την UNCLOS και ότι είναι μια δίκαιη προσέγγιση για τη διαχείριση των θαλασσιών συνόρων.

Η Ελλάδα και η Κύπρος, από την άλλη πλευρά, απορρίπτουν αυτή την ερμηνεία και υποστηρίζουν ότι υπονομεύει τις αρχές της UNCLOS και την κυριαρχία των χωρών τους. Επιπλέον, υποστηρίζουν ότι όλα τα νησιά έχουν τα ίδια θαλάσσια δικαιώματα και ότι οι ενέργειες της Τουρκίας είναι μια προσπάθεια άσκησης ελέγχου στην περιοχή.

Οι εντάσεις μεταξύ Τουρκίας, Ελλάδας και Κύπρου έχουν κλιμακωθεί τα τελευταία χρόνια, με την Τουρκία να διεξάγει δραστηριότητες εξερεύνησης και γεώτρησης στα αμφισβητούμενα χωρικά ύδατα. Οι ενέργειες αυτές έχουν δεχθεί έντονη κριτική και απειλή κυρώσεων από την Ελλάδα και την Κύπρο, οι οποίες κατηγόρησαν την Τουρκία για παραβίαση της κυριαρχίας και της εδαφικής τους ακεραιότητας.

Συμπερασματικά, η νέα ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας από την πλευρά της Τουρκίας, επηρεασμένη σε μεγάλο βαθμό από τις τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές, έχει

προκαλέσει σημαντικές εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο. Ενώ η Τουρκία υποστηρίζει ότι ενεργεί εντός των ορίων της UNCLOS, η Ελλάδα και η Κύπρος απορρίπτουν αυτήν την ερμηνεία και θεωρούν τις ενέργειες της Τουρκίας ως απειλή για την κυριαρχία τους. Η κατάσταση παραμένει τεταμένη και η επίλυση της συνεχιζόμενης διαμάχης παραμένει αδιευκρίνιστη.

2 ΕΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ-ΟΡΙΣΜΟΙ

2.1 Ορισμοί

«αναθεωρητισμός»

Ο αναθεωρητισμός είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα πολιτικό ή ιστορικό κίνημα που επιδιώκει να αναθεωρήσει ή να επανερμηνεύσει τις κοινές πεποιθήσεις ή ερμηνείες μια συγκεκριμένης ιδεολογίας, γεγονότος ή ιστορικής περιόδου. Ο όρος μπορεί να εφαρμοστεί σε μια σειρά πεδίων, της πολιτικής, της οικονομίας, της ιστορίας και των κοινωνικών επιστημών.¹

Για παράδειγμα, στο πλαίσιο του σοσιαλισμού, ο αναθεωρητισμός αναφέρεται σε ένα κίνημα που επιδιώκει να αναθεωρήσει ή να επανερμηνεύσει τις παραδοσιακές μαρξιστικές αρχές, υποστηρίζοντας συχνά μια πιο σταδιακή και δημοκρατική προσέγγιση για την επίτευξη των σοσιαλιστικών στόχων.²

Στα οικονομικά, ο αναθεωρητισμός αναφέρεται συχνά σε ένα κίνημα που επιδιώκει να αναθεωρήσει ή να επανερμηνεύσει τις κοινώς διαδεδομένες πεποιθήσεις σχετικά με την οικονομική θεωρία ή πολιτική. Για παράδειγμα, ο κεϋνσιανός αναθεωρητισμός αναφέρεται σε ένα κίνημα που επιδιώκει να αναθεωρήσει ή να επανερμηνεύσει την παραδοσιακή κεϋνσιανή οικονομική θεωρία, υποστηρίζοντας συχνά πολιτικές πιο προσανατολισμένες στην αγορά και μειωμένο ρόλο της κρατικής παρέμβασης στην οικονομία.³

Ο αναθεωρητισμός μπορεί να είναι ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα, καθώς συχνά αμφισβητεί βαθιές πεποιθήσεις ή ερμηνείες μιας συγκεκριμένης ιδεολογίας, γεγονότος ή ιστορικής περιόδου. Οι επικριτές του αναθεωρητισμού υποστηρίζουν ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διαστρέβλωση ή τη χειραγώγηση ιστορικών γεγονότων ή ερμηνειών για πολιτικούς ή ιδεολογικούς σκοπούς, ενώ οι υποστηρικτές υποστηρίζουν ότι είναι σημαντικό μέρος της διαδικασίας της ιστορικής έρευνας και μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο λεπτή και ακριβή κατανόηση του ιστορικού εκδηλώσεις.

Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα αναθεωρητισμού στην ιστορία είναι ο αναθεωρητισμός του Ολοκαυτώματος, γνωστός και ως άρνηση του Ολοκαυτώματος. Αυτό το κίνημα

¹"Denial: Holocaust History on Trial" by Deborah E. Lipstadt

²"The Holocaust and the Historians" by Lucy S. Dawidowicz

³"Denial: Holocaust History on Trial" by Deborah E. Lipstadt

επιδιώκει να αναθεωρήσει ή να επανερμηνεύσει την κοινή πεποίθηση ότι το Ολοκαύτωμα ήταν μια συστηματική γενοκτονία έξι εκατομμυρίων Εβραίων από τη Ναζιστική Γερμανία κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Οι ρεβιζιονιστές του Ολοκαυτώματος συχνά αρνούνται την ύπαρξη θαλάμων αερίων ή τη χρήση μεθόδων μαζικής εξόντωσης, και αντ' αυτού υποστηρίζουν ότι το Ολοκαύτωμα ήταν είτε φάρσα είτε πολύ υπερβολικό.⁴ Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο αναθεωρητισμός του Ολοκαυτώματος απορρίπτεται ευρέως από ιστορικούς και μελετητές, καθώς και από τη συντριπτική πλειοψηφία των κυβερνήσεων και διεθνών οργανισμών, λόγω της έλλειψης στοιχείων και της προώθησης αντισημιτικών και εξτρεμιστικών ιδεολογιών.

Ενώ ο αναθεωρητισμός μπορεί να είναι ένα σημαντικό μέρος της διαδικασίας της ιστορικής έρευνας και μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο λεπτή και ακριβή κατανόηση των ιστορικών γεγονότων, μπορεί επίσης να είναι ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα και συχνά επικρίνεται για τη δυνατότητά του να διαστρεβλώνει ή να χειραγωγεί ιστορικά γεγονότα ή ερμηνείες για πολιτικούς ή ιδεολογικούς σκοπούς.⁵

«τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές»

Ο όρος «τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές» αναφέρεται γενικά στις προσπάθειες της τουρκικής κυβέρνησης να αναθεωρήσει ιστορικά γεγονότα που σχετίζονται με το παρελθόν της χώρας, ιδιαίτερα όσον αφορά τη μεταχείριση των μειονοτικών ομάδων όπως οι Αρμένιοι, οι Έλληνες και οι Κούρδοι. Αυτές οι πολιτικές συχνά περιλαμβάνουν την άρνηση ή την υποβάθμιση περιπτώσεων βίας και καταπίεσης εναντίον αυτών των ομάδων, καθώς και την προώθηση μιας πιο εθνικιστικής και ομογενοποιημένης εκδοχής της τουρκικής ιστορίας. Υποστηρίζεται ότι τέτοιες πολιτικές μπορούν να συμβάλουν σε συνεχιζόμενες συγκρούσεις και εντάσεις εντός της τουρκικής κοινωνίας και μπορούν επίσης να βλάψουν τις σχέσεις της Τουρκίας με άλλες χώρες που έχουν επηρεαστεί από τις ενέργειες της στο παρελθόν.⁶

⁴The United States Holocaust Memorial Museum: <https://www.ushmm.org/>

⁵The International Holocaust Remembrance Alliance, "Combating Holocaust Denial and Distortion": <https://www.holocaustremembrance.com/search/node?keys=%22Combating+Holocaust+Denial+and+Distortion%22>

⁶"Turkey's Vision of the Mediterranean and Its Geopolitical Implications," by Theodore Tsakiris: https://www.files.ethz.ch/isn/171504/Briefing-Notes_22_October-2013_Tsakiris-Theodore-1.pdf

Οι τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές έναντι της Ελλάδας και της Κύπρου συνήθως περιλαμβάνουν εδαφικές διεκδικήσεις και διαφορές για την κυριαρχία, ιδιαίτερα για τα νησιά και τα θαλάσσια σύνορα στο Αιγαίο και τη Μεσόγειο θάλασσα. Αυτές οι πολιτικές συχνά περιλαμβάνουν την άρνηση ή την υποβάθμιση της ιστορικής και νομικής βάσης των ελληνικών και κυπριακών αξιώσεων, καθώς και τη διεκδίκηση τουρκικών αξιώσεων και συμφερόντων. Ας σημειωθεί, ότι υπάρχουν διαφορετικές απόψεις για τις τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές απέναντι στην Ελλάδα και την Κύπρο. Ωστόσο, ορισμένοι παρατηρητές υποστηρίζουν ότι τέτοιες πολιτικές μπορούν να συμβάλουν σε συνεχιζόμενες εντάσεις και συγκρούσεις στην περιοχή και μπορούν να υπονομεύσουν τις προσπάθειες για προώθηση της σταθερότητας και της συνεργασίας. Προτείνουν επίσης ότι η άρνηση ή η υποβάθμιση της ιστορικής και νομικής βάσης των ελληνικών και κυπριακών αξιώσεων μπορεί να βλάψει τη διεθνή φήμη και τις σχέσεις της Τουρκίας με τους γείτονές της. Επιπλέον, η χρήση επιθετικών τακτικών για τη διεκδίκηση των τουρκικών συμφερόντων, όπως στρατιωτικές ασκήσεις σε αμφισβητούμενα ύδατα, μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο κλιμάκωσης και να υπονομεύσει τις διπλωματικές προσπάθειες για την επίλυση διαφορών.⁷

«υφαλοκρηπίδα»

Η υφαλοκρηπίδα είναι ένας γεωλογικός σχηματισμός που εκτείνεται από την ακτογραμμή μιας ηπείρου ως το σημείο στο οποίο διακόπτεται απότομα. Είναι μια υποβρύχια πλατφόρμα που συνήθως αποτελείται από ιζηματογενή πετρώματα, άμμο και χαλίκι. Το πλάτος της υφαλοκρηπίδας ποικίλλει ευρέως σε όλο τον κόσμο, από μερικά χιλιόμετρα έως εκατοντάδες χιλιόμετρα. Το βάθος της υφαλοκρηπίδας μπορεί επίσης να ποικίλει, αλλά είναι γενικά λιγότερο από 200 μέτρα βάθος.

Η υφαλοκρηπίδα μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας είναι μια ιδιαίτερα σημαντική περιοχή της Μεσογείου. Βρίσκεται στην ανατολική Μεσόγειο και εκτείνεται από το Αιγαίο έως τη θάλασσα του Λεβάντε. Η υφαλοκρηπίδα σε αυτή την περιοχή είναι σχετικά στενή, με μέσο

⁷United Nations Convention on the Law of the Sea:

https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

"Turkey's Vision of the Mediterranean and Its Geopolitical Implications," by Theodore Tsakiris:

https://www.files.ethz.ch/isn/171504/Briefing-Notes_22_October-2013_Tsakiris-Theodore-1.pdf

πλάτος περίπου 70 χιλιόμετρα. Είναι επίσης σχετικά ρηχή, με βάθος που κυμαίνεται από 50 έως 200 μέτρα.

Η υφαλοκρηπίδα μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας είναι μια περιοχή σημαντικής οικονομικής και πολιτικής σημασίας. Είναι πλούσιο σε φυσικούς πόρους, συμπεριλαμβανομένων κοιτασμάτων πετρελαίου, φυσικού αερίου και ορυκτών. Η υφαλοκρηπίδα είναι επίσης μια σημαντική συγκοινωνιακή διαδρομή, με θαλάσσιες λωρίδες που συνδέουν τη Μαύρη Θάλασσα, το Αιγαίο Πέλαγος και τη Μεσόγειο Θάλασσα.

Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας αποτελεί εδώ και πολλά χρόνια πηγή αντιπαραθέσεων και συγκρούσεων. Οι δύο χώρες διεκδικούν τμήματα της και υπάρχει διαφωνία σχετικά με την ακριβή τοποθεσία των συνόρων.

Το 1976, η Τουρκία και η Ελλάδα υπέγραψαν μια διμερή συμφωνία γνωστή ως the Aegean Sea Continental Shelf Agreement. Η συμφωνία είχε σκοπό να οριοθετήσει την υφαλοκρηπίδα μεταξύ των δύο χωρών και να προωθήσει τη συνεργασία για την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της περιοχής. Ωστόσο, η συμφωνία δεν έχει εφαρμοστεί πλήρως και εξακολουθούν να υπάρχουν διαφωνίες για την ακριβή οριοθέτηση των συνόρων μεταξύ των δύο χωρών.

Η διαμάχη για την υφαλοκρηπίδα έχει κλιμακωθεί τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα μετά την ανακάλυψη σημαντικών αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου στην ανατολική Μεσόγειο. Η Τουρκία έχει υποστηρίξει ότι η υφαλοκρηπίδα της εκτείνεται νοτιότερα από την Ελλάδα και ότι έχει το δικαίωμα να εξερευνά και να εκμεταλλεύεται πόρους στην περιοχή. Η Ελλάδα από την άλλη πλευρά, έχει δηλώσει ότι οι ισχυρισμοί της Τουρκίας είναι παράνομοι και έχουν παραβιάσει το διεθνές δίκαιο.

Η κατάσταση παραμένει τεταμένη, με τις δύο χώρες να συμμετέχουν σε στρατιωτικές ασκήσεις στην περιοχή και να αυξάνουν τη ναυτική τους παρουσία στην ανατολική Μεσόγειο. Η διαμάχη έχει επίσης προσελκύσει και άλλες χώρες της περιοχής, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου και της Αιγύπτου, που έχουν τις δικές τους αξιώσεις στην υφαλοκρηπίδα.

Συμπερασματικά, η υφαλοκρηπίδα μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας είναι μια στενή, ρηχή περιοχή της Μεσογείου που είναι πλούσια σε φυσικούς πόρους και σημαντική οικονομική και πολιτική σημασία. Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των δύο χωρών αποτελεί πηγή αντιπαραθέσεων και συγκρούσεων εδώ και πολλά χρόνια, ενώ υπάρχει συνεχής διαφωνία για την ακριβή τοποθεσία των ορίων. Η διαμάχη έχει κλιμακωθεί τα τελευταία

χρόνια, με τις δύο χώρες να αυξάνουν τη ναυτική τους παρουσία στην Ανατολική Μεσόγειο και να συμμετέχουν σε στρατιωτικές ασκήσεις.⁸

«ΑΟΖ»

Η αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ) είναι μια θαλάσσια ζώνη που ορίζεται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) ως περιοχή πέρα από τα χωρικά ύδατα ενός παράκτιου κράτους που εκτείνεται 200 ναυτικά μίλια (370 χιλιόμετρα). Εντός αυτής της ζώνης, το παράκτιο κράτος έχει αποκλειστικά δικαιώματα για την εξερεύνηση και εκμετάλλευση φυσικών πόρων, συμπεριλαμβανομένων των ιχθυοκαλλιεργειών, των αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου και ορυκτών. Το παράκτιο κράτος έχει επίσης δικαιοδοσία για τη διαχείριση και τη διατήρηση των θαλάσσιων πόρων στην ΑΟΖ.⁹

Η Ελλάδα και η Τουρκία διαθέτουν ΑΟΖ στο Αιγαίο και την ανατολική Μεσόγειο. Οι δύο χώρες έχουν παράλληλες αξιώσεις σε ορισμένα σημεία της περιοχής, γεγονός που έχει οδηγήσει σε διαφωνίες και εντάσεις σχετικά με την οριοθέτηση των αντίστοιχων ΑΟΖ τους.

Η ΑΟΖ της Ελλάδας καλύπτει έκταση περίπου 505.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων και περιλαμβάνει τα ύδατα που περιβάλλουν τα νησιά του Αιγαίου, την Κρήτη και τα Επτάνησα. Η ΑΟΖ της Ελλάδας είναι πλούσια σε φυσικούς πόρους.

Η ΑΟΖ της Τουρκίας καλύπτει έκταση περίπου 462.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων και περιλαμβάνει τα ύδατα που περιβάλλουν τη νότια ακτή της και την περιοχή της βόρειας Κύπρου. Η ΑΟΖ της Τουρκίας είναι επίσης πλούσια σε φυσικούς πόρους, αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Η οριοθέτηση των ΑΟΖ μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας αποτελεί εδώ και πολλά χρόνια πηγή έντασης και συγκρούσεων. Και οι δύο χώρες διεκδικούν περιοχές του Αιγαίου και της ανατολικής Μεσογείου και υπάρχει διαφωνία ως προς την ακριβή τοποθεσία των ορίων μεταξύ των αντίστοιχων ΑΟΖ τους.¹⁰

⁸Turkish Geological Research Foundation:

<http://www.foramproject.net/index.php/consortium/third-parties/geological-survey-of-turkey-mta/>

⁹European Council on Foreign Relations: <https://ecfr.eu/>

¹⁰International Crisis Group: <https://www.crisisgroup.org/>

Η σύγκρουση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας για τις αντίστοιχες ΑΟΖ τους οδήγησε σε αυξημένες διπλωματικές προσπάθειες για ειρηνική επίλυση της διαφοράς. Η ΕΕ συμμετείχε ενεργά στην προσπάθεια μεσολάβησης της διαφοράς και προέτρεψε και τις δύο χώρες να ξεκινήσουν διάλογο για την επίτευξη μιας αμοιβαία αποδεκτής λύσης. Οι Ηνωμένες Πολιτείες εξέφρασαν επίσης την υποστήριξη τους για μια ειρηνική επίλυση της σύγκρουσης και προέτρεψαν και τις δύο πλευρές να αποφύγουν προκλητικές ενέργειες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε κλιμάκωση. Παρά τις προσπάθειες αυτές, η κατάσταση παραμένει τεταμένη και δεν υπάρχει άμεση λύση. Η διαμάχη για τις ΑΟΖ μεταξύ των δύο χωρών παραμένει ένα σύνθετο και προκλητικό ζήτημα που θα απαιτήσει συνεχείς διπλωματικές προσπάθειες για να επιλυθεί.¹¹

Συμπερασματικά, η αποκλειστική οικονομική ζώνη είναι μια θαλάσσια ζώνη που ορίζεται από την UNCLOS που δίνει στα παράκτια κράτη αποκλειστικά δικαιώματα για την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων εντός 200 ναυτικών μιλίων από τις ακτές τους. Η Ελλάδα και η Τουρκία έχουν αμφότερες αποκλειστικές οικονομικές ζώνες στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο και υπάρχει συνεχής ένταση και σύγκρουση για την οριοθέτηση των αντίστοιχων ζωνών τους. Η διαμάχη έχει κλιμακωθεί τα τελευταία χρόνια, με τις δύο χώρες να αυξάνουν τη ναυτική τους παρουσία στην περιοχή και να συμμετέχουν σε στρατιωτικές ασκήσεις.

«αιγιαλίτιδα ζώνη»

Η αιγιαλίτιδα ζώνη ή αλλιώς τα χωρικά ύδατα αναφέρονται στην περιοχή του ωκεάνιου χώρου δίπλα στην ακτογραμμή μιας χώρας, στην οποία η χώρα αυτή ασκεί κυριαρχία, συμπεριλαμβανομένων των αποκλειστικών δικαιωμάτων επί των φυσικών πόρων, της ναυσιπλοΐας και άλλων δραστηριοτήτων. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) καθόρισε το νομικό πλαίσιο για τον προσδιορισμό της έκτασης των χωρικών υδάτων μιας χώρας, καθώς και άλλων θαλασσιών ζωνών, όπως η συνεχόμενη ζώνη, η αποκλειστική οικονομική ζώνη και η υφαλοκρηπίδα.¹²

Η Ελλάδα και η Τουρκία είναι δύο γειτονικές χώρες που βρίσκονται στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου. Και οι δύο χώρες έχουν σημαντική ακτογραμμή κατά μήκος του

¹¹"Δίκαιο της Θάλασσας" by Κρατερός Ιωάννου, Αναστασία Στρατή

¹²United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS):

https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

Αιγαίου και της Μεσογείου και έχουν εμπλακεί σε μια μακροχρόνια εδαφική διαμάχη για την έκταση των αντίστοιχων χωρικών τους υδάτων.

Η Ελλάδα ισχυρίζεται ότι τα χωρικά ύδατα εκτείνονται έως και τα 12 ναυτικά μίλια (22,2 χλμ.) από την ακτογραμμή της, σύμφωνα με το UNCLOS. Ωστόσο, η Τουρκία αμφισβητεί αυτόν τον ισχυρισμό και υποστηρίζει ότι τα χωρικά ύδατα της Ελλάδας θα πρέπει να περιοριστούν σε έξι ναυτικά μίλια (11,1 χλμ. με βάση μια νομική αρχή γνωστή ως «γκρίζα ζώνη»). Σύμφωνα με την Τουρκία, αυτή η αρχή επιτρέπει σε μια χώρα να επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα μόνο εάν έχει ηπειρωτική χώρα δίπλα στα επίμαχα ύδατα, την οποία η Ελλάδα δεν διαθέτει σε ορισμένες από τις αμφισβητούμενες περιοχές.¹³

Η διαφωνία μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας για τα αντίστοιχα χωρικά τους ύδατα υπήρξε πηγή έντασης μεταξύ των δύο χωρών εδώ και δεκαετίες. Και οι δύο πλευρές έχουν συμμετάσχει σε στρατιωτικές ασκήσεις και έχουν αναπτύξει ναυτικές δυνάμεις στα επίμαχα ύδατα, με αποτέλεσμα πολλά επεισόδια και παραλίγο ατυχήματα.

Τον Αύγουστο του 2020, η Τουρκία έστειλε ένα ερευνητικό σκάφος, το Oruc Reis, συνοδευόμενο από πολεμικά πλοία, για να πραγματοποιήσει σεισμικές έρευνες σε μια περιοχή που διεκδικεί η Ελλάδα ως μέρος της υφαλοκρηπίδας της. Η Ελλάδα απάντησε στέλνοντας το ναυτικό της στην περιοχή και οι δύο χώρες πραγματοποίησαν στρατιωτικές ασκήσεις. Η κατάσταση κλιμακώθηκε περαιτέρω όταν η Γαλλία έστειλε ναυτικές δυνάμεις στην περιοχή για υποστήριξη της Ελλάδας.¹⁴

Τον Σεπτέμβριο του 2020, Ελλάδα και Τουρκία συμφώνησαν να επαναλάβουν διερευνητικές συνομιλίες με στόχο την επίλυση των διαφορών τους σχετικά με τα θαλάσσια σύνορα. Ωστόσο, αυτές οι συνομιλίες δεν έχουν ακόμη οδηγήσει σε επίλυση της διαφοράς.¹⁵

Η συνεχιζόμενη διαφωνία για τα χωρικά ύδατα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας αναδεικνύει τα περίπλοκα ζητήματα που προκύπτουν όταν πολλές χώρες διεκδικούν αλληλεπικαλυπτόμενα θαλάσσια σύνορα. Υπογραμμίζει επίσης τη σημασία της UNCLOS για την παροχή νομικού πλαισίου για την επίλυση τέτοιων διαφορών. Η UNCLOS αναγνωρίζει τη σημασία της επίλυσης διαφορών για τα θαλάσσια σύνορα με ειρηνικά

¹³The Hellenic Ministry of Foreign Affairs: <https://www.mfa.gr/en/index.html>

¹⁴The Turkish Ministry of Foreign Affairs: <https://www.mfa.gov.tr/default.el.mfa>

¹⁵ The Council on Foreign Relations: <https://www.cfr.org/>

μέσα και καλεί τις χώρες να συμμετάσχουν σε διαπραγματεύσεις καλής πίστης για την επίτευξη μιας αμοιβαία αποδεκτής λύσης.¹⁶

2.2 Στρατηγικές Αναθεωρητισμού

Ο αναθεωρητισμός είναι μια πολιτική στρατηγική που επιδιώκει να τροποποιήσει ή να αναθεωρήσει τις καθιερωμένες πεποιθήσεις, δόγματα ή αρχές μιας ιδεολογίας ή κινήματος. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες συνθήκες ή για την επανερμηνεία των αρχικών γραπτών και αρχών των ιδρυτών ενός κινήματος. Ο όρος αναθεωρητισμός χρησιμοποιείται συχνά υποτιμητικά για να περιγράψει πολιτικά κινήματα που θεωρούνται ότι προδίδουν ή διακυβεύουν τις αρχικές αρχές ενός κινήματος ή ιδεολογίας. Ωστόσο, ο αναθεωρητισμός μπορεί επίσης να είναι ένα πολύτιμο εργαλείο για την προώθηση της διανοητικής έρευνας και της προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Μία από τις βασικές στρατηγικές του αναθεωρητισμού είναι η επανερμηνεία, η οποία περιλαμβάνει την αναθεώρηση ή την επανερμηνεία των αρχικών αρχών ή πεποιθήσεων ενός κινήματος ή ιδεολογίας, προκειμένου να προσαρμοστούν στις σύγχρονες συνθήκες ή να αντιμετωπιστούν τα ελαττώματα ή τις αδυναμίες. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει μια προσεκτική επανεξέταση των πρωτότυπων κειμένων και γραπτών των ιδρυτών ή των ηγετών του κινήματος προκειμένου να εντοπιστούν εναλλακτικές και ερμηνείες.¹⁷

Για παράδειγμα, στο πλαίσιο του σοσιαλισμού και του κομμουνισμού, οι ρεβιζιονιστές υποστήριζαν ότι το αρχικό όραμα του Καρλ Μαρξ και του Φρίντριχ Ένγκελς ήταν πιο συμβατό με τις δημοκρατικές αρχές και τις πολιτικές κοινωνικής πρόνοιας παρά με τον αυταρχισμό και τον κρατικό έλεγχο που χαρακτήριζαν πολλά μαρξιστικά καθεστώτα στον 20ό αιώνα. Μερικοί ρεβιζιονιστές σοσιαλιστές έχουν τονίσει τη σημασία της επίτευξης του σοσιαλισμού με δημοκρατικά μέσα και όχι με βίαιη επανάσταση, ενώ άλλοι έχουν υποστηρίξει μια πιο ευέλικτη και προσαρμόσιμη προσέγγιση στη σοσιαλιστική θεωρία και πρακτική.¹⁸

¹⁶United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS):

https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

¹⁷"Rising Powers and Foreign Policy Revisionism: Understanding BRICS Identity and Behavior Through Time" by Cameron G Thies, Mark David Nieman

¹⁸"The Marx-Engels reader" by Robert C. Tucker

Μια άλλη στρατηγική του αναθεωρητισμού είναι ο "gradual revisionism", ο οποίος περιλαμβάνει την επιδίωξη σταδιακών αλλαγών ή μεταρρυθμίσεων σε ένα υπάρχον σύστημα αντί να προσπαθεί να το ανατρέψει πλήρως. Αυτή η προσέγγιση αναγνωρίζει τους περιορισμούς της άμεσης ή επαναστατικής αλλαγής και επιδιώκει να επιτύχει πρόοδο μέσω μιας σειράς μικρότερων, πιο εφικτών βημάτων.¹⁹

Για παράδειγμα, ορισμένοι περιβαλλοντολόγοι όπως είναι ο Eduardo Porter έχουν υιοθετήσει μια σταδιακή προσέγγιση για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, προωθώντας τη μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και μειώνοντας τις εκπομπές άνθρακα μέσω στοχευμένων πολιτικών και κανονισμών. Αυτή η προσέγγιση αναγνωρίζει την ανάγκη για συστημική αλλαγή προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι μακροπρόθεσμες προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή, αλλά επίσης αναγνωρίζει την πολιτική και οικονομική πραγματικότητα που καθιστούν δύσκολη την επίτευξη άμεσης, ριζικής αλλαγής.²⁰

Η επιλεκτική έμφαση είναι μια άλλη στρατηγική του ρεβιζιονισμού που περιλαμβάνει την ανάδειξη ορισμένων πτυχών ή αρχών ενός κινήματος ή ιδεολογίας ενώ υποβαθμίζει ή αγνοεί άλλες. Αυτό μπορεί να είναι ένας τρόπος να προωθηθούν πιο μετριοπαθείς ή αποδεκτές εκδοχές μιας ιδεολογίας ή να αποστασιοποιηθεί το κίνημα από τα πιο ακραία ή αμφιλεγόμενα στοιχεία του.²¹

Για παράδειγμα, ορισμένοι υποστηρικτές των οικονομικών συστημάτων που βασίζονται στην αγορά έχουν τονίσει τη σημασία του ανταγωνισμού, της καινοτομίας και των ατομικών επιλογών ενώ υποβαθμίζουν τις αρνητικές επιπτώσεις της ανισότητας και των αποτυχιών της αγοράς. Αυτή η επιλεκτική έμφαση μπορεί να είναι ένας τρόπος προώθησης των πλεονεκτημάτων ενός συγκεκριμένου οικονομικού συστήματος, αποφεύγοντας παράλληλα ορισμένες από τις επικρίσεις και τις διαμάχες που σχετίζονται με αυτό.

Η Co-optation είναι μια άλλη στρατηγική του αναθεωρητισμού που περιλαμβάνει την υιοθέτηση της γλώσσας και των συμβόλων ενός καθιερωμένου κινήματος ή ιδεολογίας προκειμένου να κερδίσει νομιμότητα ή υποστήριξη. Αυτό μπορεί να είναι ένας τρόπος να

¹⁹"Evolutionary Socialism" by Eduard Bernstein

²⁰"Innovation sputters in battle against climate change" by Eduardo Porter

<https://energy.mit.edu/news/innovation-sputters-in-battle-against-climate-change/>

²¹"Rising Powers and Foreign Policy Revisionism: Understanding BRICS Identity and Behavior Through Time" by Cameron G Thies, Mark David Nieman

προσελκύσετε νέο κοινό ή να διευρύνετε τη βάση υποστήριξης για μια συγκεκριμένη αιτία ή ιδέα.²²

Ωστόσο, η Co-optation μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως μια μορφή ιδιοποίησης ή εκμετάλλευσης, ιδιαίτερα όταν χρησιμοποιείται για να φιμώσει ή να περιθωριοποιήσει τις αρχικές φωνές και προοπτικές ενός κινήματος ή μιας κοινότητας. Για παράδειγμα, ορισμένοι επικριτές κατηγόρησαν τα κυρίαρχα πολιτικά κόμματα ότι επιλέγουν τη γλώσσα και τα σύμβολα των προοδευτικών κοινωνικών κινήματων για να προσελκύσουν νεότερους και πιο διαφορετικούς ψηφοφόρους, ενώ δεν αντιμετώπισαν τα υποκειμενικά ζητήματα και τις αδικίες που επιδιώκουν να αντιμετωπίσουν αυτά τα κινήματα.

Τα τελευταία χρόνια, ο ρεβιζιονισμός έχει γίνει θέμα αυξανόμενης ανησυχίας στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των ρεβιζιονιστικών δυνάμεων όπως η Κίνα και η Ρωσία. Αυτές οι χώρες συχνά θεωρείται ότι επιδιώκουν να αναθεωρήσουν τη διεθνή τάξη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με τρόπους που αμφισβητούν την κυριαρχία δυτικών δυνάμεων όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες.²³

Για να αντιμετωπίσουν αυτές τις ρεβιζιονιστικές τάσεις, πολλοί μελετητές και υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής έχουν υποστηρίξει μια ανανεωμένη δέσμευση στη φιλελεύθερη διεθνή τάξη που εμφανίστηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Αυτή η τάξη βασίστηκε στις αρχές του ελεύθερου εμπορίου, της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της πολυμέρειας, και έχει πιστωθεί για την προώθηση της ειρήνης και της σταθερότητας μεταξύ των εθνών για περισσότερα από 70 χρόνια. Ωστόσο, η φιλελεύθερη διεθνής τάξη έχει υποστεί αυξανόμενη πίεση τα τελευταία χρόνια, καθώς οι ανερχόμενες δυνάμεις επιδιώκουν να αμφισβητήσουν την κυριαρχία των καθιερωμένων δυνάμεων και καθώς ο λαϊκισμός και ο εθνικισμός έχουν αποκτήσει δυναμική σε πολλές χώρες.²⁴

Ως απάντηση σε αυτές τις προκλήσεις, ορισμένοι υποστηρικτές της φιλελεύθερης διεθνούς τάξης έχουν ζητήσει μια πιο ευέλικτη και προσαρμοστική προσέγγιση που να ταιριάζει καλύτερα στη μεταβαλλόμενη δυναμική της παγκόσμιας πολιτικής. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει την επανεξέταση ορισμένων από τις υποκείμενες παραδοχές και αρχές της

²²"Rising Powers and Foreign Policy Revisionism: Understanding BRICS Identity and Behavior Through Time" by Cameron G Thies, Mark David Nieman

²³ "The Tragedy of Great Power Politics" by John Mearsheimer

²⁴Historical revisionism: <https://thediplomat.com/tag/historical-revisionism/>

φιλελεύθερης διεθνούς τάξης προκειμένου να εντοπιστούν τομείς για μεταρρύθμιση και προσαρμογή.

Για παράδειγμα, ορισμένοι μελετητές όπως ο John Ikenberry υποστήριξαν ότι η φιλελεύθερη διεθνής τάξη πρέπει να είναι πιο περιεκτική και να ανταποκρίνεται στις ανησυχίες των αναδυόμενων δυνάμεων, αντί να επιβάλλει απλώς δυτικές αξίες και κανόνες στον υπόλοιπο κόσμο. Άλλοι έχουν ζητήσει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην πολυμερή συνεργασία και τη διπλωματία, αντί να βασίζονται αποκλειστικά στη στρατιωτική ισχύ και τον εξαναγκασμό για την προώθηση των δυτικών συμφερόντων.

Συμπερασματικά, οι στρατηγικές του ρεβιζιονισμού μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες συνθήκες, για την επανερμηνεία των υπαρχουσών πεποιθήσεων και αρχών και για την προώθηση της διανοητικής έρευνας και προσαρμογής. Ωστόσο, ο αναθεωρητισμός μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για να προδώσει ή να συμβιβάσει τις αρχικές αρχές ενός κινήματος ή ιδεολογίας. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να προσεγγίσουμε τον αναθεωρητισμό με κριτικό και διορατικό μάτι, προκειμένου να εντοπίσουμε τα υποκείμενα κίνητρα και τις πιθανές συνέπειες οποιωνδήποτε προτεινόμενων αναθεωρήσεων.²⁵

Η σχέση μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας υπήρξε πολύπλοκη και κατά καιρούς αμφιλεγόμενη, που χαρακτηρίστηκε από μακρά ιστορία διενέξεων και συγκρούσεων. Τα τελευταία χρόνια, η στρατηγική του ρεβιζιονισμού της Τουρκίας έπαιξε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσέγγισής της στην Ελλάδα, με τη χώρα να υιοθετεί μια πιο διεκδικητική και συγκρουσιακή στάση απέναντι στη γείτονά της. Αυτή η στρατηγική περιλαμβάνει μια σειρά από πολιτικά, στρατιωτικά και οικονομικά εργαλεία που στοχεύουν στην αμφισβήτηση του υπάρχοντος status quo και στην προώθηση των συμφερόντων της Τουρκίας στις περιοχές του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου.

Ένα από τα βασικά στοιχεία της στρατηγικής του ρεβιζιονισμού της Τουρκίας απέναντι στην Ελλάδα είναι η διεκδικητική της στάση στα θαλάσσια σύνορα και τις εδαφικές διεκδικήσεις. Η Τουρκία αμφισβητεί εδώ και καιρό όπως φαίνεται και από την ανακοίνωση του Υπουργείου Εξωτερικών τις αξιώσεις της Ελλάδας για αποκλειστικές οικονομικές ζώνες (ΑΟΖ) στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο, υποστηρίζοντας ότι αυτές οι αξιώσεις παραβιάζουν την τουρκική κυριαρχία και περιορίζουν την πρόσβαση της σε ζωτικούς ενεργειακούς πόρους. Σε απάντηση, η Τουρκία υιοθέτησε μια πιο

²⁵"Liberal Leviathan: The Origins, Crisis, and Transformation of the American World Order" by John Ikenberry

επιθετική προσέγγιση, πραγματοποιώντας στρατιωτικές ασκήσεις σε αμφισβητούμενα ύδατα, στέλνοντας εξερευνητικά πλοία σε αμφισβητούμενες περιοχές και ακόμη και εμπλέκοντας σε άμεσες αντιπαραθέσεις με τις ελληνικές ναυτικές δυνάμεις.²⁶

Εκτός από τους στρατιωτικούς ελιγμούς της, η Τουρκία έχει επίσης ακολουθήσει μια πιο δυναμική διπλωματική στρατηγική απέναντι στην Ελλάδα, επιδιώκοντας να υπονομεύσει τη θέση της και να την απομονώσει από τους παραδοσιακούς της συμμάχους στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η Τουρκία έχει κατηγορήσει την Ελλάδα ότι εμπλέκεται σε προκλητικές ενέργειες και παραβιάζει τα εδαφικά της δικαιώματα, ενώ παρουσιάζεται ως θύμα της ελληνικής επιθετικότητας. Επιδίωξε επίσης να καλλιεργήσει στενότερους δεσμούς με άλλες χώρες της περιοχής, συμπεριλαμβανομένης της Λιβύης και της Αιγύπτου, με τις οποίες μοιράζεται κοινό συμφέρον να αμφισβητήσει τις ελληνικές αξιώσεις για θαλάσσια εδάφη.²⁷

Ένα άλλο βασικό στοιχείο της στρατηγικής του ρεβιζιονισμού της Τουρκίας απέναντι στην Ελλάδα είναι η χρήση της οικονομικής μόχλευσης για την προώθηση των συμφερόντων της. Η Τουρκία επιδίωξε να αυξήσει την οικονομική της παρουσία στις περιοχές του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου, επενδύοντας σε έργα υποδομής και επιδιώκοντας να εξασφαλίσει πρόσβαση σε ενεργειακούς πόρους. Έχει επίσης χρησιμοποιήσει οικονομική πίεση για να εξαναγκάσει την Ελλάδα και άλλες χώρες να αποδεχθούν τα αιτήματά της, απειλώντας να διακόψει το εμπόριο ή τον τουρισμό εάν δεν εκπληρωθούν τα συμφέροντά της.²⁸

Συνολικά, η στρατηγική του ρεβιζιονισμού της Τουρκίας απέναντι στην Ελλάδα αντανακλά τις ευρύτερες φιλοδοξίες της να επιβληθεί ως περιφερειακή δύναμη και να αμφισβητήσει την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων στη Μέση Ανατολή και τις περιοχές της Ανατολικής Μεσογείου. Χαρακτηρίζεται από έναν συνδυασμό στρατιωτικών,

²⁶"Η στρατηγική της αναθεώρησης της Τουρκίας στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο: Συνέπειες για την Ελλάδα" από τον Κωνσταντίνο Ζάρρα, δημοσιεύτηκε στο περιοδικό International Journal of Turkish Studies (2020).

<https://www.mfa.gov.tr/the-breadth-of-territorial-waters.en.mf>

²⁷«Η στρατηγική της αναθεώρησης στην τουρκική εξωτερική πολιτική απέναντι στην Ελλάδα» από τους Μιχάλη Κόντο και Νίκο Μουδούρο, δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Journal of Balkan and Near Eastern Studies (2019).

²⁸"Turkey's Growing Foreign Policy Ambitions" by Kali Robinson

<https://www.cfr.org/backgrounder/turkeys-growing-foreign-policy-ambitions>

διπλωματικών και οικονομικών εργαλείων, τα οποία όλα στοχεύουν στην προώθηση των συμφερόντων της Τουρκίας και στην αμφισβήτηση της θέσης της Ελλάδας στην περιοχή. Ωστόσο, αυτή η στρατηγική ενέχει επίσης σημαντικούς κινδύνους και προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας άμεσης σύγκρουσης με την Ελλάδα και άλλες χώρες της περιοχής, καθώς και τον κίνδυνο να βλάψει τις σχέσεις της Τουρκίας με τους παραδοσιακούς συμμάχους και εταίρους της.

3 ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

3.1 Γενικές Πληροφορίες

Το Δίκαιο της Θάλασσας είναι ένα ολοκληρωμένο και εξελισσόμενο νομικό πλαίσιο που διέπει τη χρήση και τη διαχείριση των ωκεανών, των θαλασσών και άλλων πλωτών οδών του κόσμου. Είναι ένα περίπλοκο σώμα δικαίου που έχει τις ρίζες του σε αιώνες θαλάσσιου εμπορίου, εξερεύνησης και συγκρούσεων.

Η ιστορία του Δικαίου της Θάλασσας χρονολογείται από την αρχαιότητα, όταν τα παράκτια κράτη άρχισαν να διεκδικούν την κυριαρχία τους στα γειτονικά ύδατα ως μέσο προστασίας των αλιευτικών τους δικαιωμάτων και ελέγχου της πρόσβασης στα λιμάνια τους. Με την πάροδο του χρόνου, αυτές οι διεκδικήσεις έγιναν πιο επεκτατικές, καθώς τα έθνη προσπάθησαν να ασκήσουν μεγαλύτερο έλεγχο στους θαλάσσιους πόρους και να επεκτείνουν την εδαφική τους επιρροή.

Τον 17ο αιώνα, ο Ολλανδός νομικός Hugo Grotius έκανε την πρώτη προσπάθεια να κωδικοποιήσει το Δίκαιο της Θάλασσας, υποστηρίζοντας ότι οι ωκεανοί πρέπει να θεωρούνται «κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας» και ότι όλα τα έθνη είχαν το δικαίωμα να πλέουν ελεύθερα και να αλιεύουν σε αυτούς. Ωστόσο, μόνο στα μέσα του 20ού αιώνα σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στην ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου νομικού πλαισίου για τις θάλασσες.

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), η οποία εγκρίθηκε το 1982, είναι η κύρια διεθνής συμφωνία που διέπει τη χρήση των ωκεανών. Η σύμβαση έχει επικυρωθεί από περισσότερες από 160 χώρες, συμπεριλαμβανομένων όλων των μεγάλων ναυτιλιακών δυνάμεων. Το UNCLOS είναι ένα ζωντανό όργανο που εξελίσσεται συνεχώς για να καλύψει τις ανάγκες των μεταβαλλόμενων εποχών και συνθηκών.²⁹

²⁹United Nations Convention on the Law of the Sea:

Το Δίκαιο της Θάλασσας βασίζεται σε πολλές βασικές αρχές, οι οποίες περιγράφονται παρακάτω:

1. Οι ωκεανοί είναι μια κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας. Αυτό σημαίνει ότι όλα τα έθνη έχουν μερίδιο στη διαχείριση και τη χρήση τους και ότι θα πρέπει να προστατεύονται και να διατηρούνται για τις μελλοντικές γενιές.
2. Τα παράκτια κράτη έχουν δικαιοδοσία στα χωρικά τους ύδατα. Αυτό συνήθως εκτείνεται για 12 ναυτικά μίλια (22,2 χιλιόμετρα) από την ακτή και περιλαμβάνει το δικαίωμα ρύθμισης της ναυτιλίας, της αλιείας και άλλων δραστηριοτήτων.
3. Πέρα από τα χωρικά τους ύδατα, τα κράτη έχουν μια αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ) που εκτείνεται σε απόσταση έως και 200 ναυτικών μιλίων (370,4 χιλιόμετρα) από την ακτή. Εντός αυτής της ζώνης, τα κράτη έχουν το δικαίωμα να εξερευνούν και να εκμεταλλεύονται τους φυσικούς πόρους της θάλασσας, συμπεριλαμβανομένων των ψαριών, του πετρελαίου και των ορυκτών.
4. Οι ανοιχτές θάλασσες είναι ανοιχτές σε όλα τα έθνη και διέπονται από το διεθνές δίκαιο. Αυτό σημαίνει ότι όλα τα κράτη έχουν το δικαίωμα να πλοηγούνται ελεύθερα και να συμμετέχουν σε δραστηριότητες όπως η αλιεία, η επιστημονική έρευνα και τα υποβρύχια καλώδια.³⁰

Το Δίκαιο της Θάλασσας περιλαμβάνει μια σειρά από διατάξεις που διέπουν τη χρήση και τη διαχείριση των ωκεανών. Μερικά από τα πιο σημαντικά περιλαμβάνουν:

1. Χωρικά ύδατα: Κάθε παράκτιο κράτος έχει το δικαίωμα να δημιουργήσει μια ζώνη κυριαρχίας στα ύδατα που γειτνιάζουν με την ακτή του, γνωστή ως χωρικά ύδατα. Η έκταση αυτών των υδάτων μετριέται γενικά από την ακτογραμμή και εκτείνεται για μια απόσταση 12 ναυτικών μιλίων (22,2 χιλιομέτρων) μέχρι τη θάλασσα. Μέσα σε αυτά τα ύδατα, το παράκτιο κράτος έχει το δικαίωμα να ρυθμίζει δραστηριότητες όπως η ναυτιλία, η αλιεία και άλλες θαλάσσιες δραστηριότητες.

Αποκλειστικές Οικονομικές Ζώνες: Πέρα από τα χωρικά ύδατα, κάθε παράκτιο κράτος έχει μια αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ) που εκτείνεται σε απόσταση έως και 200 ναυτικών μιλίων (370,4 χιλιόμετρα) από την ακτή. Εντός αυτής της ζώνης, το παράκτιο

https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

³⁰International Maritime Organization: <https://www.imo.org/>

κράτος έχει το δικαίωμα να εξερευνά και να εκμεταλλεύεται τους φυσικούς πόρους της θάλασσας, συμπεριλαμβανομένων των ψαριών, του πετρελαίου και των ορυκτών. Άλλα κράτη μπορεί επίσης να έχουν ορισμένα δικαιώματα εντός της ΑΟΖ, όπως το δικαίωμα αθώας διέλευσης πλοίων.

1. **Ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα:** Η υφαλοκρηπίδα είναι η περιοχή του βυθού που κλίνει σταδιακά από την ακτή προς τον βαθύτερο ωκεανό. Κάθε παράκτιο κράτος έχει το δικαίωμα να εξερευνά και να εκμεταλλεύεται τους φυσικούς πόρους της υφαλοκρηπίδας, σε απόσταση μέχρι 200 ναυτικών μιλίων από την ακτή.
2. **Ανοιχτή Θάλασσα:** Οι ανοιχτές θάλασσες είναι περιοχές του ωκεανού πέρα από τα χωρικά ύδατα οποιουδήποτε κράτους και είναι ανοιχτές σε όλα τα κράτη για ναυσιπλοΐα, ψάρεμα, επιστημονική έρευνα και άλλες δραστηριότητες. Η ανοιχτή θάλασσα διέπεται από το διεθνές δίκαιο και όλα τα κράτη έχουν καθήκον να συνεργαστούν για τη διαχείριση και τη διατήρησή τους.
3. **Θαλάσσια ρύπανση:** Το Δίκαιο της Θάλασσας περιλαμβάνει διατάξεις που αποσκοπούν στην πρόληψη και τον έλεγχο της θαλάσσιας ρύπανσης. Τα κράτη υποχρεούνται να λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη της ρύπανσης από πλοία και άλλες πηγές και να συνεργάζονται για την αντιμετώπιση περιστατικών ρύπανσης.
4. **Διαχείριση Αλιείας:** Το Δίκαιο της Θάλασσας προβλέπει τη διατήρηση και διαχείριση των ιχθυοποθεμάτων, τόσο εντός των εθνικών υδάτων όσο και στην ανοικτή θάλασσα. Τα κράτη καλούνται να υιοθετήσουν μέτρα για την πρόληψη της υπεραλίευσης και την προώθηση της βιώσιμης διαχείρισης της αλιείας.
5. **Θαλάσσια Επιστημονική Έρευνα:** Το Δίκαιο της Θάλασσας προβλέπει την ελευθερία της επιστημονικής έρευνας στον ωκεανό, υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Τα κράτη καλούνται να συνεργαστούν για την προώθηση της θαλάσσιας επιστημονικής έρευνας και να μοιραστούν τα οφέλη αυτής της έρευνας.
6. **Επίλυση διαφορών:** Το Δίκαιο της Θάλασσας προβλέπει την ειρηνική διευθέτηση διαφορών μεταξύ κρατών για τα θαλάσσια σύνορα και άλλα θέματα. Τα κράτη ενθαρρύνονται να επιλύουν διαφορές μέσω διαπραγματεύσεων και άλλων ειρηνικών μέσων, αλλά υπάρχουν επίσης διατάξεις για δεσμευτικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών, όπως η διαιτησία και το Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης.³¹

³¹Treaties and Agreements:

https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm

Συμπερασματικά, το Δίκαιο της Θάλασσας είναι ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο που διέπει τη χρήση και τη διαχείριση των ωκεανών του κόσμου. Οι βασικές του διατάξεις περιλαμβάνουν τα χωρικά ύδατα, τις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες, την υφαλοκρηπίδα, την ανοιχτή θάλασσα, την πρόληψη της θαλάσσιας ρύπανσης, τη διαχείριση της αλιείας, τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα και την ειρηνική επίλυση διαφορών. Το Δίκαιο της Θάλασσας είναι κρίσιμο για τη διατήρηση της βιωσιμότητας του ωκεάνιου οικοσυστήματος και την προώθηση της ειρηνικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών στη διαχείριση και χρήση των ωκεανών του κόσμου. Παρέχοντας ένα νομικό πλαίσιο για τις θαλάσσιες δραστηριότητες, το Δίκαιο της Θάλασσας βοηθά να διασφαλιστεί ότι οι ωκεανοί χρησιμοποιούνται με υπεύθυνο και βιώσιμο τρόπο προς όφελος των σημερινών και των μελλοντικών γενεών.

3.2 Άρθρα του Δικαίου της Θάλασσας που παραβιάζει η Τουρκία

Η Ανατολική Μεσόγειος είναι μια περιοχή στρατηγικής σημασίας, πλούσια σε φυσικούς πόρους όπως το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) παρέχει ένα πλαίσιο για τα δικαιώματα και τις ευθύνες των κρατών στον θαλάσσιο τομέα. Ωστόσο, οι ενέργειες της Τουρκίας στην περιοχή προκαλούν ανησυχίες μεταξύ άλλων κρατών και παραβιάζουν αρκετές διατάξεις της UNCLOS.

Μερικά από τα πιο σημαντικά άρθρα του Δικαίου της Θάλασσας που παραβιάζει η Τουρκία είναι:

Παραβίαση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) - Άρθρο 56

Το άρθρο 56 της UNCLOS παρέχει στα παράκτια κράτη το αποκλειστικό δικαίωμα να εξερευνούν και να εκμεταλλεύονται τους φυσικούς πόρους των υδάτων που εκτείνονται έως και 200 ναυτικά μίλια από την ακτογραμμή τους. Ωστόσο, η Τουρκία έχει επανειλημμένα παραβιάσει τα δικαιώματα της Κύπρου και της Ελλάδας να ιδρύσουν τις ΑΟΖ τους πραγματοποιώντας γεωτρήσεις σε περιοχές που βρίσκονται εντός των ΑΟΖ τους. Η Τουρκία ισχυρίστηκε επίσης ότι έχει τη δική της υφαλοκρηπίδα στην περιοχή, την οποία αμφισβητούν η Κύπρος και η Ελλάδα.³²

Παραβίαση Αθώου Περάσματος - Άρθρο 19

Το άρθρο 19 της UNCLOS παρέχει το δικαίωμα αθώας διέλευσης σε ξένα πλοία που διέρχονται από τα χωρικά ύδατα ενός παράκτιου κράτους. Ωστόσο, η Τουρκία επεμβαίνει

³²https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

στην ελευθερία ναυσιπλοΐας άλλων κρατών στην περιοχή παρενοχλώντας πλοία και παρεμβαίνοντας στη διέλευσή τους από τα τουρκικά στενά. Η Τουρκία έχει στείλει επίσης πολεμικά πλοία στην περιοχή, γεγονός που έχει αυξήσει την ένταση και έχει αυξήσει τον κίνδυνο συγκρούσεων.³³

Παραβίαση της υφαλοκρηπίδας - Άρθρο 74

Το άρθρο 74 της UNCLOS απαιτεί από τα κράτη να οριοθετούν τα όρια της υφαλοκρηπίδας τους σύμφωνα με τις αρχές που ορίζονται στη συνθήκη. Οι αξιώσεις της Τουρκίας για υφαλοκρηπίδα στην περιοχή παραβιάζουν αυτή τη διάταξη. Η Τουρκία έχει επίσης πραγματοποιήσει σεισμικές έρευνες σε περιοχές που βρίσκονται εντός της υφαλοκρηπίδας άλλων κρατών, γεγονός που αποτελεί παραβίαση των κυριαρχικών τους δικαιωμάτων.³⁴

Παράβαση οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας - Άρθρο 83

Το άρθρο 83 της UNCLOS απαιτεί από τα κράτη να οριοθετούν τα όρια της υφαλοκρηπίδας τους με ειρηνικά μέσα. Παρόλα αυτά, οι συνεχιζόμενες διαμάχες της Τουρκίας με την Κύπρο και την Ελλάδα για την οριοθέτηση των αντίστοιχων θαλάσσιων συνόρων τους παραβιάζουν αυτή τη διάταξη. Η Τουρκία έχει επίσης προσπαθήσει να εδραιώσει παρουσία σε περιοχές που βρίσκονται εντός της υφαλοκρηπίδας της Κύπρου και της Ελλάδας, γεγονός που αποτελεί παραβίαση των κυριαρχικών τους δικαιωμάτων.³⁵

Παράβαση Υποχρέωσης Συνεργασίας - Άρθρο 246

Το άρθρο 246 της UNCLOS απαιτεί από τα κράτη να συνεργάζονται με άλλα κράτη της περιοχής για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή της συνθήκης. Βέβαια, οι ενέργειες της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο παραβιάζουν αυτή τη διάταξη. Η Τουρκία αρνήθηκε να αναγνωρίσει την ΑΟΖ της Κύπρου και έχει συνεχείς διαφορές με την Ελλάδα για τα αντίστοιχα θαλάσσια σύνορά της.³⁶

Παραβίαση της απειλής ή της χρήσης βίας - Άρθρο 4 παράγραφος 2

Το άρθρο 4 παράγραφος 2 της UNCLOS απαγορεύει στα κράτη να χρησιμοποιούν ή να απειλούν με χρήση βίας (casus belli) κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας άλλου κράτους. Ωστόσο, οι ενέργειες της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως παραβίαση αυτής της διάταξης. Η Τουρκία

³³https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

³⁴https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

³⁵https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

³⁶https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

έχει στείλει πολεμικά πλοία στην περιοχή, κάτι που μπορεί να θεωρηθεί απειλή για την εδαφική ακεραιότητα και την πολιτική ανεξαρτησία άλλων κρατών της περιοχής.³⁷

Παράβαση του Καθήκοντος Σεβασμού της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης - Άρθρο 58

Το άρθρο 58 της UNCLOS απαιτεί από τα κράτη να σέβονται τα δικαιώματα των παράκτιων κρατών στις ΑΟΖ τους. Όμως, οι γεωτρήσεις της Τουρκίας στην περιοχή, που βρίσκονται σε περιοχές που βρίσκονται εντός των ΑΟΖ της Κύπρου και της Ελλάδας, παραβιάζουν τη διάταξη αυτή. Αυτές οι ενέργειες υπονομεύουν επίσης τα κυριαρχικά δικαιώματα αυτών των παράκτιων κρατών και απειλούν τη σταθερότητα και την ασφάλεια της περιοχής.³⁸

Παράβαση του Καθήκοντος Αποφυγής Βλάβης στο Θαλάσσιο Περιβάλλον - Άρθρο 192

Το άρθρο 192 της UNCLOS απαιτεί από τα κράτη να λαμβάνουν μέτρα για την προστασία και τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Ωστόσο, οι δραστηριότητες γεώτρησης της Τουρκίας στην περιοχή αποτελούν σημαντική απειλή για το θαλάσσιο περιβάλλον. Η χρήση γεωτρήσεων και άλλου τέτοιου είδους εξοπλισμού μπορεί να βλάψει τον βυθό της θάλασσας και να διαταράξει τα θαλάσσια οικοσυστήματα, προκαλώντας δυνητικά μακροπρόθεσμη βλάβη στο περιβάλλον.³⁹

Παράβαση του Καθήκοντος Αποτροπής Ρύπανσης από Πλοία - Άρθρο 211

Το άρθρο 211 της UNCLOS απαιτεί από τα κράτη να λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη της ρύπανσης από πλοία στα ύδατα τους. Η Τουρκία δεν έχει λάβει τα κατάλληλα μέτρα για να αποτρέψει τη ρύπανση από πλοία στην περιοχή. Αυτό περιλαμβάνει το πρόσφατο περιστατικό όπου ένα τουρκικής ιδιοκτησίας πλοίο προσάραξε και χύθηκε πετρέλαιο στα ανοικτά των ακτών της Κύπρου, προκαλώντας σημαντική περιβαλλοντική ζημιά.⁴⁰

Παράβαση του Καθήκοντος Συνεργασίας στην Έρευνα και Διάσωση - Άρθρο 98

Το άρθρο 98 της UNCLOS απαιτεί από τα κράτη να συνεργάζονται σε επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης στον θαλάσσιο τομέα. Οι ενέργειες της Τουρκίας στην περιοχή έχουν εμποδίσει τις προσπάθειες έρευνας και διάσωσης. Για παράδειγμα, το 2020, η Τουρκία παρενέβη σε επιχείρηση έρευνας και διάσωσης της Ελληνικής Ακτοφυλακής, η

³⁷https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

³⁸https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

³⁹https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

⁴⁰https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

οποία προσπαθούσε να διασώσει μετανάστες που βρίσκονται σε κίνδυνο στο Αιγαίο Πέλαγος.⁴¹

Παράβαση του Καθήκοντος Προστασίας Υποβρύχιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς - Άρθρο 149

Το άρθρο 149 της UNCLOS απαιτεί από τα κράτη να προστατεύουν και να διατηρούν την υποβρύχια πολιτιστική κληρονομιά. Ωστόσο, οι δραστηριότητες γεώτρησης της Τουρκίας στην περιοχή αποτελούν επίσης απειλή για υποθαλάσσια μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς, τα οποία μπορεί να καταστραφούν ή να καταστραφούν από αυτές τις δραστηριότητες. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει αρχαία ναυάγια και άλλα πολιτιστικά αντικείμενα που έχουν σημαντική ιστορική και πολιτιστική αξία.⁴²

Παράβαση του καθήκοντος συνεργασίας στη διαχείριση της αλιείας - Άρθρο 63

Το άρθρο 63 της UNCLOS απαιτεί από τα κράτη να συνεργάζονται για τη διαχείριση των ιχθυοποθεμάτων στην περιοχή. Ωστόσο, οι ενέργειες της Τουρκίας στην περιοχή ενδέχεται να υπονομεύουν τη βιωσιμότητα της αλιείας στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτό περιλαμβάνει την πιθανή υπεραλίευσης ορισμένων ειδών, καθώς και τη χρήση παράνομων μεθόδων αλιείας που μπορεί να βλάψουν το θαλάσσιο περιβάλλον.⁴³

Παράβαση του Καθήκοντος Πρόληψης και Ελέγχου της Θαλάσσιας Ρύπανσης - Άρθρο 194

Το άρθρο 194 της UNCLOS απαιτεί από τα κράτη να λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη, τη μείωση και τον έλεγχο της θαλάσσιας ρύπανσης στην περιοχή. Ωστόσο, οι δραστηριότητες της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο ενδέχεται να συμβάλλουν σε αυξημένα επίπεδα θαλάσσιας ρύπανσης στην περιοχή. Αυτό περιλαμβάνει την απόρριψη ρύπων και αποβλήτων από γεωτρήσεις, καθώς και την πιθανότητα πετρελαιοκηλίδων και άλλων ατυχημάτων που θα μπορούσαν να βλάψουν το θαλάσσιο περιβάλλον.⁴⁴

Παράβαση του Καθήκοντος Προστασίας και Διατήρησης Θαλάσσιων Θηλαστικών - Άρθρο 65

Το άρθρο 65 της UNCLOS απαιτεί από τα κράτη να προστατεύουν και να διατηρούν τα θαλάσσια θηλαστικά στην περιοχή. Ωστόσο, οι ενέργειες της Τουρκίας στην περιοχή, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων γεωτρήσεων και της χρήσης εξοπλισμού

⁴¹https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

⁴²https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

⁴³https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

⁴⁴https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

σόναρ, ενδέχεται να βλάψουν θαλάσσια θηλαστικά όπως τα δελφίνια και οι φάλαινες. Αυτό θα μπορούσε να έχει σημαντικές μακροπρόθεσμες επιπτώσεις σε αυτά τα είδη και στη συνολική υγεία του θαλάσσιου οικοσυστήματος.⁴⁵

Παράβαση του Καθήκοντος Συνεργασίας στη Θαλάσσια Επιστημονική Έρευνα - Άρθρο 246

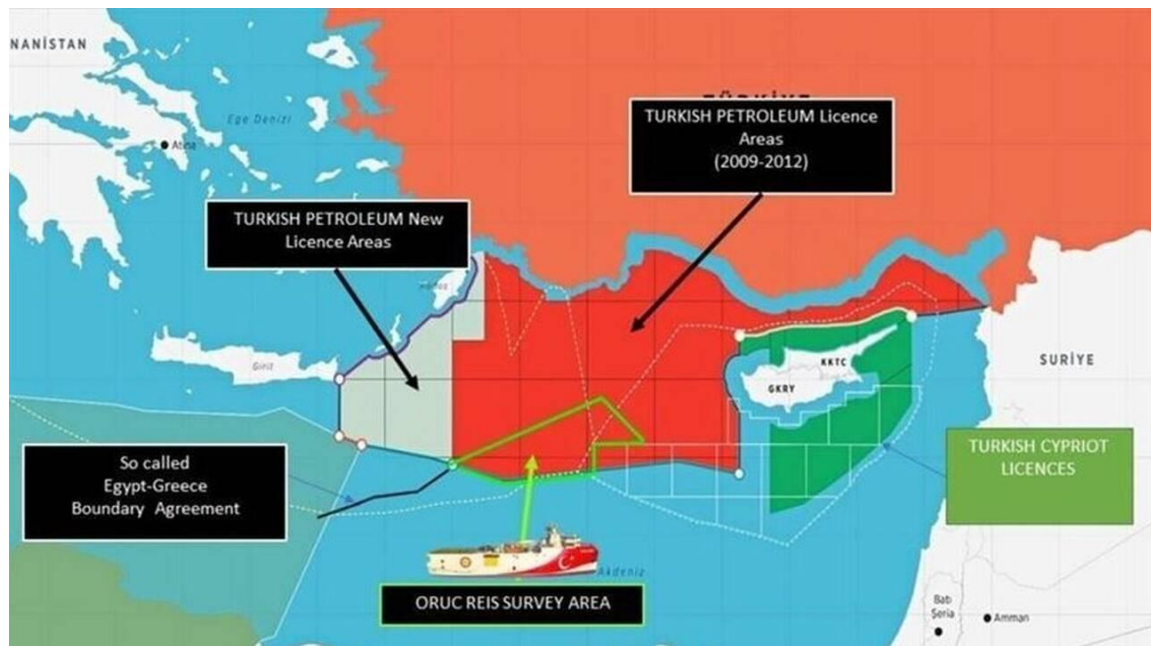
Το άρθρο 246 της UNCLOS απαιτεί από τα κράτη να συνεργάζονται στη θαλάσσια επιστημονική έρευνα στην περιοχή. Ωστόσο, οι ενέργειες της Τουρκίας στην περιοχή ενδέχεται να εμποδίζουν την ικανότητα άλλων κρατών να διεξάγουν έρευνα στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτό θα μπορούσε να περιορίσει την κατανόησή μας για το θαλάσσιο οικοσύστημα και τους πιθανούς πόρους που μπορεί να υπάρχουν στην περιοχή.⁴⁶

Οι ενέργειες της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο προκαλούν ανησυχίες μεταξύ άλλων κρατών και παραβιάζουν αρκετές διατάξεις της UNCLOS. Αυτές οι παραβιάσεις περιλαμβάνουν την παραβίαση των ΑΟΖ της Κύπρου και της Ελλάδας, παρέμβαση σε αθώο πέρασμα, παραβίαση της υφαλοκρηπίδας, συνεχιζόμενες διαφορές για τα θαλάσσια σύνορα, αδυναμία συνεργασίας με άλλα κράτη της περιοχής και πιθανή παραβίαση της απαγόρευσης χρήσης βίας. . Επιπλέον, οι δραστηριότητες γεώτρησης της Τουρκίας αποτελούν σημαντική απειλή για το θαλάσσιο περιβάλλον και η αποτυχία τους να αποτρέψουν τη ρύπανση από τα πλοία και να συνεργαστούν σε επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης υπονομεύουν περαιτέρω τη σταθερότητα και την ασφάλεια της περιοχής. Είναι επιτακτική ανάγκη η Τουρκία να σέβεται τα δικαιώματα άλλων κρατών στην περιοχή και να συμμορφώνεται με τις διατάξεις της UNCLOS για να διασφαλίσει ειρηνικές και σταθερές θαλάσσιες σχέσεις στην Ανατολική Μεσόγειο.

⁴⁵ https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

⁴⁶ https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

3.3 Νέα Ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας επηρεασμένη από τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές



Εικόνα 1 Turkey shares map of Oruc Reis's offshore activity (Πηγή: www.aa.com.tr)

Το Δίκαιο της Θάλασσας είναι ένα σύνθετο και εξελισσόμενο πλαίσιο που ρυθμίζει τις δραστηριότητες στους ωκεανούς του κόσμου. Αυτό το νομικό πλαίσιο παρέχει ένα σύνολο κανόνων και κατευθυντήριων γραμμών που διέπουν τη χρήση των θαλάσσιων πόρων, τις θαλάσσιες δραστηριότητες και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Το Δίκαιο της Θάλασσας έχει υποστεί αρκετές αναθεωρήσεις από την έναρξή του τον 17ο αιώνα. Τα τελευταία χρόνια, η Τουρκία βασίζεται σε μία νέα ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας βασισμένη σε τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές.

Η Τουρκία είναι ένα παράκτιο κράτος με στρατηγική θέση που συνδέει Ευρώπη και Ασία. Η χώρα έχει μια μεγάλη ακτογραμμή που εκτείνεται σε πάνω από 7.000 χιλιόμετρα, γεγονός που την καθιστά σημαντικό παράγοντα στις θαλάσσιες υποθέσεις. Η τουρκική κυβέρνηση πιέζει για μια νέα ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας, η οποία θα διεύρυνε τη θαλάσσια δικαιοδοσία της και θα της έδινε περισσότερο έλεγχο στην Ανατολική Μεσόγειο.

Ο ισχύων Νόμος της Θάλασσας προβλέπει όριο χωρικής θάλασσας 12 ναυτικών μιλίων, αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ) 200 ναυτικών μιλίων και υφαλοκρηπίδα που εκτείνεται έως και 350 ναυτικά μίλια. Ωστόσο, οι ρεβιζιονιστικές πολιτικές της Τουρκίας απαιτούν μια εκ νέου ερμηνεία αυτών των ορίων για να της δοθεί περισσότερος έλεγχος στην Ανατολική Μεσόγειο.

Οι διεκδικήσεις της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο αποτέλεσαν πηγή έντασης μεταξύ της χώρας και των γειτόνων της, ιδιαίτερα της Ελλάδας και της Κύπρου. Η Τουρκία ισχυρίζεται ότι το ελληνικό νησί Καστελόριζο, που βρίσκεται μόλις δύο χιλιόμετρα μακριά από τις τουρκικές ακτές, δεν πρέπει να έχει υφαλοκρηπίδα ή ΑΟΖ, καθώς είναι πολύ μικρό. Η Ελλάδα, από την άλλη, υποστηρίζει μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών ότι το Καστελόριζο δικαιούται πλήρη υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ, σύμφωνα με το Δίκαιο της Θάλασσας.⁴⁷

Οι διεκδικήσεις της Τουρκίας επεκτείνονται και στα ύδατα γύρω από την Κύπρο. Η τουρκική κυβέρνηση έχει αμφισβητήσει επανειλημμένα την κυπριακή ΑΟΖ, υποστηρίζοντας ότι καταπατάει την υφαλοκρηπίδα της Τουρκίας. Το 2019, η τουρκική κυβέρνηση έστειλε πλοία γεωτρήσεων για εξερεύνηση φυσικού αερίου σε ύδατα που διεκδικεί η Κύπρος, προκαλώντας έντονη ανταπόκριση από τη διεθνή κοινότητα.

Οι διεκδικήσεις της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο βασίζονται στην ερμηνεία της για το Δίκαιο της Θάλασσας. Η τουρκική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το τρέχον πλαίσιο περιορίζει άδικα τα δικαιώματά της στην περιοχή και ότι χρειάζεται μια νέα ερμηνεία για να διορθωθεί αυτό. Η Τουρκία πιέζει για μια πιο ευέλικτη ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας που θα της επέτρεπε να επεκτείνει τη θαλάσσια δικαιοδοσία της και να ελέγξει περισσότερους πόρους στην Ανατολική Μεσόγειο.⁴⁸

Οι αναθεωρητικές πολιτικές της Τουρκίας δεν περιορίζονται στην Ανατολική Μεσόγειο. Η χώρα διεκδικεί επίσης τις αξιώσεις της στη Μαύρη Θάλασσα. Το 2020, η Τουρκία έστειλε ένα ερευνητικό σκάφος σε ύδατα που διεκδικεί η Ελλάδα στο Αιγαίο Πέλαγος, προκαλώντας αντιπαράθεση μεταξύ των δύο χωρών.

Η νέα ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας που προτείνει η Τουρκία έχει σημαντικές επιπτώσεις για την περιοχή και τον κόσμο. Εάν γίνουν δεκτοί οι ισχυρισμοί της Τουρκίας, θα έχει μεγάλο αντίκτυπο στα δικαιώματα άλλων παράκτιων κρατών στην Ανατολική Μεσόγειο.

⁴⁷<https://www.trtworld.com/magazine/kastellorizo-the-next-crisis-spot-between-turkey-and-greece-39390>
<https://www.mfa.gr/en/current-affairs/statements-speeches/minister-of-foreign-affairs-nikos-dendias-address-at-the-law-of-the-sea-forum-kastellorizo-2172022.html>

⁴⁸https://www.mfa.gov.tr/site_media/html/Maritime-Delimitation-Offshore-Activities-Presentation-17-September-2019.pdf

Οι επιπτώσεις της νέας ερμηνείας του Δικαίου της Θάλασσας που προτείνει η Τουρκία στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου μπορεί να είναι σημαντικές και να επηρεάζουν τα δικαιώματα άλλων παράκτιων κρατών. Ορισμένες από αυτές τις επιπτώσεις περιλαμβάνουν:

1. Διαμάχες για θαλάσσια όρια: Η νέα ερμηνεία που προτείνει η Τουρκία μπορεί να οδηγήσει σε διαμάχες για τον καθορισμό των θαλασσίων ορίων, καθώς υπάρχουν διαφορετικές ερμηνείες για την ανάθεση Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών (ΑΟΖ) και άλλων θαλασσίων περιοχών.⁴⁹
2. Εξόρυξη Θαλάσσιων Πόρων: Η ανταγωνιστική ανάλυση των θαλασσίων ορίων μπορεί να επηρεάσει το δικαίωμα των παράκτιων κρατών να εξορύσσουν και να εκμεταλλεύονται θαλάσσιους πόρους όπως πετρέλαιο και φυσικό αέριο.⁵⁰
3. Πολιτικές Συγκρούσεις: Οι διαφωνίες σχετικά με τα θαλάσσια όρια μπορούν να οδηγήσουν σε πολιτικές συγκρούσεις και εντάσεις μεταξύ των παράκτιων κρατών.⁵¹
4. Διπλωματική Πίεση και Διεθνής Διαμεσολάβηση: Οι διαφορές στην ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας μπορούν να ασκήσουν πίεση στη διπλωματία και να απαιτήσουν διεθνή διαμεσολάβηση και διαπραγματεύσεις για την επίλυση των διαφορών.⁵²
5. Γεωπολιτικές Επιπτώσεις: Η κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο έχει ευρύτερες γεωπολιτικές επιπτώσεις, καθώς ενεργοποιεί τα ενδιαφέροντα όχι μόνο περιφερειακών χωρών αλλά και παγκόσμιων δυνάμεων, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ρωσία.⁵³

Το ισχύον Δίκαιο της Θάλασσας βασίζεται στην αρχή της δικαιοσύνης, που σημαίνει ότι όλα τα κράτη έχουν ίσα δικαιώματα στη χρήση και να επωφελούνται από τους πόρους στους ωκεανούς του κόσμου. Η αρχή της δικαιοσύνης είναι κεντρική στο Δίκαιο της Θάλασσας και έχει γίνει ευρέως αποδεκτή από τη διεθνή κοινότητα. Ωστόσο, η νέα

⁴⁹"The Eastern Mediterranean in Transition: Multipolarity, Politics and Power" by Spyridon N. Litsas, Aristotle Tziampiris

⁵⁰<https://www.bbc.com/news/world-europe-53906360>

⁵¹"The Eastern Mediterranean in Transition: Multipolarity, Politics and Power" by Spyridon N. Litsas, Aristotle Tziampiris

⁵²"The Law of the Sea: Progress and Prospects" by Richard Barnes, David Freestone, David M Ong

⁵³file:///C:/Users/User/Downloads/10.1515_soeu-2021-2006.pdf

ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας από την Τουρκία απειλεί να υπονομεύσει αυτή την αρχή και θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια πιο συγκρουσιακή προσέγγιση των θαλάσσιων υποθέσεων.

Οι διεκδικήσεις της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο βασίζονται σε μια σειρά παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των ιστορικών δεσμών της με την περιοχή, των οικονομικών συμφερόντων της και των ανησυχιών της για την ασφάλεια. Η τουρκική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο ισχύων Δίκαιο της Θάλασσας περιορίζει τα δικαιώματά της στην περιοχή και ότι χρειάζεται μια πιο ευέλικτη ερμηνεία για να διορθωθεί αυτό.

Ένας από τους κύριους μοχλούς πίσω από τις αναθεωρητικές πολιτικές της Τουρκίας είναι οι αυξανόμενες ενεργειακές ανάγκες της χώρας. Η Τουρκία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εισαγόμενη ενέργεια και έχει εξερευνήσει για φυσικό αέριο στην Ανατολική Μεσόγειο ως τρόπο για να μειώσει την εξάρτησή της από ξένες πηγές. Η ανακάλυψη σημαντικών αποθεμάτων φυσικού αερίου στην περιοχή έκαναν πιο έντονη τη διαμάχη με τις γειτονικές χώρες και την κατέστησε βασικό στρατηγικό ζήτημα για την Τουρκία.

Ένας άλλος παράγοντας που ωθεί τις διεκδικήσεις της Τουρκίας είναι οι ιστορικοί δεσμοί της με την περιοχή. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία κυβέρνησε μεγάλο μέρος της Ανατολικής Μεσογείου για αιώνες, έχει αφήσει μια κληρονομιά στην περιοχή. Η τουρκική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι έχει νόμιμη αξίωση για την περιοχή με βάση τους ιστορικούς δεσμούς της και ότι αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε κάθε νέα ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας.

Οι αναθεωρητικές πολιτικές της Τουρκίας είναι αποτέλεσμα της ανησυχίας για την ασφάλεια. Η χώρα αντιμετωπίζει μια σειρά από απειλές για την ασφάλεια της, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας και της σύγκρουσης με την γειτονική Συρία. Η τουρκική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι χρειάζεται να έχει ισχυρή παρουσία στην Ανατολική Μεσόγειο για να διασφαλίσει την ασφάλειά της και να προστατεύσει τα συμφέροντά της. Η στάση της τουρκικής κυβέρνησης συναντήθηκε με έντονη αντίδραση από τους γείτονές της και τη διεθνή κοινότητα. Η Ελλάδα, η Κύπρος και η Αίγυπτος έχουν σχηματίσει συμμαχία για να αντιμετωπίσουν τις διεκδικήσεις της Τουρκίας στην περιοχή, και η ΕΕ και οι ΗΠΑ έχουν εκφράσει ανησυχία για τις ενέργειες της Τουρκίας.

Εξαιτίας των παραπάνω λόγων η ΕΕ έχει απειλήσει με κυρώσεις κατά της Τουρκίας και οι ΗΠΑ έχουν ζητήσει ειρηνική επίλυση της σύγκρουσης. Οι ΗΠΑ ενίσχυσαν επίσης τη

στρατιωτική τους παρουσία στην περιοχή για να υποστηρίξουν τους συμμάχους τους και να αποτρέψουν τυχόν επιθετικές ενέργειες της Τουρκίας.⁵⁴

Οι αναθεωρητικές πολιτικές της Τουρκίας έχουν επίσης εγείρει ανησυχίες για τη σταθερότητα της περιοχής και την πιθανότητα σύγκρουσης. Η Ανατολική Μεσόγειος είναι μια άκρως αμφισβητούμενη περιοχή, με πολλούς παράγοντες να διεκδικούν τον έλεγχο των πόρων της. Η πιθανότητα σύγκρουσης ενισχύεται από το γεγονός ότι η περιοχή πλήττεται ήδη από μια σειρά από άλλες συγκρούσεις, συμπεριλαμβανομένης της σύγκρουσης στη Συρία και της συνεχιζόμενης διαμάχης μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστίνης. Η διαμάχη στην Ανατολική Μεσόγειο υπογραμμίζει την ανάγκη για μια πιο ολοκληρωμένη και βιώσιμη προσέγγιση της θαλάσσιας διακυβέρνησης που λαμβάνει υπόψη τις οικολογικές, οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις των ωκεανών. Η ανάπτυξη νέων νομικών μέσων και δομών διακυβέρνησης, όπως η προσέγγιση της Γαλάζιας Οικονομίας, θα μπορούσε να συμβάλει στην προώθηση μιας πιο συνεργατικής και δίκαιης προσέγγισης για τη διαχείριση των ωκεανών του κόσμου και των πόρων τους.⁵⁵

Συμπερασματικά, οι ρεβιζιονιστικές πολιτικές της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο έχουν αναδείξει τις προκλήσεις και τους περιορισμούς του τρέχοντος πλαισίου του Δικαίου της Θάλασσας. Ενώ η Τουρκία έχει νόμιμα συμφέροντα στην περιοχή, οι επιθετικές της πολιτικές και η περιφρόνηση των δικαιωμάτων των γειτόνων της έχουν αποξενώσει μεγάλο μέρος της διεθνούς κοινότητας και έχουν εγείρει ανησυχίες για τη σταθερότητα της περιοχής.

3.4 Στάση-Αντιδράσεις των άλλων χωρών

Τα τελευταία χρόνια, υπάρχουν ανησυχίες μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών για τις υποτιθέμενες παραβιάσεις του Δικαίου της Θάλασσας από την Τουρκία. Αυτές οι παραβιάσεις επικεντρώθηκαν στις δραστηριότητες εξερεύνησης και γεώτρησης της

⁵⁴<https://www.europeangashub.com/wp-content/uploads/2020/11/Turkeys-Gas-Ambitions-IPPS.pdf>, <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>, <https://www.cnn.com/2020/12/14/us-sanctions-turkey-over-russian-s400.html>, <https://gr.usembassy.gov/greek-u-s-forces-increase-interoperability/>

⁵⁵Στο πλαίσιο της Τουρκίας, η έννοια της «γαλάζιας οικονομίας» αναφέρεται στη βιώσιμη και στρατηγική χρήση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων της χώρας για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, τη βελτίωση της διαβίωσης των πολιτών της και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Περιλαμβάνει μια σειρά από τομείς και δραστηριότητες, με έμφαση στην υπεύθυνη και περιβαλλοντικά συνειδητή ανάπτυξη.

Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο, οι οποίες έχουν εγείρει ανησυχίες για την τήρηση της χώρας στο διεθνές δίκαιο.

Το Δίκαιο της Θάλασσας, γνωστό και ως UNCLOS, ορίζει κατευθυντήριες γραμμές για τη χρήση των ωκεανών του κόσμου και ορίζει τα δικαιώματα και τις ευθύνες των εθνών. Η UNCLOS έχει επικυρωθεί από περισσότερες από 160 χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας. Ωστόσο, οι ενέργειες στην Ανατολική Μεσόγειο έχουν εγείρει ερωτήματα σχετικά με τη συμμόρφωσή της με τις διατάξεις της UNCLOS.

Το 2019, η Τουρκία υπέγραψε συμφωνία με την Λιβύη που οριοθετούσε τα θαλάσσια σύνορα στην Ανατολική Μεσόγειο. Η συμφωνία πυροδότησε έντονες αντιδράσεις από ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες τη θεώρησαν ως παραβίαση της UNCLOS και ως προσπάθεια της Τουρκίας να επιβεβαιώσει την κυριαρχία της στην περιοχή.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) κάλεσε την Τουρκία να σεβαστεί το διεθνές δίκαιο και να ξεκινήσει διάλογο με τους γείτονές της για την ειρηνική επίλυση τυχόν διαφορών. Η ΕΕ προειδοποίησε επίσης ότι οι ενέργειες της Τουρκίας θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε πιθανές συγκρούσεις στην περιοχή και απείλησε να επιβάλει κυρώσεις εάν η Τουρκία δεν αλλάξει πορεία.⁵⁶

Εκτός από τη συμφωνία με τη Λιβύη, η Τουρκία έχει επίσης πραγματοποιήσει δραστηριότητες εξερεύνησης και γεώτρησης στα ύδατα που διεκδικούν η Κύπρος και η Ελλάδα. Οι ενέργειες αυτές έχουν θεωρηθεί ως παραβιάσεις των χωρικών υδάτων και των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών αυτών των χωρών και έχουν αυξήσει την ένταση στην περιοχή.

Οι ευρωπαϊκές χώρες εξέφρασαν ανησυχία για τις ενέργειες της Τουρκίας και κάλεσαν τη χώρα να σεβαστεί την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα των γειτόνων της. Η Ελλάδα και η Κύπρος, ειδικότερα, είχαν διαφωνίες με την Τουρκία για αυτά τα ζητήματα και η κατάσταση οδήγησε σε αυξημένη στρατιωτική παρουσία και εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο.⁵⁷

Ως απάντηση στις ενέργειες της Τουρκίας, η ΕΕ επέβαλε κυρώσεις σε άτομα και εταιρείες που εμπλέκονται στις δραστηριότητες εξερεύνησης και γεώτρησης. Η ΕΕ έχει επίσης αναστείλει τις διαπραγματεύσεις για μια συνολική συμφωνία αεροπορικών μεταφορών με

⁵⁶European Council on Foreign Relations: <https://ecfr.eu/category/mena/eastern-mediterranean/>

⁵⁷[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/653662/EXPO_IDA\(2022\)653662_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/653662/EXPO_IDA(2022)653662_EN.pdf)

την Τουρκία και κάλεσε τη χώρα να σταματήσει τις γεωτρήσεις της στην Ανατολική Μεσόγειο.⁵⁸

Τον Νοέμβριο του 2019, η ΕΕ ανακοίνωσε ένα πλαίσιο για στοχευμένα μέτρα κατά ατόμων και οντοτήτων που εμπλέκονται στις δραστηριότητες γεώτρησης της Τουρκίας στην ανατολική Μεσόγειο. Οι κυρώσεις σχεδιάστηκαν για να στείλουν ένα σαφές μήνυμα στην Τουρκία ότι οι ενέργειές της δεν ήταν αποδεκτές και ότι έπρεπε να σταματήσουν. Τα μέτρα περιλάμβαναν ταξιδιωτική απαγόρευση και δέσμευση περιουσιακών στοιχείων για άτομα και οντότητες που συμμετείχαν στις δραστηριότητες γεώτρησης ή που τους παρείχαν οικονομική, τεχνική ή υλική υποστήριξη.⁵⁹

Τον Ιούλιο του 2020, η ΕΕ επέβαλε πρόσθετες κυρώσεις στην Τουρκία ως απάντηση στις δραστηριότητές της στην περιοχή. Οι κυρώσεις στοχεύουν άτομα και οντότητες που εμπλέκονται στις δραστηριότητες γεώτρησης, καθώς και όσους εμπλέκονται στη μεταφορά πόρων ή στην παροχή οικονομικής ή τεχνικής υποστήριξης για τις δραστηριότητες. Οι κυρώσεις περιλάμβαναν απαγόρευση ταξιδιού και δέσμευση περιουσιακών στοιχείων, ενώ απαγόρευαν επίσης σε πολίτες και εταιρείες της ΕΕ να παρέχουν κεφάλαια ή άλλους πόρους στα υπό κυρώσεις άτομα ή οντότητες.

Εκτός από τις κυρώσεις, η ΕΕ έχει λάβει και άλλα μέτρα για να ασκήσει πίεση στην Τουρκία να αλλάξει συμπεριφορά. Για παράδειγμα, η ΕΕ έχει αναστείλει τις διαπραγματεύσεις για μια συνολική συμφωνία αεροπορικών μεταφορών με την Τουρκία και κάλεσε τη χώρα να σεβαστεί το διεθνές δίκαιο και να ξεκινήσει διάλογο με τους γείτονές της για να επιλύσει τυχόν διαφορές ειρηνικά.⁶⁰

Η Τουρκία απάντησε στις κυρώσεις κατηγορώντας την ΕΕ για μεροληψία και υποστηρίζοντας την Ελλάδα και την Κύπρο στις προσπάθειές τους να περιορίσουν την πρόσβαση της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο. Η Τουρκία έχει επίσης υποστηρίξει ότι οι δραστηριότητες εξερεύνησης και γεώτρησης είναι νόμιμες και αποσκοπούν στην προστασία των εθνικών της συμφερόντων στην περιοχή.⁶¹

⁵⁸https://carnegieendowment.org/files/4-30-19_Pierini_Final.pdf,

https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-union-sanctions_en, <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>

⁵⁹https://books.google.gr/books?hl=en&lr=&id=RGtCGXOSdHgC&oi=fnd&pg=PR5&dq=EU+sanctions+on+Turkey&ots=IYA-UNizzE&sig=0GyuYKwozc7MJ-XOJaxB_UK8LFU&redir_esc=y#v=onepage&q=EU%20sanctions%20on%20Turkey&f=false

⁶⁰<https://link.springer.com/article/10.1057/ip.2009.5>

⁶¹<https://www.aljazeera.com/news/2020/9/1/turkeys-erdogan-accuses-eu-of-using-greece-as-bait>

Η κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο παραμένει τεταμένη και η ΕΕ έχει προειδοποιήσει ότι θα μπορούσαν να επιβληθούν περαιτέρω κυρώσεις εάν η Τουρκία δεν αλλάξει τη συμπεριφορά της. Η ΕΕ ζήτησε επίσης ειρηνική επίλυση των διαφορών στην περιοχή μέσω διαλόγου και διπλωματίας.⁶²

Ο ΟΗΕ παρακολουθεί στενά την κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο, όπου η Τουρκία διεξάγει δραστηριότητες εξερεύνησης και γεώτρησης στα χωρικά ύδατα και τις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες της Κύπρου και της Ελλάδας. Αυτές οι ενέργειες έχουν θεωρηθεί ως παραβίαση των δικαιωμάτων τους βάσει του διεθνούς δικαίου, ιδιαίτερα της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS).⁶³



Εικόνα 2 Eurokinissi/Γραφείο Τύπου Πρωθυπουργού / Δημήτρης Παπαμήτσος)

Η UNCLOS, η οποία εγκρίθηκε το 1982 και τέθηκε σε ισχύ το 1994, θεσπίζει ένα νομικό πλαίσιο για τη χρήση των ωκεανών και των πόρων τους. Καθορίζει τα δικαιώματα και τις ευθύνες των κρατών όσον αφορά τη χρήση των ωκεανών και των πόρων τους, συμπεριλαμβανομένων των χωρικών υδάτων, της συνεχόμενης ζώνης, της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας. Προβλέπει επίσης την ειρηνική επίλυση των διαφορών μεταξύ των κρατών.

Ως απάντηση στις παραβιάσεις του δικαίου της θάλασσας από την Τουρκία, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες ζήτησε διάλογο και συνεργασία για την αντιμετώπιση των διαφορών στην Ανατολική Μεσόγειο. Τον Αύγουστο του 2020, εξέδωσε μια δήλωση εκφράζοντας ανησυχία για τις εντάσεις στην περιοχή και τονίζοντας

⁶²<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

⁶³<https://www.aa.com.tr/en/europe/un-chief-urges-greece-turkiye-to-pursue-dialogue-to-ease-tensions/2699593>

τη σημασία της τήρησης του δικαίου της θάλασσας. Προέτρεψε επίσης όλα τα μέρη να απόσχουν από κάθε ενέργεια που θα μπορούσε να κλιμακώσει την κατάσταση και να οδηγήσει σε περαιτέρω σύγκρουση.⁶⁴

Ο ΟΗΕ εξέφρασε επίσης την υποστήριξή του στις προσπάθειες της ΕΕ και άλλων διεθνών οργανισμών για την αντιμετώπιση της κατάστασης στην Ανατολική Μεσόγειο. Τον Σεπτέμβριο του 2020, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ενέκρινε ψήφισμα που επιβεβαιώνει τη σημασία του δικαίου της θάλασσας και ζητεί ειρηνική επίλυση διαφορών μέσω διαλόγου και συνεργασίας. Το ψήφισμα εξέφρασε επίσης τη στήριξη στις προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ και της ΕΕ για την προώθηση του διαλόγου και τη μείωση των εντάσεων στην περιοχή.⁶⁵

Ο ΟΗΕ έχει τονίσει τη σημασία της επίλυσης των διαφορών στην Ανατολική Μεσόγειο με ειρηνικά μέσα και σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένης της UNCLOS. Ο ΟΗΕ κάλεσε όλα τα μέρη να συμμετάσχουν σε διάλογο και συνεργασία για την αντιμετώπιση των υποκείμενων ζητημάτων και τη μείωση των εντάσεων στην περιοχή.

Επιπλέον, ο ΟΗΕ έχει προσφέρει την υποστήριξή του στις προσπάθειες του Διεθνούς Δικαστηρίου για το Δίκαιο της Θάλασσας (ITLOS) για την επίλυση διαφορών που σχετίζονται με το δίκαιο της θάλασσας. Το ITLOS είναι ένα ανεξάρτητο δικαστικό όργανο που ιδρύθηκε στο πλαίσιο της UNCLOS για την επίλυση διαφορών που σχετίζονται με την ερμηνεία και την εφαρμογή της UNCLOS. Το ITLOS έχει δικαιοδοσία επί διαφορών μεταξύ κρατών μερών της UNCLOS, καθώς και σε διαφορές που σχετίζονται με την άσκηση δικαιοδοσίας ή άλλων δικαιωμάτων βάσει της UNCLOS.⁶⁶

Συμπερασματικά, ο ΟΗΕ παρακολουθεί στενά την κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο και έχει ζητήσει τον σεβασμό του δικαίου της θάλασσας και την ειρηνική επίλυση των διαφορών. Ο ΟΗΕ υποστήριξε τις προσπάθειες της ΕΕ και άλλων διεθνών οργανισμών για την αντιμετώπιση της κατάστασης και τη μείωση των εντάσεων στην περιοχή. Παρά τις προσπάθειες αυτές, η κατάσταση παραμένει πηγή ανησυχίας για τη διεθνή κοινότητα

⁶⁴<https://press.un.org/en/2021/sgsm20760.doc.htm>

⁶⁵http://turkishpolicy.com/files/articlepdf/can-turkey-foster-regional-stability-under-unclos-summer-2015_en_1645.pdf

<https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/partners/docs/JointStatementOnMediterraneanCrossings.pdf>

⁶⁶<https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/clr59&div=25&id=&page=>

"International Journal of Marine and Coastal Law." by David Freestone

και θα χρειαστούν περαιτέρω προσπάθειες για την αντιμετώπιση των υποκείμενων ζητημάτων και την προώθηση της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών.

4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΚΥΠΡΟΥ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ

4.1 Ιστορικό πλαίσιο της σχέσεις Ελλάδας-Κύπρου-Τουρκίας

Το ιστορικό πλαίσιο των σχέσεων Ελλάδας-Κύπρου-Τουρκίας εκτείνεται σε χιλιετίες, διαμορφωμένο από μια πλούσια ταπετσαρία αλληλεπιδράσεων, συγκρούσεων και κοινών πολιτιστικών κληρονομιών. Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, αυτά τα τρία έθνη έχουν συνδεθεί μέσω της γεωγραφίας, της ιστορίας και της εξελισσόμενης πολιτικής δυναμικής τους.

Αρχαία Ελλάδα: Προέλευση και αλληλεπιδράσεις (8^{ος} αιώνας π.Χ.–4^{ος} αιώνας π.Χ.)

Οι ρίζες των σχέσεων Ελλάδας-Κύπρου-Τουρκίας εντοπίζονται στην αρχαία Ελλάδα. Οι ελληνικές πόλεις-κράτη, όπως η Αθήνα, η Σπάρτη και η Μίλητος, ίδρυσαν αποικίες στην Ανατολία (σημερινή Τουρκία) και στην Κύπρο, προωθώντας πολιτιστικές ανταλλαγές, εμπορικά δίκτυα και περιστασιακές συγκρούσεις. Η ελληνιστική περίοδος, μετά τις κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου, επέκτεινε περαιτέρω την ελληνική επιρροή σε όλη την Ανατολική Μεσόγειο, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου και τμημάτων της Ανατολίας.⁶⁷

Ρωμαϊκή και Βυζαντινή Εποχή: Κατακτήσεις και εκχριστιανισμός (1^{ος} αιώνας μ.Χ.–15^{ος} αιώνας μ.Χ.)

Η κατάκτηση της Ελλάδας, της Κύπρου και της Ανατολίας από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία τον 1ο αιώνα π.Χ. έφερε μια νέα φάση στο ιστορικό τους πλαίσιο. Ως μέρος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, αυτά τα εδάφη γνώρισαν τη ρωμαϊκή κυριαρχία, η οποία είχε διαρκή αντίκτυπο στα πολιτικά, νομικά και διοικητικά τους συστήματα. Μετά τη διαίρεση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, εμφανίστηκε η Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, γνωστή ως Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Το Βυζάντιο, με πρωτεύουσά του την Κωνσταντινούπολη, κυριαρχούσε στην Ελλάδα, την Κύπρο και τμήματα της Ανατολίας. Ο Ορθόδοξος Χριστιανισμός έγινε η κυρίαρχη θρησκεία, καλλιεργώντας μια κοινή θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά.⁶⁸

⁶⁷"The Eastern Mediterranean in the Age of Ramesses II" edited by Marc Van De Mieroop and S. Thomas Parker

⁶⁸"The Aegean Dispute: A Historical Overview" by David Brewer

Οθωμανική Αυτοκρατορία: (15^{ος} αιώνας μ.Χ.–19^{ος} αιώνας μ.Χ.)

Η άνοδος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας τον 15^ο αιώνα σηματοδότησε μια σημαντική αλλαγή στο ιστορικό πλαίσιο των σχέσεων Ελλάδας-Κύπρου-Τουρκίας. Οι Οθωμανοί επέκτειναν σταδιακά τον έλεγχο τους στην περιοχή, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας και της Κύπρου, ενώ η Ανατολία παρέμεινε το βασικό έδαφος της αυτοκρατορίας. Η ελληνική και η κυπριακή κοινότητα τέθηκαν υπό οθωμανική κυριαρχία, φέρνοντας το Ισλάμ και τον τουρκικό πολιτισμό στην περιοχή. Αυτή η περίοδος υπήρξε μάρτυρας τόσο συνεργασίας όσο και έντασης μεταξύ των κυβερνώντων Οθωμανών, των Ελλήνων και των Κυπρίων υπηκόων τους.⁶⁹

Ελληνοτουρκικός Πόλεμος για την ανεξαρτησία της Ελλάδας και η Κύπρος υπό βρετανική κυριαρχία: (19^{ος} αιώνας μ.Χ.-αρχές 20^{ου} αιώνα μ.Χ.)

Ο 19^{ος} αιώνας ήταν μια κομβική περίοδος που διαμόρφωσε οριστικά τις σχέσεις Ελλάδας-Κύπρου-Τουρκίας. Ο Ελληνοτουρκικός πόλεμος για την απελευθέρωση της Ελλάδας (1821-1832) σηματοδότησε ένα σημείο καμπής καθώς η Ελλάδα προσπάθησε να απελευθερωθεί από την οθωμανική κυριαρχία και να ιδρύσει ένα ανεξάρτητο ελληνικό κράτος. Εν τω μεταξύ, η Κύπρος το 1878 περιήλθε υπό βρετανική διοίκηση, το οποίο δημιούργησε εθνικιστικές φιλοδοξίες στον ελληνοκυπριακό πληθυσμό.⁷⁰

Κυπριακή σύγκρουση και η τουρκική παρέμβαση: (μέσα 20^{ου} αιώνα μ.Χ.)

Στα μέσα του 20^{ου} αιώνα μια σημαντική εξέλιξη επηρέασε βαθύτατα τις σχέσεις μεταξύ Ελλάδας-Κύπρου-Τουρκίας. Το 1960 η Κύπρος ανέκτησε την ανεξαρτησία της από την βρετανική κυριαρχία, καθιερώνοντας μία συμφωνία κατανομής της εξουσίας μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκύπριων. Παρόλα αυτά, οι διακοινοτικές εντάσεις κλιμακώθηκαν, οδηγώντας σε πολιτική αστάθεια. Το 1974 ξεκινάει το πραξικόπημα το οποίο είχε ως στόχο να ενώσει την Ελλάδα με την Κύπρο προκαλώντας όπως ήταν φυσικό προκάλεσε τουρκική στρατιωτική παρέμβαση. Η σύγκρουση είχε ως αποτέλεσμα τη διαίρεση του νησιού και την δημιουργία της διεθνούς μη αναγνωρισμένης Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου.⁷¹

Διπλωματικές Προσπάθειες και ένταξη στην ΕΕ: (τέλη 20^{ου} αιώνα-αρχές 21^{ου} αιώνα)

Στον απόηχο της κυπριακής σύγκρουσης, έγιναν πολυάριθμες διπλωματικές προσπάθειες για την εξεύρεση λύσης και την επανένωση του νησιού. Τα Ηνωμένα Έθνη διαδραμάτισαν

⁶⁹"The Ottoman Centuries: The Rise and Fall of the Turkish Empire" by Patrick Balfour Kinross

⁷⁰"Modern Greece: A History Since 1821" by John S. Koliopoulos and Thanos M. Veremis

⁷¹"The Cyprus Problem: What Everyone Needs to Know" by James Ker-Lindsay

κεντρικό ρόλο, διευκολύνοντας τις διαπραγματεύσεις μεταξύ Ελληνοκύπριων και Τουρκοκυπρίων ηγετών. Βέβαια, η εύρεση μιας συνολικής λύσης έχει αποδειχθεί άπιαστη. Η διχοτόμηση της Κύπρου παρέμεινε μια σημαντική πρόκληση στις σχέσεις Ελλάδας-Κύπρου-Τουρκίας, επηρεάζοντας την σταθερότητα και συνεργασία. Τόσο η Ελλάδα όσο και η Κύπρος έγιναν μέλη της ΕΕ το 1981 και το 2004, γεγονός που έχει διαμορφώσει περαιτέρω τη σχέση τους Τουρκία. Η ΕΕ έχει προσφέρει στην Ελλάδα και στην Κύπρο υποστήριξη στις διαφορές τους με την Τουρκία.⁷²

Σύγχρονες προκλήσεις και γεωπολιτική δυναμική: (21^{ος} αιώνας μ.Χ.-σήμερα)

Ο 21^{ος} αιώνας έφερε νέες προκλήσεις και πολυπλοκότητες στις σχέσεις Ελλάδας-Κύπρου-Τουρκίας. Η γεωπολιτική δυναμική, οι ενεργειακοί πόροι και οι περιφερειακές συγκρούσεις έχουν συμβάλει στην εξελισσόμενη φύση της σχέσης τους. Η ανακάλυψη αποθεμάτων φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο έχει εντείνει τον ανταγωνισμό για πόρους, οδηγώντας σε διαφωνίες για τα θαλάσσια σύνορα και τα δικαιώματα εξερεύνησης.

Επιπλέον, η συνεχιζόμενη σύγκρουση στη Συρία, η άνοδος τρομοκρατικών οργανώσεων και η εισροή προσφύγων έχουν επηρεάσει την περιοχή, επηρεάζοντας τη σταθερότητα και την ασφάλεια της Ελλάδας, της Κύπρου και της Τουρκίας. Οι εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις της Τουρκίας, συμπεριλαμβανομένης της στροφής προς μια πιο δυναμική εξωτερική πολιτική και οι ανησυχίες σχετικά με τις δημοκρατικές αξίες, έχουν επίσης επηρεάσει τις σχέσεις της με την Ελλάδα και την Κύπρο. Διμερείς διάλογοι, όπως οι συνομιλίες για την Κύπρο και τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης Ελλάδας-Τουρκίας, πραγματοποιήθηκαν κατά διαστήματα, με διάφορους βαθμούς επιτυχίας. Οι διεθνείς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Πολιτειών και της ΕΕ, έχουν εμπλακεί σε διπλωματικές πρωτοβουλίες για την προώθηση του διαλόγου και την εξεύρεση ειρηνικών λύσεων.

Από τις αρχαίες ελληνικές πόλεις-κράτη μέχρι την Οθωμανική Αυτοκρατορία, τον αγώνα για ανεξαρτησία, την Κυπριακή σύγκρουση και τις σύγχρονες προκλήσεις, η σχέση μεταξύ αυτών των τριών εθνών έχει χαρακτηριστεί από πολιτικές αντιπαλότητες, εδαφικές διαμάχες και απόπειρες συνεργασίας. Καθώς η Ελλάδα, η Κύπρος και η Τουρκία πλοηγούνται στο γεωπολιτικό τοπίο του 21ου αιώνα, η πορεία προς τη διαρκή

⁷²"The Europeanization of Cyprus: Polity, Policies, and Policy-Making" edited by James Ker-Lindsay and Hubert Faustmann

σταθερότητα, τον διάλογο και την περιφερειακή συνεργασία παραμένει σημαντική πρόκληση.

4.2 Παραβίαση των ελληνικών χωρικών υδάτων από την Τουρκία

Η Ανατολική Μεσόγειος υπήρξε μια περιοχή που αμαυρώθηκε από γεωπολιτικές εντάσεις, με διαφωνίες για τα θαλάσσια σύνορα και την εξερεύνηση των φυσικών πόρων. Τα τελευταία χρόνια, μια από τις πιο εμφανείς πηγές έντασης ήταν οι επαναλαμβανόμενες παραβιάσεις των ελληνικών χωρικών υδάτων από την Τουρκία.

Οι καταπατήσεις της Τουρκίας στα ελληνικά χωρικά ύδατα έχουν σημειωθεί σε πολλές περιπτώσεις, κλιμακώνοντας την ένταση μεταξύ των δύο χωρών. Αυτά τα περιστατικά περιλαμβάνουν την κρίση των Ιμίων/Καρντάκ το 1996, όταν ελληνικά και τουρκικά πολεμικά πλοία παραλίγο να εμπλακούν σε ένοπλες συγκρούσεις για αμφισβητούμενες νησίδες. Πιο πρόσφατα, οι μη εξουσιοδοτημένες δραστηριότητες γεώτρησης της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο, μαζί με τη συνοδευτική παρουσία στρατιωτικών σκαφών, έχουν εντείνει τη διαμάχη.

Αρκετοί παράγοντες συμβάλλουν στις επανειλημμένες παραβιάσεις των ελληνικών χωρικών υδάτων από την Τουρκία. Πρώτον, υπάρχουν ανεπίλυτες διαφορές σχετικά με τα θαλάσσια σύνορα και αντικρουόμενες ερμηνείες του διεθνούς δικαίου. Η απουσία σαφούς οριοθέτησης αποκλειστικών οικονομικών ζωνών (ΑΟΖ) και υφαλοκρηπίδων έχει δημιουργήσει ένα αμφιλεγόμενο περιβάλλον. Επιπλέον, η επιδίωξη της Τουρκίας για πολύτιμους ενεργειακούς πόρους στην Ανατολική Μεσόγειο, σε συνδυασμό με την ισχυρή εξωτερική της πολιτική υπό τον Πρόεδρο Ερντογάν, τροφοδότησε την αποφασιστικότητά της να εξασφαλίσει πρόσβαση σε αυτούς τους πόρους.

Οι παραβιάσεις των ελληνικών χωρικών υδάτων από την Τουρκία έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην περιφερειακή σταθερότητα. Πρώτον, αυτές οι καταπατήσεις αυξάνουν τον κίνδυνο ακούσιων συγκρούσεων μεταξύ των δύο χωρών, που ενδεχομένως να οδηγήσουν σε στρατιωτική σύγκρουση πλήρους κλίμακας. Ένα τέτοιο σενάριο θα είχε εκτεταμένες συνέπειες για την περιοχή, προκαλώντας αστάθεια και απειλώντας την ασφάλεια των γειτονικών εθνών. Επιπλέον, οι συνεχιζόμενες εντάσεις εμποδίζουν την περιφερειακή συνεργασία, εμποδίζοντας τις προσπάθειες αντιμετώπισης κοινών προκλήσεων όπως η μετανάστευση, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και η ενεργειακή συνεργασία. Οι αυξημένοι κίνδυνοι αποτρέπουν επίσης τις ξένες επενδύσεις και την

οικονομική ανάπτυξη, επιδεινώνοντας τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες στην περιοχή.⁷³

Η διεθνής κοινότητα έχει εκφράσει ανησυχία για την παραβίαση των ελληνικών χωρικών υδάτων από την Τουρκία και έχει ζητήσει ειρηνική επίλυση της διαφοράς. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) υποστήριξε τη θέση της Ελλάδας, τονίζοντας τη σημασία της τήρησης του διεθνούς δικαίου και την αναζήτηση διπλωματικών διαύλων για την αποκλιμάκωση των εντάσεων. Το ΝΑΤΟ έπαιξε επίσης ρόλο στη μεσολάβηση μεταξύ των δύο χωρών, με στόχο να αποτρέψει μια στρατιωτική σύγκρουση. Ωστόσο, η εξεύρεση μιας βιώσιμης λύσης απαιτεί συνεχή διάλογο, συμβιβασμό και τήρηση των διεθνών νομικών αρχών.

Στο τέλος του 2022 σημειώθηκαν συνολικά σύμφωνα με τον ΓΕΕΘΑ 1581 παραβιάσεις των ελληνικών χωρικών υδάτων από την Τουρκία.⁷⁴

Σύμφωνα με το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ) το 2023 έχουν πραγματοποιηθεί 563 παραβιάσεις από την Τουρκία στα ελληνικά χωρικά ύδατα. Συγκεκριμένα τον Ιανουάριο σημειώθηκαν 158 τουρκικές παραβιάσεις, τον Φεβρουάριο πραγματοποιήθηκαν 147 παραβιάσεις στα ελληνικά χωρικά ύδατα, τον Μάρτιο σημειώθηκαν 157 και τον Απρίλιο 101.⁷⁵



Εικόνα 3 Γράφημα: Βαγγέλης Γεωργίου | Πηγή: Στοιχεία ΓΕΕΘΑ στο βιβλίο "Ελλάς-ΕΟΚ Εμπιστευτικό)

4.3 Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12 ναυτικά μίλια

Η επέκταση της παράκτιας ζώνης στα 12 ναυτικά μίλια αναφέρεται σε μια έννοια που σχετίζεται με τα θαλάσσια σύνορα και τη δικαιοδοσία των παράκτιων κρατών. Σύμφωνα

⁷³<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/maps.html>

⁷⁴<https://geetha.mil.gr/en/violations-of-territorial-waters-of-year-2022/>

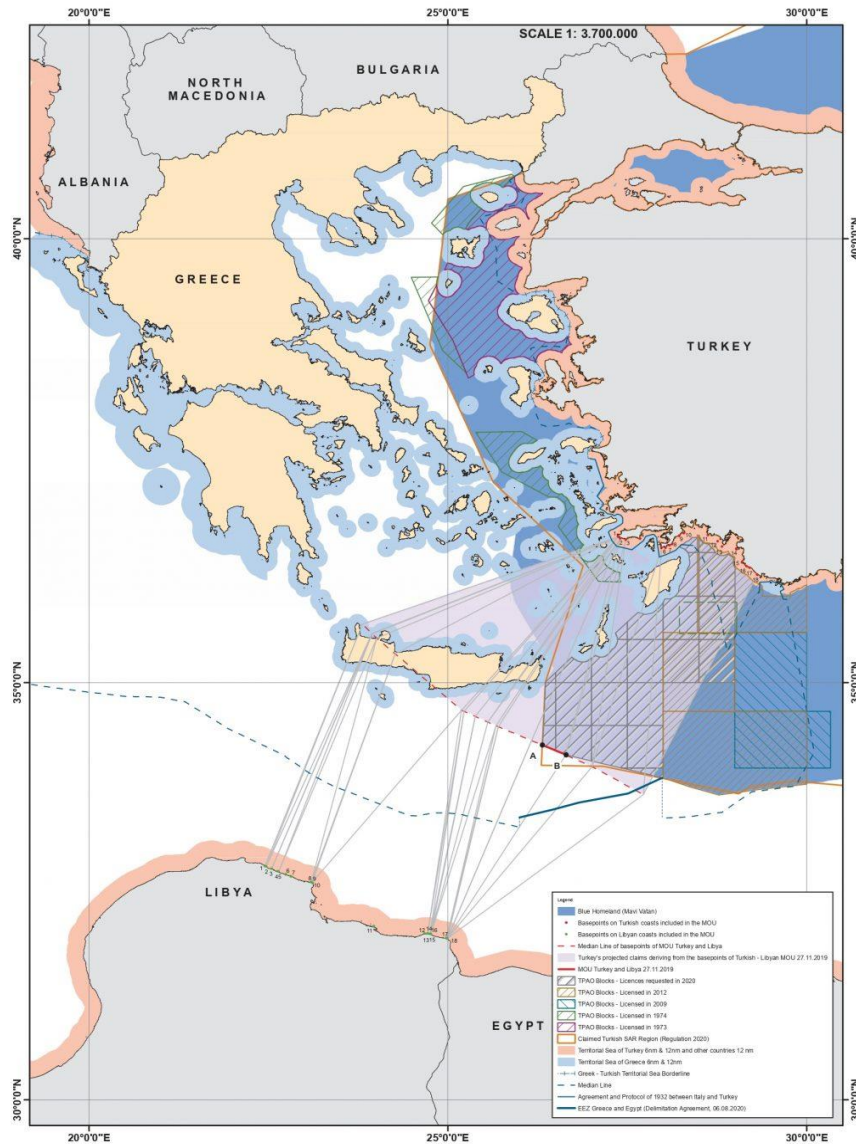
⁷⁵<https://geetha.mil.gr/en/violations-of-territorial-waters-of-year-2023/>

με το διεθνές δίκαιο, τα παράκτια κράτη έχουν ορισμένα δικαιώματα και δικαιοδοσία στα ύδατα που γειτνιάζουν με τις ακτές τους.

Η παραδοσιακή έννοια της παράκτιας ζώνης ενός κράτους εκτείνεται σε μια απόσταση 3 ναυτικών μιλίων (περίπου 5,6 χιλιόμετρα) από τη γραμμή βάσης, η οποία είναι συνήθως το σημάδι χαμηλών υδάτων κατά μήκος της ακτής. Εντός αυτής της χωρικής θάλασσας, ένα παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχία, συμπεριλαμβανομένου του ελέγχου της ναυσιπλοΐας, των τελωνείων και της επιβολής των νόμων.⁷⁶

Η απόφαση επέκτασης της παράκτιας ζώνης σε μια συγκεκριμένη απόσταση, όπως τα 12 ναυτικά μίλια, είναι τελικά θέμα εθνικής πολιτικής και διεθνών συμφωνιών. Ακολουθούν μερικοί παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν την απόφαση να σταματήσετε σε μια συγκεκριμένη απόσταση:

⁷⁶https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf



ΧΑΡΤΗΣ 15 – Συνολική αποτύπωση των τουρκικών διεκδικήσεων σήμερα (2022)

Ο χάρτης αυτός αποτυπώνει το σύνολο των τουρκικών διεκδικήσεων σήμερα, που αφορούν τόσο θέματα κυριαρχικών δικαιωμάτων (δικαιώματα επί της υφαλοκρηπίδας) όσο και θέματα δικαιοδοσιών (έρευνα και διάσωση)

Εικόνα 4 Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών (www.mfa.gr)

Διεθνές Δίκαιο και Έθιμα: Το όριο των 12 ναυτικών μιλίων προέρχεται από την παραδοσιακή έννοια των χωρικών θαλασσών που αναγνωρίζεται από το διεθνές δίκαιο. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), η οποία είναι ευρέως αποδεκτή ως το πλαίσιο για τα θαλάσσια δικαιώματα και τα όρια, αναγνωρίζει μια χωρική θάλασσα βάσης έως και 12 ναυτικών μιλίων. Πολλές χώρες υιοθετούν αυτό το όριο καθώς είναι ένα ευρέως αναγνωρισμένο πρότυπο.

Εξισορρόπηση συμφερόντων: Η επέκταση της παράκτιας ζώνης περισσότερο από 12 ναυτικά μίλια μπορεί να έχει οικονομικές και πολιτικές επιπτώσεις. Θα μπορούσε ενδεχομένως να επηρεάσει τις διεθνείς ναυτιλιακές διαδρομές, την ελευθερία πλοήγησης

και την πρόσβαση σε πόρους. Οι χώρες συχνά επιδιώκουν να εξισορροπήσουν την επιθυμία τους για έλεγχο και δικαιοδοσία με την ανάγκη να διατηρήσουν σχέσεις συνεργασίας με άλλα κράτη.

Όρια υπό διαπραγμάτευση: Τα θαλάσσια σύνορα αποτελούν συχνά αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ γειτονικών χωρών για την αποφυγή συγκρούσεων και την προώθηση της συνεργασίας. Αυτές οι διαπραγματεύσεις λαμβάνουν υπόψη διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της γεωγραφίας, των ιστορικών αξιώσεων και της δίκαιης κατανομής των πόρων. Το τελικό συμφωνημένο όριο μπορεί να μην είναι απαραίτητα μια συγκεκριμένη απόσταση όπως τα 12 ναυτικά μίλια.

Πρακτικά ζητήματα: Η επέκταση της παράκτιας ζώνης απαιτεί πόρους για παρακολούθηση, επιβολή και διακυβέρνηση. Η επέκταση της ζώνης πέραν των 12 ναυτικών μιλίων θα απαιτούσε πρόσθετες επενδύσεις σε υποδομές και δυνατότητες επιτήρησης, οι οποίες μπορεί να μην είναι πάντα εφικτές ή δικαιολογημένες για μια χώρα.⁷⁷

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ενώ τα 12 ναυτικά μίλια είναι ένα κοινό όριο, υπάρχουν περιπτώσεις όπου χώρες έχουν επεκτείνει τις παράκτιες ζώνες τους πέρα από αυτήν την απόσταση, ιδιαίτερα σε περιοχές με μοναδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά ή συγκεκριμένες ιστορικές συμφωνίες. Κάθε χώρα καθορίζει τη δική της παράκτια ζώνη με βάση τις ιδιαίτερες συνθήκες και το νομικό της πλαίσιο.

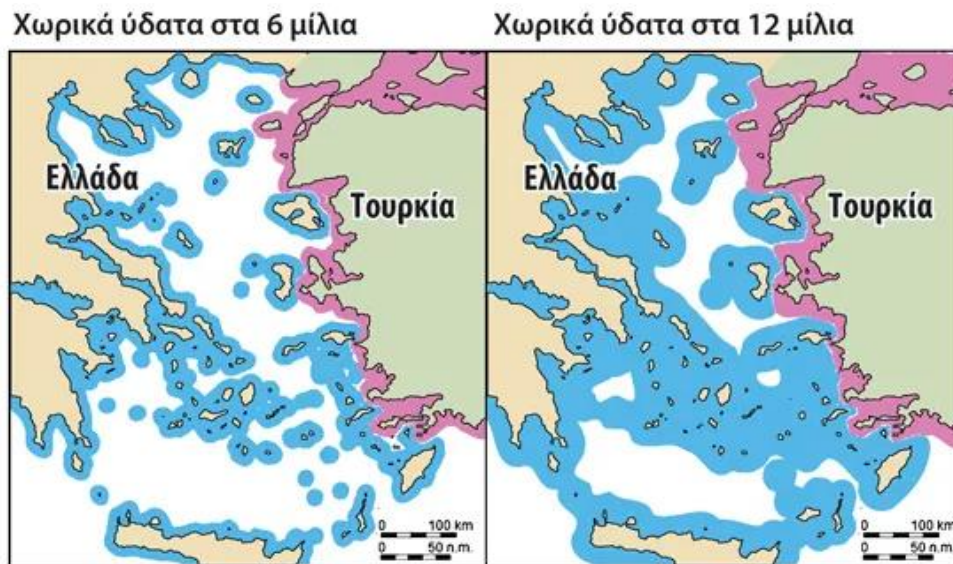
Η Ελλάδα έχει δηλώσει ότι «ο χρόνος και ο τόπος άσκησης των εν λόγω δικαιωμάτων, χωρίς αυτό να σημαίνει ούτε κατ' ελάχιστο απεμπόληση εκ μέρους της των εν λόγω δικαιωμάτων, είναι ένα ζήτημα που απορρέει από την εθνική της στρατηγική».

Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι θα μπορούσε να επεκτείνει την κυριαρχία της, το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης της και τα χωρικά της ύδατα στα 12ν.μ. Στην περιοχή του Ιονίου πελάγους και τη Ν. Αδριατική, μια πιθανή επέκταση των χωρικών υδάτων στα 12ν.μ. δεν θα επιδρούσε ουσιωδώς στην ήδη υπάρχουσα κατάσταση, παρόλο που η αύξηση αυτή θα διπλασίαζε τις υπάρχουσες ζώνες. Το γεωγραφικό περιβάλλον της περιοχής είναι τέτοιο που μία πιθανή επέκταση των χωρικών υδάτων σε 12ν.μ. δεν θα επηρέαζε τις ζώνες αλιείας ή την ναυσιπλοΐα σε αυτήν. Μια εξαίρεση θα μπορούσε να αποτελέσει η νήσος Κέρκυρα διότι η εγγύτητα της με τη Αλβανία, θα οδηγούσε στην διευθέτηση του θέματος μέσω μιας διμερούς συμφωνία παρόμοια με αυτήν ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Ιταλία. Η επέκταση

⁷⁷<https://www.imo.org/>

της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12ν.μ νοτιότερα δεν θα επηρέαζε τις γειτονικές χώρες, Ιταλία, Μάλτα, Λιβύη.

Στο Αιγαίο μια τέτοια επέκταση θα είχε ως συνέπεια τμήματα του Αιγαίου να θεωρούνται ελληνικό έδαφος, σε αντίθεση με την ήδη υπάρχουσα κατάσταση όπου ορισμένα ύδατα ανάμεσα στα νησιά χαρακτηρίζονται διεθνή ύδατα. Σε αυτά τα διεθνή ύδατα τουρκικά και τρίτων χωρών πλοία έχουν την δικαιοδοσία να διέρχονται ελεύθερα χωρίς άδεια από τις ελληνικές αρχές. Μια τέτοια πιθανή επέκταση θα είχε ως αποτέλεσμα η Ελλάδα να ελέγχει το 63,9% του Αιγαίου ενώ η Τουρκία θα έλεγχε μόνο το 10% και τα διεθνή ύδατα θα περιορίζονταν στο 26,1% σε αντίθεση με το 56% που ισχύει τώρα. Επίσης με μία πιθανή επέκταση στα 12ν.μ. η Ελλάδα θα επέκτεινε τη κυριαρχία της στους φυσικούς πόρους και στο υπέδαφος του βυθού του Αιγαίου.⁷⁸



Εικόνα 5 Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) και η απόφαση 12 μιλίων του 1982 (Πηγή: www.bankingnews.gr)

Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι υπάρχουν θαλάσσια σύνορα, οριοθετημένα συμβατικά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Η Ελλάδα βασίζεται στην ύπαρξη δύο συμφωνιών, μεταξύ Ιταλίας και Τουρκίας το 1932. Η πρώτη συμφωνία υπογράφηκε στις 4 Ιανουαρίου 1932 στην Άγκυρα και αφορά την περιοχή του Καστελόριζου. Η δεύτερη συνθήκη υπογράφηκε στις 28 Δεκεμβρίου 1932 στην Άγκυρα και αφορά την περιοχή νότια της Σάμου και την περιοχή των Δωδεκανήσων. Με την Συνθήκη των Παρισίων 1947 έγινε η εκχώρηση των

⁷⁸Βλ. Χάρτη

Δωδεκανήσων στην Ελλάδα. Η Ελλάδα παρέλαβε τα Δωδεκάνησα όπως αυτά ήταν οριοθετημένα από τις δύο αυτές συμφωνίες του 1932. Η Τουρκία για 30 χρόνια είχε συμβιβαστεί με αυτή την συνθήκη, όμως μετά την υπογραφή της Σύμβασης του 1982, ξεκίνησε να αμφισβητεί την ύπαρξη οριοθετημένων θαλασσίων συνόρων με το επιχείρημα ότι η ίδια δεν ήταν μέλος στην Συνθήκη του 1947, στην οποία τα Δωδεκάνησα εκχωρήθηκαν στην Ελλάδα και δεν δεσμεύεται από τις Ιταλοτουρκικές συμφωνίες του 1932 για την οριοθέτηση. Η συγκεκριμένη οριοθέτηση ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με τον νόμο Ν.518/1948 «περί προσαρτήσεως της Δωδεκανήσου εις την Ελλάδα».⁷⁹

Για την υπόλοιπη θαλάσσια περιοχή από τον Έβρο μέχρι τη Σάμο και την Ικαρία δεν έχει περιέλθει σε καμία συμφωνία οριοθέτησης. Για την περιοχή αυτή ισχύει ο κανόνας της μέσης γραμμής που είναι ενσωματωμένος στο άρθρο 15 της Σύμβασης Δικαίου της Θάλασσας.

Η Τουρκία έχει εκφράσει ανησυχίες και αντιρρήσεις για πιθανή επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 12 ναυτικά μίλια στο Αιγαίο Πέλαγος. Ιστορικά, η Ελλάδα διατηρεί χωρική θάλασσα 6 ναυτικών μιλίων, ενώ το διεθνές δίκαιο επιτρέπει στα παράκτια κράτη να επεκτείνουν τα χωρικά τους ύδατα έως και 12 ναυτικά μίλια.

Η Τουρκία υποστηρίζει εδώ και καιρό ότι η επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 12 ναυτικά μίλια θα περιόριζε σημαντικά τα δικά της θαλάσσια δικαιώματα και την πρόσβαση στο Αιγαίο Πέλαγος. Η Τουρκία έχει μεγάλη ακτογραμμή και πολλά νησιά στην περιοχή και ισχυρίζεται ότι η επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων θα περιόριζε την ελευθερία της ναυσιπλοΐας και τις οικονομικές της δραστηριότητες στην περιοχή.

Το ζήτημα των χωρικών υδάτων στο Αιγαίο ήταν μια μακροχρόνια πηγή έντασης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Και οι δύο χώρες είχαν διαφωνίες σχετικά με την οριοθέτηση των θαλασσίων συνόρων τους και αυτές οι διαφωνίες έχουν συχνά κλιμακωθεί σε πολιτικές και στρατιωτικές αντιπαραθέσεις. Η Τουρκία έχει επίσης ισχυριστεί ότι η μονομερής επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων θα παραβίαζε τα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων στη Βόρεια Κύπρο, κάτι που αποτελεί ξεχωριστό θέμα διαμάχης μεταξύ των δύο χωρών.

⁷⁹<https://www.hellenicparliament.gr/onlinePublishing/DOD/059-068.pdf>

<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-paris>

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι συζητήσεις για την επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 12 ναυτικά μίλια βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη και δεν έχει ληφθεί οριστική απόφαση. Αυτές οι συζητήσεις περιλαμβάνουν εκτιμήσεις του διεθνούς δικαίου, ιστορικών αξιώσεων και την ανάγκη διατήρησης σταθερότητας και ειρηνικών σχέσεων στην περιοχή. Οι προσπάθειες για την εξεύρεση διπλωματικής λύσης σε αυτό το ζήτημα είναι κρίσιμες για να αποτραπεί περαιτέρω κλιμάκωση της έντασης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Όλη αυτή η διαμάχη ξεκίνησε από το 1974 όταν η Ελλάδα δήλωσε την πρόθεση που της παρέχει το διεθνές δίκαιο για την επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12ν.μ. Η Τουρκία θεωρεί την επέκταση αυτή ως «αιτία πολέμου». Ένα παράδειγμα είναι η απόφαση της 8^{ης} Ιουνίου 1995 της τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, η οποία μεταβιβάζει στην τουρκική κυβέρνηση τις αρμοδιότητες της, για την λήψη μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών, σε περίπτωση εφαρμογής από την Ελλάδα της Σύμβασης ΔΘ.

Η Τουρκία έχει εγείρει αρκετά επιχειρήματα για να υποστηρίξει τη θέση της ότι η Ελλάδα δεν δικαιούται να επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα στα 12 ναυτικά μίλια. Ακολουθούν μερικά κοινά τουρκικά επιχειρήματα:⁸⁰

Ιστορική πρακτική: Η Τουρκία υποστηρίζει ότι η Ελλάδα έχει ιστορικά διατηρήσει μια χωρική θάλασσα 6 ναυτικών μιλίων στο Αιγαίο Πέλαγος και οποιαδήποτε μονομερής επέκταση θα αντιπροσώπευε μια απόκλιση από αυτή τη μακροχρόνια πρακτική. Υποστηρίζουν ότι η Ελλάδα δεν πρέπει να αλλάξει μονομερώς το status quo χωρίς αμοιβαία συμφωνία ή διαπραγμάτευση με γειτονικές χώρες.

Γεωγραφικές εκτιμήσεις: Η Τουρκία ισχυρίζεται ότι το Αιγαίο Πέλαγος είναι ημίκλειστη θάλασσα και θα πρέπει να υπόκειται σε ειδικούς κανόνες οριοθέτησης λόγω των μοναδικών γεωγραφικών χαρακτηριστικών του. Υποστηρίζουν ότι η επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 12 ναυτικά μίλια θα περιόριζε αδικαιολόγητα την πρόσβαση της Τουρκίας στα διεθνή ύδατα και θα περιόριζε την ελευθερία της ναυσιπλοΐας.

Δυσανάλογος αντίκτυπος: Η Τουρκία ισχυρίζεται ότι η επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων θα επηρέαζε δυσανάλογα τα δικά της θαλάσσια δικαιώματα και τις οικονομικές της δραστηριότητες. Με μεγάλη ακτογραμμή και πολλά νησιά στην περιοχή, η Τουρκία

⁸⁰"Δίκαιο της Θάλασσας" by Κρατερός Ιωάννου, Αναστασία Στρατή

ισχυρίζεται ότι θα αντιμετωπίσει σημαντικούς περιορισμούς στις θαλάσσιες δραστηριότητές της, όπως η αλιεία, η εξερεύνηση και η ενεργειακή ανάπτυξη.

Δικαιώματα της Τουρκικής Μειονότητας: Η Τουρκία υποστηρίζει ότι οποιαδήποτε μονομερής επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων θα παραβίαζε τα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων στη Βόρεια Κύπρο. Υποστηρίζουν ότι η επέκταση θα περιόριζε την πρόσβαση των Τουρκοκυπρίων στη θάλασσα και τη δυνατότητά τους να ασκήσουν τα δικαιώματά τους στην Ανατολική Μεσόγειο.

Διεθνές Δίκαιο: Η Τουρκία υποστηρίζει ότι η επέκταση των χωρικών υδάτων πέραν των 6 ναυτικών μιλίων θα πρέπει να υπόκειται σε διαπραγματεύσεις και συμφωνία μεταξύ όλων των σχετικών μερών. Υποστηρίζουν ότι η Ελλάδα δεν μπορεί να εφαρμόσει μονομερώς το όριο των 12 ναυτικών μιλίων χωρίς να λαμβάνει υπόψη τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των γειτονικών χωρών.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αυτά τα επιχειρήματα αντικατοπτρίζουν την προοπτική της Τουρκίας για το θέμα, και υπάρχουν διαφορετικές απόψεις και ερμηνείες του διεθνούς δικαίου. Η επίλυση διαφορών που σχετίζονται με χωρικά ύδατα απαιτεί συχνά προσεκτική εξέταση, διπλωματικές προσπάθειες και, εάν είναι απαραίτητο, μεσολάβηση τρίτων ή νομικούς μηχανισμούς.

Η Ελλάδα έχει εκφράσει τη θέση της σχετικά με την επέκταση των χωρικών της υδάτων στα 12 ναυτικά μίλια στο Αιγαίο Πέλαγος. Ακολουθούν ορισμένα βασικά σημεία που αντικατοπτρίζουν την προοπτική της Ελλάδας:⁸¹

Διεθνές Δίκαιο: Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, τα παράκτια κράτη έχουν το δικαίωμα να επεκτείνουν τα χωρικά τους ύδατα στα 12 ναυτικά μίλια. Ισχυρίζονται ότι αυτή η επέκταση είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), η οποία παρέχει στα παράκτια κράτη το κυρίαρχο δικαίωμα να καθιερώνουν το εύρος των χωρικών τους υδάτων.

Θαλάσσια Ασφάλεια και Προστασία Κυριαρχικών Δικαιωμάτων: Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι η επέκταση των χωρικών της υδάτων στα 12 ναυτικά μίλια είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της εθνικής της ασφάλειας, την προστασία των θαλάσσιων συνόρων της και τη διεκδίκηση των κυριαρχικών της δικαιωμάτων στα ύδατα και τον εναέριο χώρο της. Υποστηρίζουν ότι είναι απαραίτητο να καταπολεμηθούν διάφορες μορφές παράνομων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένου του λαθρεμπορίου, της εμπορίας και της μη εξουσιοδοτημένης εξερεύνησης.

⁸¹"Δίκαιο της Θάλασσας" by Κρατερός Ιωάννου, Αναστασία Στρατή

Δίκαιη οριοθέτηση των θαλάσσιων ορίων: Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι η επέκταση των χωρικών της υδάτων στα 12 ναυτικά μίλια θα συνέβαλε σε μια δίκαιη οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων στο Αιγαίο Πέλαγος. Υποστηρίζουν ότι αυτό θα παρείχε μεγαλύτερη σαφήνεια και ασφάλεια δικαίου, μειώνοντας τις πιθανότητες διαφορών και προωθώντας τη σταθερότητα στην περιοχή.

Διεθνή προηγούμενα: Η Ελλάδα επισημαίνει πολλά παραδείγματα άλλων χωρών που έχουν επεκτείνει τα χωρικά τους ύδατα στα 12 ναυτικά μίλια χωρίς να προκαλέσουν εντάσεις ή συγκρούσεις. Υποστηρίζουν ότι τέτοιες επεκτάσεις έχουν γίνει ευρέως αποδεκτές στη διεθνή πρακτική και συνάδουν με το εθιμικό διεθνές δίκαιο.

Προστασία του Περιβάλλοντος: Η Ελλάδα τονίζει τη σημασία της επέκτασης των χωρικών της υδάτων για την ενίσχυση των προσπαθειών για την προστασία του περιβάλλοντος. Ασκώντας μεγαλύτερο έλεγχο και δικαιοδοσία σε μια μεγαλύτερη περιοχή, η Ελλάδα πιστεύει ότι μπορεί να αντιμετωπίσει πιο αποτελεσματικά ζητήματα όπως η ρύπανση, η διατήρηση και η διατήρηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι θέσεις Ελλάδας και Τουρκίας επί του θέματος δίστανται και οι προσπάθειες για την εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτής λύσης στις θαλάσσιες διαφορές μεταξύ των δύο χωρών συνεχίζονται.

4.4 Ζήτημα αποστρατικοποίησης των νησιών

Το θέμα της αποστρατικοποίησης των νησιών του Αιγαίου Πελάγους αποτελεί εδώ και καιρό σημείο διαμάχης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Καθώς και οι δύο χώρες έχουν σημαντικό αριθμό νησιών σε κοντινή απόσταση μεταξύ τους, το ζήτημα της στρατιωτικής παρουσίας και κυριαρχίας σε αυτά τα νησιά υπήρξε συχνά πηγή έντασης. Ενώ η Ελλάδα υποστηρίζει ότι η στρατιωτική παρουσία στα νησιά είναι απαραίτητη για την εθνική της ασφάλεια και την προστασία της εδαφικής της ακεραιότητας, η Τουρκία εκφράζει ανησυχίες για την αντιληπτή ανισορροπία και πιθανές απειλές για τα δικά της συμφέροντα ασφαλείας. Αυτή η διαμάχη έχει προκαλέσει συζητήσεις για μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης και διπλωματικές διαπραγματεύσεις με στόχο την εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτών λύσεων. Η κατανόηση των προοπτικών τόσο της Ελλάδας όσο και της Τουρκίας είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση της πολυπλοκότητας γύρω από το ζήτημα της αποστρατιωτικοποίησης των νησιών στο Αιγαίο Πέλαγος.

Μια εξαιρετική περίπτωση επιβάρυνσης του εδάφους είναι η αποστρατικοποίηση, που αναφέρεται στην υποχρέωση ενός κράτους να μην διατηρεί ένοπλες δυνάμεις σε ένα συγκεκριμένο τμήμα ή σε όλο το έδαφός του. Παρόλα αυτά, η αποστρατιωτικοποίηση δεν

σημαίνει απώλεια της εδαφικής κυριαρχίας του κράτους. Η αποστρατικοποίηση δικαιολογείται από την ανάγκη να διατηρηθεί ισορροπία δυνάμεων σε μια περιοχή ή να επιτευχθεί ειρηνική συνύπαρξη μεταξύ γειτονικών κρατών και συνήθως συνδυάζεται με την αρχή της αμοιβαιότητας. Η αποστρατικοποίηση συνήθως καθορίζεται μέσω συνθήκης και δεν πρέπει να γενικευτεί. Το κάθε ειδικό συμβατικό καθεστώς που διέπει την αποστρατικοποίηση εξαρτάται από πολλές πολιτικές, νομικές και στρατιωτικές εκτιμήσεις. Ωστόσο, πρέπει να αποκλείεται η αναφορά στην αποστρατικοποίηση με βάση την παραπομπή ή τη σιωπή, καθώς αυτό σημαίνει ουσιαστικό περιορισμό της εθνικής κυριαρχίας του κράτους.⁸²

Στο διεθνές δίκαιο δεν υπάρχει καθορισμένο πλαίσιο που να περιγράφει ακριβώς την αποστρατικοποίηση, να περιλαμβάνει λεπτομερείς περιγραφές ή να ορίζει ακριβώς τους στόχους της. Ωστόσο, υπάρχουν αξιόλογες προσπάθειες για τον καθορισμό της, είτε μέσω διεθνών συνθηκών με τη χρήση ad hoc ορισμού ή αναλυτικής περιγραφής σε έναν κατάλογο επιτρεπόμενων και απαγορευμένων δράσεων σε μια αποστρατικοποιημένη ζώνη, είτε μέσω των απόψεων διεθνολόγων που έχουν εκφράσει τις γνώμες τους.

Ο Marshall-Cornwall πρότεινε τον όρο "γεωγραφικός αφοπλισμός" για να περιγράψει την περιορισμένη ή απαγορευμένη παρουσία στρατιωτικών εξοπλισμών και ενόπλων δυνάμεων σε συγκεκριμένες περιοχές. Αυτό αναφέρεται στην αποστρατικοποίηση συγκεκριμένων ζωνών του εδάφους. Κατανέμει την αποστρατικοποίηση σε δύο κατηγορίες:

1. Η πρώτη κατηγορία είναι η απαγόρευση που επιβάλλεται σε κράτη κατά τη διάρκεια της ειρήνης, προκειμένου να μην ανεγείρουν οχυρώσεις ή εγκαθιστούν στρατιωτικές δυνάμεις σε συγκεκριμένες ζώνες του εδάφους τους.
2. Η δεύτερη κατηγορία είναι ο αποκλεισμός στρατιωτικών επιχειρήσεων σε συγκεκριμένες ζώνες από το έδαφος κρατών κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Με άλλα λόγια, ο γεωγραφικός αφοπλισμός αναφέρεται στην περιορισμένη παρουσία στρατιωτικών δυνάμεων ή στον αποκλεισμό στρατιωτικών επιχειρήσεων σε συγκεκριμένες περιοχές, είτε κατά τη διάρκεια ειρήνης είτε κατά τη διάρκεια πολέμου. Αυτή η προσέγγιση έχει ως στόχο να δημιουργήσει αποστρατικοποιημένες ζώνες, όπου οι στρατιωτικές ενέργειες περιορίζονται ή απαγορεύονται για την διατήρηση της ειρήνης ή τη μείωση της έντασης σε κρίσιμες περιοχές.

⁸²"Διεθνές Δίκαιο" by E. Ρούκουνας, σελ. 215

Συνολικά, ο γεωγραφικός αφοπλισμός αναφέρεται στην πρακτική της αποστρατικοποίησης, που περιλαμβάνει τον περιορισμό ή τον αποκλεισμό στρατιωτικών εξοπλισμών και ενόπλων δυνάμεων από συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές, με σκοπό την προώθηση της ειρήνης, της σταθερότητας και της αποτροπής συγκρούσεων.⁸³

Σύμφωνα με τον J. Salmon, η αποστρατικοποίηση μπορεί να οριστεί με πιο κατάλληλο τρόπο ως μέτρο που απαγορεύει την παρουσία στρατιωτικών δυνάμεων, εγκαταστάσεων, στρατιωτικών ασκήσεων ή δοκιμών εξοπλισμού σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή.⁸⁴ Αντίστοιχα, σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει ο J. Delbruck, η "αποστρατικοποίηση" απαιτεί από ένα κράτος, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, να μην εγκαθιστά στρατιωτικές δυνάμεις και να μην διατηρεί στρατιωτικές εγκαταστάσεις σε συγκεκριμένες περιοχές ή ζώνες του εδάφους του. Αυτό περιλαμβάνει τα γεωγραφικά ύδατα, τους ποταμούς, τα κανάλια και τον ατμοσφαιρικό αέρα.⁸⁵

Συνολικά, η αποστρατικοποίηση αποτελεί ένα σημαντικό διεθνές νομικό έννοια, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για περιορισμό και πρόληψη στρατιωτικών ενεργειών σε συγκεκριμένες περιοχές, προωθώντας την ειρήνη και τη σταθερότητα.

Βέβαια ο πιο διαδεδομένος ορισμός της "αποστρατικοποίησης" προέρχεται από τον Oppenheim, ο οποίος θεωρεί ότι αποτελεί μια συμφωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών, όπου συμφωνούν να μην εγκαθιστούν στρατιωτικές δυνάμεις ή να κατασκευαστούν στρατιωτικές εγκαταστάσεις σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Ο κύριος σκοπός αυτής της συμφωνίας είναι η πρόληψη του πολέμου, αποτρέποντας τις πιθανότητες σύγκρουσης που μπορεί να προκύψουν από περιστατικά στα σύνορα ή ενισχύοντας την ασφάλεια απαγορεύοντας τη συγκέντρωση στρατιωτικών δυνάμεων σε κοινές περιοχές συνόρων.⁸⁶

Οι παραπάνω περιγραφές της αποστρατικοποίησης βασίζονται στην πρακτική των κρατών, χωρίς να υπάρχει ένα γενικά αποδεκτό πλαίσιο. Έτσι, όταν ο θεσμός εφαρμόζεται σε μια συγκεκριμένη περιοχή μέσω μιας συμφωνίας, γίνονται ρυθμίσεις που προσαρμόζονται στις πολιτικές και στρατιωτικές ανάγκες που ανακύπτουν για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων με τον βέλτιστο τρόπο. Ωστόσο, η έλλειψη ενιαίων

⁸³Geographic Disarmament: a Study on Regional Demilitarization, Oxford University Press, 1935 by J.H. Marshall- Cornwall

⁸⁴Dictionary of international Law, Brussels, Bruylant, 2001, p 318-319 by J.H. Marshall- Cornwall,

⁸⁵Encyclopedia of Public International Law, Vol. 1, Elsevier, Amsterdam, 1997, σελ.999-1001 by J. Delbruck

⁸⁶Oppenheim's, σελ. 244- 247

κανονισμών δημιουργεί σύγχυση, καθώς οι όροι του θεσμού διαμορφώνονται ξεχωριστά για κάθε περίπτωση. Αυτή η κατάσταση καθιστά την αποστρατικοποίηση ένα ευέλικτο και προσαρμόσιμο μηχανισμό που προσαρμόζεται στις απαιτήσεις της εποχής και στις ξεχωριστές γεωστρατηγικές ανάγκες.

Η αποστρατικοποίηση αποτελεί ένα νομικό μέσο που εφαρμόζεται σε μια περιορισμένη περιοχή ενός κράτους, αντίθετα προς την εφαρμογή του σε ολόκληρη την επικράτειά του. Συνοπτικά, οι ρυθμίσεις που σχετίζονται με την εφαρμογή αυτού του μέτρου μπορεί να περιλαμβάνουν την καταστροφή υπαρχόντων ή την απαγόρευση νέων οχυρωμάτων, στρατιωτικών βάσεων ή γενικότερα στρατιωτικών υποδομών, καθώς και περιορισμούς όσον αφορά τον αριθμό των ενόπλων δυνάμεων που μπορούν να εισέλθουν στην εν λόγω περιοχή, καθώς και τον τύπο και τον όγκο του στρατιωτικού εξοπλισμού που μπορεί να μεταφερθεί εκεί. Συνήθως, οι αστυνομικές δυνάμεις αποτελούν τη μόνη εξαίρεση από τον περιορισμό του αριθμού των ενόπλων δυνάμεων, καθώς έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα στη διατήρηση της νομιμότητας και της δημόσιας τάξης. Ένα ακόμα χαρακτηριστικό αφορά τη διάρκεια της εφαρμογής του μέτρου. Αυτή μπορεί να είναι είτε προκαθορισμένη, είτε ανεξόριστη, ανάλογα με τη συμφωνία που τίθεται ως βάση για την αποστρατικοποίηση. Ωστόσο, η έλλειψη συγκεκριμένης διάρκειας δεν σημαίνει αυτόματα ότι η αποστρατικοποίηση διαρκεί απεριόριστα. Αντιθέτως, η διάρκειά της εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις ανάγκες που επηρέασαν την εφαρμογή του μέτρου, το οποίο προκύπτει από μια συνθήκη ειρήνης ή μια προσωρινή συμφωνία ανακωχής και ισχύει κατά τη διάρκεια μιας περιόδου ειρήνης.

Το νομικό καθεστώς των ελληνικών νησιών στο Αιγαίο έχει δημιουργήσει έντονες διαφωνίες ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία. Παρόλο που οι ελληνοτουρκικές σχέσεις ήταν φαινομενικά φιλικές μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η κατάσταση άλλαξε δραματικά μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο και την παράνομη κατοχή εδαφών της. Η Τουρκία επιθυμεί να αμφισβητήσει την ελληνική κυριαρχία, προβάλλοντας διάφορες αξιώσεις και διεκδικήσεις. Αυτή η κατάσταση έχει οδηγήσει σε αδιέξοδο στις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών, δημιουργώντας ένταση και συνεχείς διενέξεις στο Αιγαίο, ακόμα και σε καθημερινό επίπεδο. Οι απόψεις των δύο χωρών για το νομικό καθεστώς των νήσων του Αιγαίου είναι αντίθετες. Η Ελλάδα επιμένει στη νομική βάση των διαφορών, ενώ η Τουρκία προσπαθεί να δώσει πολιτική διάσταση στη διαμάχη, με σκοπό να αλλάξει το υπάρχον καθεστώς στο Αιγαίο και να επιτύχει υπεροχή έναντι της Ελλάδας. Επιπλέον, η Τουρκία προωθεί επεκτατικές προσδοκίες.

Το ανεπιτυχές πραξικόπημα που έλαβε χώρα στην Τουρκία στις 15 Ιουλίου προσέθεσε έναν ακόμα παράγοντα στο φορτισμένο πεδίο των συγκρούσεων. Η τελική έκβαση του πραξικοπήματος ενίσχυσε περαιτέρω την εξουσία του προέδρου Ερντογάν, ο οποίος ενισχύθηκε και προχώρησε σε μια πιο αποφασιστική επιθετική πολιτική. Έχει εκφράσει την υποστήριξή του για την κατάργηση της Συνθήκης της Λωζάνης και έχει προσδιορίσει νέα όρια για την Τουρκία, βασιζόμενος στο Εθνικό Σύνταγμα του 1920.⁸⁷

Οι διεθνείς συνθήκες που ρυθμίζουν το νομικό καθεστώς των ελληνικών νησιών στο Αιγαίο και αναφέρονται στον όρο "αποστρατικοποίηση", είναι οι εξής:

- Η Συνθήκη της Λωζάνης για τα Στενά του 1923 και η Συνθήκη του Μοντρέ του 1936.
- Η Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάνης του 1923.
- Η Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων του 1947.

Οι νησιωτικές περιοχές του Αιγαίου που καλύπτονται από αυτές τις συνθήκες μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν η Λήμνος και η Σαμοθράκη, καθώς βρίσκονται κοντά στα Στενά, και γι' αυτό εμπίπτουν στο καθεστώς των Στενών με μερική αποστρατικοποίηση, σύμφωνα με το Άρθρο 4(3) της Σύμβασης της Λωζάνης για τα Στενά, το οποίο αντικαταστάθηκε αργότερα από τη Συνθήκη του Μοντρέ.
- Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν τα τέσσερα νησιά του Κεντρικού Αιγαίου, η Μυτιλήνη, η Χίος, η Σάμος και η Ικαρία, που βρίσκονται υπό μερική αποστρατικοποίηση βάσει του Άρθρου 13 της Συνθήκης της Λωζάνης. Σημειώνεται ότι αυτά τα νησιά πέρασαν στην κατοχή της Ελλάδας μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους του 1912-1913 και τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στην πραγματικότητα, η Ελλάδα έθυσε τα εδάφη της Βόρειας Ηπείρου για να αποκτήσει αυτά τα νησιά, συμφωνώντας με τον όρο που της έθεσαν οι Μεγάλες Δυνάμεις μέσω του Πρωτοκόλλου της Φλωρεντίας.
- Η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει τα Δωδεκάνησα, τα οποία υπόκεινται σε αυστηρό καθεστώς αποστρατικοποίησης σύμφωνα με τη Συνθήκη των Παρισίων. Τα Δωδεκάνησα πέρασαν στην κατοχή της Ελλάδας μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, βάσει του Άρθρου 14 της Συνθήκης Ειρήνης μεταξύ των Συμμάχων και

⁸⁷<http://www.liberal.gr/arthro/86332/amyna--diplomatia/2016/tourkikos-anatheoritismos-kai-politiki-tou-photo-op.html>

Συνασπισμένων Δυνάμεων και της Ιταλίας που υπογράφηκε στις 10 Φεβρουαρίου 1947.

4.4.1 Σύμβαση της Λωζάνης για τα Στενά (1923)

Μετά το αποτυχημένο τέλος της Μικρασιατικής εκστρατείας το 1922, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, που βρισκόταν σε εξορία στο Παρίσι, ανέλαβε την αποστολή να παρουσιάσει στη Συνδιάσκεψη της Λωζάνης μια αξιοπρεπή λύση για την ελληνική πλευρά, απομακρύνοντας την ιδέα της Μεγάλης Ελλάδας. Η Συνδιάσκεψη ξεκίνησε επίσημα στις 20 Νοεμβρίου 1922 και ολοκληρώθηκε στις 24 Ιουλίου 1923 με την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης. Μέρος αυτής της συνθήκης ήταν και η Σύμβαση για τα Στενά, η οποία ενσωματώθηκε ως αναπόσπαστο και αυτόνομο μέρος, προσφέροντάς της ξεχωριστό νομικό καθεστώς. Αυτό σημαίνει ότι η τροποποίηση της Σύμβασης για τα Στενά δεν επηρεάζει την υπόλοιπη Συνθήκη. Η ειδική αυτή νομική ρύθμιση του καθεστώτος της περιοχής θεωρήθηκε αναγκαία, καθώς επηρέαζε τα οικονομικά, πολιτικά και στρατιωτικά συμφέροντα όχι μόνο των παρακτίων περιοχών (συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας) αλλά και ολόκληρου του δυτικού και ανατολικού κόσμου. Στη Συνδιάσκεψη συμμετείχαν, εκτός από την Ελλάδα και την Τουρκία, οι τρεις Δυνάμεις της ANTANT (Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Ιταλία), το κράτος των Σέρβων-Κροατών-Σλοβένων, η Ιαπωνία, η Ρουμανία και οι ΗΠΑ ως παρατηρητής.

Η Σύμβαση περιλάμβανε το Άρθρο 4, το οποίο θέσπιζε ένα καθεστώς αποστρατικοποίησης για τα νησιά εντός της Θάλασσας του Μαρμαρά, εξαιρώντας μόνο το νησί Καλόλιμνο. Επιπλέον, στο Αιγαίο Πέλαγος, τα νησιά Λήμνος και Σαμοθράκη υπόκεινται στο ίδιο καθεστώς με τα Στενά, καθώς θεωρήθηκε ότι η γεωγραφική τους θέση τους τα καθιστά στενά συνδεδεμένα. Οι διατάξεις της Σύμβασης στα Άρθρα 6 και 7 περιέχουν λεπτομερείς προβλέψεις για την αποστρατικοποίηση της περιοχής των Στενών. Αυτές ορίζουν σαφώς τις περιοχές που θα επηρεαστούν. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Σύμβαση επιβάλλει ολική δέσμευση τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Τουρκία, με ελάχιστες παραχωρήσεις για τη διευκόλυνση της επικοινωνίας. Οι διατάξεις ορίζουν ακριβώς τι επιτρέπεται και τι όχι στις αποστρατικοποιημένες ζώνες που δημιουργούνται στα εδάφη τους, αποκλείοντας τυχόν ερμηνευτικές ασάφειες.⁸⁸

⁸⁸Η επίσημη μετάφραση στην ελληνική γλώσσα του κειμένου της Σύμβασης της Λωζάνης για το καθεστώς των Στενών αναφέρει τον όρο «ουδετεροποίηση» ενώ η γαλλική και η αγγλική απόδοση του κειμένου χρησιμοποιεί τον όρο «démilitarisation και demilitarization (αποστρατικοποίηση)».

4.4.2 Σύμβαση του Μοντρέ (1936)

Η Τουρκία, ενισχυμένη κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου, παρουσίασε παραβιάσεις της Συνθήκης των Βερσαλλιών και του Λοκάρνο από τη Γερμανία, την άνοδο της φασιστικής Ιταλίας που ελέγχει τα Δωδεκάνησα αντιμέτωπα με τις τουρκικές ακτές, την αποχώρηση της Ιαπωνίας από τη Σοσιαλιστική Κοινωνία των Εθνών και την εισβολή της Ιταλίας στην Αιθιοπία. Με αυτά τα γεγονότα, η Τουρκία ζήτησε την αναθεώρηση της Συνθήκης της Λωζάνης για τα Στενά, την οποία θεωρούσε περιοριστική για τα κυριαρχικά της δικαιώματα. Η Τουρκία επικαλέστηκε την αλλαγή των πολιτικών και στρατιωτικών συνθηκών από το 1923 έως το 1936, καθώς και την αδυναμία των Μεγάλων Δυνάμεων να εκπληρώσουν τις υποσχέσεις τους. Το αίτημα αυτό έγινε αποδεκτό από όλα τα μέρη, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, και συγκλήθηκε μια νέα Διάσκεψη στο Μοντρέ για να αποφασιστεί ξανά το καθεστώς των Στενών. Οι κύριες πτυχές της Συμφωνίας περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

1. Στο προοίμιο της Συμβάσεως αναφέρεται ότι τα Συμβαλλόμενα Μέρη «Απεφάσισαν να υποκαταστήσωσι την παρούσα Σύμβαση εις την Σύμβαση την υπογραφείσα εν Λωζάνη τη 24η Ιουλίου 1923...».
2. Μελετώντας τη συγκεκριμένη Σύμβαση, είναι χαρακτηριστική η απουσία του όρου αποστρατικοποίηση.
3. Επιπλέον, στη Σύμβαση του Μοντρέ, ενσωματώθηκε και ένα πρόσθετο Πρωτόκολλο, το οποίο και όριζε ότι «η Τουρκία θα δύναται να επανοπλίση την αμέσως την ζώνην των Στενών οια καθορίζεται εν τω προοιμίω της ρηθείσης Συνθήκης». Το εν λόγω Πρωτόκολλο επέτρεπε στην Τουρκία να επανοπλιστεί άμεσα στα Στενά, καθώς προέβλεπε ότι η ισχύς του θα ξεκινούσε από τη στιγμή της υπογραφής του. Η υπογραφή αυτή έλαβε χώρα ταυτόχρονα με την υπογραφή της Σύμβασης και χωρίς την αναμονή της Άγκυρας για την επικύρωση της τελευταίας από τις Συμβαλλόμενες Πλευρές. Αυτή η πρακτική δεν ακολουθείται συνήθως για την τεθείσα σε ισχύ μιας συνθήκης.⁸⁹

Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι η Σύμβαση του Μοντρέ αρχικά ίσχυε για διάστημα 20 ετών. Ωστόσο, μετά τη λήξη αυτής της εικοσαετίας το 1956, η σύμβαση μετατράπηκε σε μια αορίστου χρόνου συμφωνία, που μπορεί να καταγγελθεί με προειδοποίηση διάρκειας

Στην συγκεκριμένη περίπτωση η επίσημη γλώσσα της συντάξεως του κειμένου της Σύμβασης είναι η γαλλική, επομένως αυτή χαρακτηρίζεται ως η αυθεντική απόδοση.

⁸⁹<http://www.globalsecurity.org/military/world/naval-arms-control-1936.htm>

δύο ετών οποτεδήποτε. Σε περίπτωση καταγγελίας, απαιτείται η σύγκληση μιας νέας διάσκεψης για τον καθορισμό μιας νέας συμφωνίας. Επιπλέον, προβλέφθηκε μια περίπλοκη διαδικασία για την αναθεώρηση της σύμβασης, η οποία μπορεί να εκτελεστεί κάθε πέντε χρόνια.⁹⁰

4.4.3 Τουρκική Επιχειρηματολογία

Οι Τούρκοι υποστηρίζουν ότι η Σύμβαση του Μοντρέ δεν κατήργησε πλήρως τη Συνθήκη της Λωζάνης, αλλά μόνο εν μέρει. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το Άρθρο 4, παράγραφος 3 της Σύμβασης του Μοντρέ, το οποίο αφορά την αποστρατικοποίηση των ελληνικών νησιών, παραμένει σε ισχύ. Σύμφωνα με τους Τούρκους, η Σύμβαση του Μοντρέ δεν περιλαμβάνει σαφή διάταξη για την κατάργηση αυτής της αποστρατικοποίησης. Αυτή η ερμηνεία επιτρέπει στην Τουρκία να επανεξοπλιστεί στα Στενά, με σκοπό να ενισχύσει την ασφάλειά της. Η Τουρκία βασίζει την επιχειρηματολογία της στο πρόσθετο Πρωτόκολλο που αναφέρθηκε προηγουμένως.⁹¹

Επιπλέον, η Τουρκία υποστηρίζει ότι, ακόμα και αν η Συνθήκη της Λωζάνης έχει καταργηθεί από τη Σύμβαση του Μοντρέ, το καθεστώς αποστρατικοποίησης των δύο νησιών παραμένει σε ισχύ μέσω του Άρθρου 12 της Συνθήκης Ειρήνης της Λωζάνης. Συγκεκριμένα, θεωρεί ότι με αυτό το Άρθρο αποδεχτεί ουσιαστικά η αρχή ότι όλα τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου που παραχωρήθηκαν στην Ελλάδα, και όχι μόνο αυτά που αναφέρονται ονομαστικά στη Συνθήκη, πρέπει να παραμείνουν υπό καθεστώς αποστρατικοποίησης. Αυτό αναφέρεται επίσης στην Απόφαση της Συνδιάσκεψης του Λονδίνου το 1914, η οποία περιέχει διατάξεις για την αποστρατικοποίηση αυτών των νησιών.⁹²

4.4.4 Ελληνική Επιχειρηματολογία

Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι η Σύμβαση του Μοντρέ κατήργησε και αντικατέστησε πλήρως τη Συνθήκη της Λωζάνης για τα Στενά. Κατ' επέκταση, αυτό σημαίνει ότι και οι διατάξεις που αφορούν την αποστρατικοποίηση της περιοχής καταργήθηκαν. Αν και η Σύμβαση του

⁹⁰ΕΛ.Ι.ΑΜ.Ε.Π., Από τη Λωζάνη (1923) ως το Παρίσι (1947): Η Ισχύς και το Κύρος των Συνθηκών, σελ.18

⁹¹ <http://www.mfa.gov.tr/background-note-on-aegean-disputes.en.mfa>

⁹²Το καθεστώς αποστρατικοποίησης των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου. Το νομικό καθεστώς των ελληνικών νησιών, (Γνώση- ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα 1989) by Παζαρτζί Χ.- Οικονομίδης Κ.Π., σελ. 35

Μοντρέ δεν περιέχει συγκεκριμένη διάταξη για την αποστρατικοποίηση της Λήμνου και της Σαμοθράκης, το προοίμιο της Σύμβασης του Μοντρέ περιλαμβάνει μια ρητή διάταξη που καταργεί ολόκληρη τη Συνθήκη της Λωζάνης. Συνεπώς, με την κατάργηση της Συνθήκης της Λωζάνης, καταργούνται και οι σχετικές διατάξεις, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αφορούν το καθεστώς της αποστρατικοποίησης και αναφέρονται τόσο στα Στενά όσο και στα ελληνικά νησιά. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, το προοίμιο μιας Σύμβασης έχει την ίδια ισχύ και αξία με τις υπόλοιπες διατάξεις.⁹³

Η Ελλάδα αμφισβητεί την τουρκική επιχειρηματολογία και υποστηρίζει ότι η ειδική διάταξη στο Πρόσθετο Πρωτόκολλο έχει μια συγκεκριμένη ερμηνεία. Σύμφωνα με αυτήν, η διάταξη αυτή δίνει τη δυνατότητα στην Τουρκία να επαναστρατικοποιήσει τα Στενά "άμεσα", δηλαδή από την 20η Ιουλίου 1936, ενώ για τις υπόλοιπες συμβαλλόμενες χώρες αυτό θα γίνει μετά την επικύρωση της συνθήκης (9 Νοεμβρίου 1936). Επιπλέον, η Ελλάδα υποστηρίζει ότι εάν η Σύμβαση του Μοντρέ επιθυμούσε να διατηρήσει το καθεστώς της αποστρατικοποίησης, θα είχε διατηρήσει τη διάταξη του Άρθρου 4(3) ή θα είχε εισαγάγει μια ανάλογη διάταξη. Έτσι, η κατάργηση της Σύμβασης της Λωζάνης είναι πλήρης, καθώς η νέα συνθήκη δεν περιλαμβάνει κανέναν περιορισμό, επιφύλαξη ή εξαίρεση. Το Διεθνές Δικαστήριο έχει επανειλημμένα υποστηρίξει ότι το κείμενο μιας συνθήκης δεν απαιτεί ερμηνεία όταν είναι σαφές.⁹⁴

Επιπλέον, οι προετοιμασίες για τη Διάσκεψη του Μοντρέ επιβεβαιώνουν πλήρως το παραπάνω συμπέρασμα. Στις 6 Μαΐου 1936, ο πρέσβης της Τουρκίας στην Αθήνα, Τ. Εσρέφ, εξ ονόματος της κυβέρνησής του, έστειλε επιστολή στον Πρωθυπουργό και Υπουργό Εξωτερικών της Ελλάδας, Ι. Μεταξά, δηλώνοντας "*συμφωνούμε πλήρως για την εξοπλισμό (militarisation) των νησιών της Λήμνου και της Σαμοθράκης, ταυτόχρονα με τον εξοπλισμό των Στενών*". Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι το Μνημόνιο που αποσπάστηκε από τα αρχεία του Foreign Office και αποστάλθηκε από την Τουρκία στις 12 Ιουνίου προς τις κυβερνήσεις της Αγγλίας και της Γαλλίας. Στο Μνημόνιο αναφέρεται ρητά ότι το τουρκικό σχέδιο απορρίπτει το καθεστώς της αποστρατικοποίησης των

⁹³Άρθρο 31 Σύμβασης της Βιέννης για το Δίκαιο των Συνθηκών

⁹⁴"Το καθεστώς της αποστρατικοποίησης των ανατολικών νησιών του Αιγαίου" by Κ. Οικονομίδης, οπ. σελ. 78-79

<https://nordicmonitor.com/2019/12/turkey-and-greece-locked-horns-over-a-number-of-issues-in-nato-documents-reveal/>

Στενών, καθώς και της Λήμνου-Σαμοθράκης. Ακόμα, το προτεινόμενο από την Τουρκία σχέδιο συμφωνίας με τίτλο "Σχέδιο της Συνθήκης προτεινόμενο από την Κυβέρνηση της Τουρκικής Δημοκρατίας για την αντικατάσταση της Συνθήκης της Λωζάνης της 24ης Ιουλίου 1923 σχετικά με το καθεστώς των Στενών", χρησίμευσε ως βάση για τις συζητήσεις της Διάσκεψης.⁹⁵

Επιπλέον, κατά την επικύρωση της Σύμβασης του Μοντρέ από τη Μεγάλη Εθνοσυνέλευση της Τουρκίας, ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Αράς, στην εισήγησή του εκ μέρους της Κυβέρνησης, δήλωσε στις 31 Ιουλίου 1936 τα ακόλουθα: *"Οι διατάξεις που αναφέρονται στα νησιά Λήμνος και Σαμοθράκη, τα οποία ανήκουν στη φιλική και γειτονική Ελλάδα και ήταν αποστρατικοποιημένα σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της Σύμβασης της Λωζάνης, καταργούνται και αυτές με τη Συνθήκη του Μοντρέ"*. Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων στην τουρκική εθνοσυνέλευση, δεν εκφράστηκε καμία επιφύλαξη και η επικύρωση της Σύμβασης έγινε ομόφωνα. Αυτή η επίσημη δήλωση, που έγινε ακόμα και υπό την παρουσία του πρωθυπουργού και διαπραγματευτή της Συνθήκης της Λωζάνης, Ισμέτ Ινονού, αποτελεί ισχυρό αποδεικτικό στοιχείο σχετικά με την ερμηνεία της Σύμβασης του Μοντρέ από την ίδια την Τουρκία.⁹⁶

Τέλος, ένα ενδεικτικό στοιχείο της θέλησης της Ελλάδας και της Τουρκίας να άρουν την αποστρατικοποίηση αποτελεί η πρακτική που ακολούθησαν τα δύο κράτη μετά την επικύρωση της Σύμβασης του Μοντρέ. Η Τουρκία ενισχύθηκε στην Ίμβρο και την Τένεδο, επιχειρώντας να θεωρήσει αυτά τα νησιά ως επιτηρούμενες ζώνες. Αυτό υποδηλώνει ότι η Τουρκία θεωρούσε ότι το καθεστώς αποστρατικοποίησης έχει καταργηθεί και για αυτά τα νησιά με βάση τη νέα Σύμβαση. Από την άλλη πλευρά, η Ελλάδα προχώρησε στον εξοπλισμό της Λήμνου και την κατέταξε ως επιτηρούμενη ζώνη με την απόφαση του Βουλευτικού Δημοκρατίας της 3ης Απριλίου 1937, με τίτλο "Περί καθορισμού απαγορευμένων ζωνών στην ξηρά και τη θάλασσα".

Με το πέρας του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, πραγματοποιήθηκε η Συνδιάσκεψη Ειρήνης των Παρισίων, στην οποία συμμετείχαν οι νικήτριες Μεγάλες Δυνάμεις και οι υπόλοιπες χώρες που συμμετείχαν στον πόλεμο εναντίον των Δυνάμεων του Άξονα. Συνολικά, συμμετείχαν 21 χώρες με σκοπό να ρυθμιστούν θέματα κυριαρχίας και να

⁹⁵"La Grèce et son droit légitime de militariser Lemnos et Samothrace: un problème artificiel à la lumière de nouveaux témoignages historiques" by Svolopoulos C, Institute for Balkan Studies, Vol. 26, No 2, 1985, σελ. 415- 429.

⁹⁶Εφημερίδα των πρακτικών της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, τεύχος 12, Ιούλιος 31/1936, σελ. 309

εδραιωθεί η διεθνής ειρήνη. Σε αυτή τη συνδιάσκεψη, πρέπει να σημειωθεί ότι η Τουρκία δεν συμμετείχε και μεταξύ άλλων, αντιμετωπίστηκε το θέμα των Δωδεκανήσων.⁹⁷ Η Ιταλία παραχώρησε στην Ελλάδα την κυριαρχία των νησιών Αστυπάλαια, Ρόδο, Χάλκη, Κάρπαθο, Κάσο, Τήλο, Νίσυρο, Κάλυμνο, Λέρο, Πάτμο, Λειψοί, Σύμη, Κω και Καστελόριζο, καθώς και των γειτονικών νησιών. Έπειτα από αίτηση της Σοβιετικής Ένωσης, επιβλήθηκε αποστρατικοποίηση στα νησιά των Δωδεκανήσων. Αυτό συνέβη λόγω της τότε διαμάχης ανάμεσα στην Ανατολή και τη Δύση. Λόγω της εσωτερικής πολιτικής αστάθειας στην Ελλάδα, δεν ήταν σίγουρο αν η χώρα θα παρέμενε στο "δυτικό" στρατόπεδο, και για αυτόν τον λόγο, κανένας συνασπισμός δεν επιθυμούσε τα νησιά των Δωδεκανήσων να γίνουν στρατιωτικές βάσεις του εχθρού. Με την υπογραφή της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων, η Ελλάδα διαδέχτηκε την Ιταλία στις συμφωνίες που είχε υπογράψει με την Τουρκία το 1932 σχετικά με τον καθορισμό των συνόρων των Δωδεκανήσων, που τότε βρίσκονταν υπό ιταλική κυριαρχία με εξαίρεση την τουρκική επικράτεια. Η Ιταλία και η Τουρκία είχαν υπογράψει στην Άγκυρα στις 4 Ιανουαρίου 1932 μια συνθήκη που καθόριζε την κυριαρχία επί των νησίδων μεταξύ του Καστελόριζου και της ακτής της Μικράς Ασίας, καθώς και την κυριαρχία επί του νησιού Καρά Αντά. Η εν λόγω συνθήκη καθόρισε αναλυτικά τα χωρικά ύδατα των αναφερόμενων νησιών, για τα οποία τα δύο κράτη ήταν σε διαμάχη.⁹⁸

Σύμφωνα με το Άρθρο 14(2) της Συνθήκης, οι νήσοι που αποστρατικοποιούνται πρέπει να παραμένουν αποστρατικοποιημένες. Το Παράρτημα XIII τμήμα Δ' της Συνθήκης καθορίζει την έννοια των όρων "Αποστρατικοποίηση" και "Αποστρατικοποιημένος" για διάφορα άρθρα. Σύμφωνα με αυτό, οι όροι αυτοί απαγορεύουν την εγκατάσταση ναυτικών, στρατιωτικών ή πολεμικής αεροπορίας εγκαταστάσεων, οχυρώσεων και των σχετικών οπλισμών σε αυτό το έδαφος και τα συναφή χωρικά ύδατα. Απαγορεύεται επίσης η χρήση των νήσων ως βάσεων για στρατιωτικές, ναυτικές ή αεροπορικές μονάδες, καθώς και η μόνιμη ή προσωρινή στάθμευση τέτοιων μονάδων. Επιπλέον, απαγορεύεται η πραγματοποίηση στρατιωτικής εκπαίδευσης και η κατασκευή πολεμικού υλικού. Παρόλα αυτά, η απαγόρευση δεν ισχύει για το προσωπικό εσωτερικής ασφαλείας περιορισμένου αριθμού που εκπληρώνει καθήκοντα εσωτερικού χαρακτήρα και είναι εξοπλισμένο με

⁹⁷http://www.geetha.mil.gr/media/Thesmika_Keimena/GEETHA/diethnh/5%20SYNTHIKI%20EIRHNHS%20META%20THS%20ITALIAS.pdf

⁹⁸Η επίδραση των συνθηκών Λωζάνης–Μοντρέ–Παρισίων επί των εθνικών συμφερόντων, (Στρατιωτική Επιθεώρηση Σεπ – Οκτ 2009) by Δ. Ξιφαράς, σελ 100

όπλα που μπορεί να φέρει και να χειρίζεται ένα άτομο για την απαραίτητη στρατιωτική εκπαίδευση αυτού του προσωπικού.

Συνεπώς, η Συνθήκη επέβαλε ένα καθεστώς αυστηρής αποστρατικοποίησης, που ισχύει σε ολόκληρο τον χώρο. Παρόλο που η Ελλάδα ήταν μέλος των νικητών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και υπέστη σημαντικές απώλειες τόσο υλικές όσο και ανθρώπινες, τα Δωδεκάνησα υποβλήθηκαν στο ίδιο αυστηρό καθεστώς με αυτό που επιβλήθηκε στις ηττημένες χώρες.

Θέση της Τουρκίας

Η θέση της Τουρκίας για τη στρατιωτικοποίηση των ελληνικών νησιών μπορεί να διαφέρει ανάλογα με το συγκεκριμένο πλαίσιο και τις συνθήκες. Ωστόσο, ιστορικά, η Τουρκία έχει εκφράσει ανησυχίες και αντιρρήσεις σχετικά με αυτό που αντιλαμβάνεται ως υπερβολική στρατιωτικοποίηση από την Ελλάδα στο Αιγαίο και στα ελληνικά νησιά.

Η Τουρκία υποστηρίζει ότι η στρατιωτικοποίηση των ελληνικών νησιών, ιδιαίτερα εκείνων που βρίσκονται κοντά στις τουρκικές ακτές, δημιουργεί ανισορροπία και προκλήσεις ασφάλειας στην περιοχή. Η Τουρκία ισχυρίζεται ότι μια τέτοια στρατιωτικοποίηση επηρεάζει τη στρατηγική ισορροπία και υπονομεύει τα δικά της συμφέροντα ασφάλειας. Επιπλέον, η Τουρκία έχει συχνά επικρίνει την Ελλάδα για φερόμενη παραβίαση των όρων διαφόρων διεθνών συμφωνιών, συμπεριλαμβανομένης της Συνθήκης της Λωζάνης και της Συνθήκης των Παρισίων, που ρυθμίζουν το καθεστώς και την αποστρατιωτικοποίηση ορισμένων νησιών στο Αιγαίο Πέλαγος.

Ως απάντηση στην αντιληπτή στρατιωτικοποίηση, η Τουρκία έχει κατά καιρούς πραγματοποιήσει στρατιωτικές ασκήσεις και έχει αυξήσει τη στρατιωτική της παρουσία στην περιοχή ως αποτρεπτικό μέσο ή ως επίδειξη των δικών της ανησυχιών για την ασφάλεια.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το ζήτημα της στρατιωτικοποίησης των ελληνικών νησιών είναι ένα περίπλοκο και επίμαχο ζήτημα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, με τις δύο χώρες να έχουν διαφορετικές προοπτικές και συμφέροντα. Οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων συχνά περιλαμβάνουν διπλωματικές διαπραγματεύσεις, μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης και δέσμευση με διεθνείς οργανισμούς όπως το NATO και η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Όσον αφορά τα τέσσερα νησιά στο κεντρικό Αιγαίο, η Τουρκία αναφέρεται στα άρθρα 12 και 13 της Συνθήκης της Λωζάνης του 1923 στην επιχειρηματολογία της. Υποστηρίζει ότι

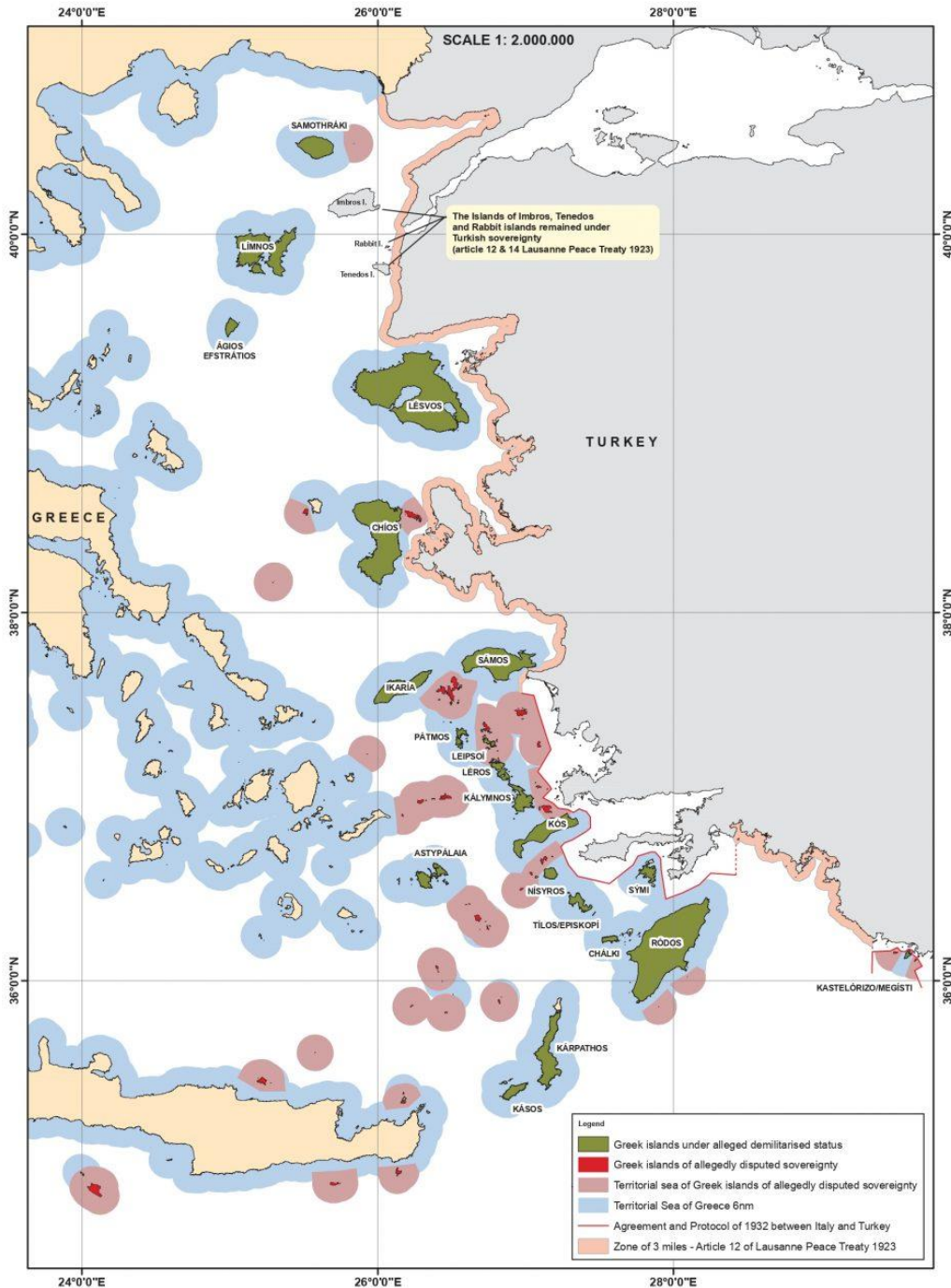
αυτά τα άρθρα, σε συνδυασμό με την Απόφαση των Έξι, θέτουν τη βάση για το καθεστώς αποστρατικοποίησης των νησιών στο βορειοανατολικό Αιγαίο. Το άρθρο 13 ορίζει ρητά το καθεστώς αποστρατικοποίησης. Το άρθρο 12 επιβεβαιώνει την ισχύ της Απόφασης των Έξι του 1914, η οποία προέβλεπε την παραχώρηση όλων αυτών των νησιών στην Ελλάδα με την προϋπόθεση της αποστρατικοποίησής τους. Έτσι, όλα τα νησιά που πέρασαν υπό ελληνική κυριαρχία πρέπει να είναι αποστρατικοποιημένα βάσει της Απόφασης του 1914. Επιπλέον, η Τουρκία πιστεύει ότι η Συνθήκη της Λωζάνης παρείχε μια πιο συγκεκριμένη μορφή εφαρμογής του θεσμού της αποστρατικοποίησης, προβλέποντας μέσω των διατάξεών της τα ακριβή χαρακτηριστικά αυτού.

Όσον αφορά τα Δωδεκάνησα, η Τουρκία υποστηρίζει ότι η έννοια της "αποστρατικοποίησης" των νήσων δεν ήταν απλά μια συμβατική υποχρέωση που επιβλήθηκε στην Ελλάδα, αλλά μια μόνιμη προϋπόθεση για την ελληνική κυριαρχία. Το καθεστώς αποστρατικοποίησης που επιβλήθηκε δεν απορρέει από συνθήκες ή υποχρεώσεις, αλλά επιβλήθηκε στην Ελλάδα για το συμφέρον όλων των κρατών που ενδέχεται να επηρεαστούν. Ο Χ. Παζαρτζής προτείνει ότι το καθεστώς αποστρατικοποίησης δεν ήταν μια τιμωρία για την Ελλάδα, όπως ήταν για τις άλλες εχθρικές χώρες, αλλά είχε δύο άλλους λόγους. Πρώτον, τα Δωδεκάνησα βρίσκονται σε μια σημαντική θαλάσσια διέλευση, που δημιουργεί ένα αντικειμενικό καθεστώς που επηρεάζει όχι μόνο τις συμβαλλόμενες χώρες, αλλά και τρίτες χώρες. Δεύτερον, λόγω της γεωγραφικής τους θέσης κοντά στις ακτές της Μικράς Ασίας, ήταν απαραίτητο να διασφαλιστεί η ασφάλεια της Τουρκίας.⁹⁹

Συνοψίζοντας, η Τουρκία υποστηρίζει ότι η αποστρατικοποίηση των ελληνικών νησιών είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της τρέχουσας κατάστασης στο Αιγαίο, καθώς αυτό συμβάλλει στην ασφάλεια της Τουρκίας λόγω της γεωγραφικής γειτνίασης των νησιών με τα εδάφη της. Η Τουρκία επισημαίνει ότι οι διεθνείς συνθήκες που απαγορεύουν τη στρατικοποίηση και εξοπλισμό των ελληνικών νησιών παραμένουν ισχύοντες και δεσμεύουν την Ελλάδα να τις τηρεί σύμφωνα με τις νομικές υποχρεώσεις και ευθύνες της. Η τουρκική κυβέρνηση εκφράζει την ανησυχία της για τις προσπάθειες επανεξοπλισμού των νησιών από την Ελλάδα, που κατά την άποψή της, είναι παράνομες και έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, προκαλώντας νέες τάσεις εντάσεων μεταξύ των δύο γειτονικών

⁹⁹"Το καθεστώς της Αποστρατικοποίησης των Ανατολικών Νησιών του Αιγαίου" by K. Οικονομίδης σελ. 94- 95

χωρών και απειλώντας την περιοχική σταθερότητα. Τέλος, η Τουρκία κατηγορεί την Ελλάδα ότι αγνοεί κάθε τουρκική έκκληση για σεβασμό των συνθηκών.



ΧΑΡΤΗΣ 14 – 2021: Τα σύμφωνα με την τουρκική θεωρία αποστρατιωτικοποιημένα ελληνικά νησιά

Η Τουρκία, στο πλαίσιο της γνωστής πολιτικής της για να αποκτήσει τον εν γένει έλεγχο του μισού Αιγαίου, πρόωθησε το 2021, με την κατάθεση σχετικών επιστολών της στον ΓΓΗΕ, μία καινοφανή θεωρία που συνδέει την από δεκαετίες αξίωσή της για πλήρη αποστρατιωτικοποίηση των νησιών του Βορείου και Ανατολικού Αιγαίου και των Δωδεκανήσων, με την ελληνική κυριαρχία επ' αυτών και το δικαίωμα της Ελλάδας να επικαλείται τόσο την ίδια την κυριαρχία όσο και τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτήν ως προς την οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών. Όπως φαίνεται από τον χάρτη, ο οποίος παρουσιάζει τόσο τα δήθεν αποστρατιωτικοποιημένα νησιά όσο και κάποιες από τις δήθεν "γκρίζες ζώνες" η Τουρκία επιδιώκει να "ακυρώσει", νομικά, την ύπαρξη όλων των ελληνικών νησιών από τον 25 ο Μεσημβρινό και ανατολικά.

Εικόνα 6 Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών (www.mfa.gr)



Εικόνα 7 Στρατικοποίηση των Ελληνικών Νησιών (Πηγή: www.epilekta.com)

Το 1957, η Τουρκία αμφέβαλε για την ανάγκη στρατικοποίησης των ελληνικών νησιών στο Αιγαίο, όταν το ΝΑΤΟ είχε δώσει εντολή για την εκπόνηση ενός αμυντικού σχεδίου για την προστασία των Στενών. Αρχικά, οι Τούρκοι συμφώνησαν με αυτή την ιδέα, αλλά αργότερα αντιτάχθηκαν όταν συζητήθηκε η ενσωμάτωση του αεροδρομίου της Λήμνου στα σχέδια υποδοχής ενισχύσεων από το ΝΑΤΟ. Οι τούρκοι αξιωματούχοι ισχυρίστηκαν ότι η Λήμνος βρισκόταν υπό καθεστώς αποστρατικοποίησης. Το 1968 η Τουρκία ξανά αναθέτει το θέμα της στρατικοποίησης της Λήμνου και της Σαμοθράκης και το 1973 διαμαρτύρεται για την παρουσία ελληνικών στρατευμάτων σε διάφορα νησιά του Αιγαίου. Επιπλέον, το 1974 λίγο πριν από την κυπριακή κρίση, η Τουρκία θέτει ξανά το ζήτημα της στρατικοποίησης των ελληνικών νησιών κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων με την Ελλάδα στο πλαίσιο του ΟΗΕ.¹⁰⁰

¹⁰⁰"Οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις Στην Πενταετία 1973-1978" by Σαζανίδης, Χρήστος Ζ, σελ.164

Οι τουρκικές αξιωματικές δηλώσεις και ο τουρκικός Τύπος προσπάθησαν να δημιουργήσουν ένα εικονικό περιβάλλον με μεγάλες στρατιωτικές συγκεντρώσεις και κατασκευή οχυρωμάτων στα ελληνικά νησιά. Οι τουρκικές αρχές κατήγγειλαν την Ελλάδα στον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, κατηγορώντας την για παραβίαση διεθνών συνθηκών μέσω της στρατικοποίησης των ελληνικών νησιών. Ωστόσο, ο ελληνικός αντιπρόσωπος στον ΟΗΕ απέρριψε αυτές τις κατηγορίες, διαψεύδοντας τις τουρκικές ισχυρισμένες και υποστηρίζοντας ότι τα ελληνικά νησιά είχαν μόνο τα απαραίτητα μέσα αυτοάμυνας.¹⁰¹

Αυτές οι επανειλημμένες διαμαρτυρίες της Τουρκίας για τη στρατικοποίηση των ελληνικών νησιών δείχνουν τη συνεχή αντιπαλότητα και τη διαμάχη μεταξύ των δύο χωρών σε θέματα ασφάλειας και επιρροής στην περιοχή του Αιγαίου.

Μετά το 1974, η Ελλάδα ξεκίνησε την οχύρωση των σημαντικότερων νησιών της που είχαν αποστρατικοποιηθεί. Αυτό συνέβη μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο και την αύξηση των τουρκικών απειλών στο Αιγαίο. Η δημοσιότητα που απέκτησε αυτό το θέμα των νησιών βοήθησε την Τουρκία να εγκαταστήσει την 4η Στρατιά, γνωστή και ως Στρατιά του Αιγαίου, απέναντι από τα ελληνικά νησιά το 1975. Αυτή η στρατιά είχε ως στόχο την αντιμετώπιση της ελληνικής απειλής και είχε ευθύνη για το Αιγαίο και τις παράκτιες περιοχές της Μικράς Ασίας.¹⁰²

Τα τελευταία τριάντα χρόνια, η Τουρκία συγκέντρωσε στρατιωτικές μονάδες, όπλα και στρατιωτικό εξοπλισμό, συμπεριλαμβανομένων ελικοπτέρων και αποβατικών σκαφών, σε περιοχές της Μικράς Ασίας που βρίσκονται απέναντι από τα ελληνικά νησιά. Το 1975, ο τουρκικός Υπουργός Εξωτερικών, Εσεμπέλ, δήλωσε ότι στο Αιγαίο πρέπει να ακολουθηθεί μια δυναμική πολιτική, λαμβάνοντας υπόψη την αυξημένη ισχύ της Τουρκίας. Ωστόσο, τόνισε ότι η δυναμική πολιτική δεν σημαίνει άμεση στρατιωτική επέμβαση ή κατάληψη των νησιών. Ανέφερε επίσης ότι η Κύπρος αποτελεί το πρώτο βήμα προς το Αιγαίο.¹⁰³

¹⁰¹"Οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις Στην Πενταετία 1973-1978" by Σαζανίδης Χ, σελ.164-165

<https://www.mfa.gov.tr/militarization-of-eastern-aegean-islands-contrary-to-the-provisions-of-international-agreements.en.mfa>

<https://www.aa.com.tr/en/europe/greek-militarization-of-eastern-aegean-islands-in-5-questions/2616491>

<https://www.mfa.gr/en/issues-of-greek-turkish-relations/relevant-documents/turkish-claims-regarding-the-demilitarization-of-islands-in-the-aegean-sea.html>

¹⁰²<http://www.mfa.gr/zitimata-ellinoturkikon-sheseon/eidikotera-keimena/tourkikoishirismoiapostratikopoiisis-nison-aigaiou.html>

¹⁰³"Οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις Στην Πενταετία 1973-1978" by Σαζανίδης Χ, σελ. 444

Οι προκλητικές δηλώσεις αξιωματούχων της Τουρκίας συνεχίστηκαν κατά τη διάρκεια των επόμενων ετών, και από τότε η Τουρκία συνεχίζει να θέτει αμφισβητήσεις σχετικά με αυτό το ζήτημα. Κατηγορεί την Ελλάδα για παραβίαση των διεθνών συνθηκών, μη αποδεχόμενη το δικαίωμα της άμυνας των νησιών. Στην επίσημη ιστοσελίδα του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών, αναφέρεται ότι η Ελλάδα παραβιάζει το νομικό καθεστώς των νησιών από τη δεκαετία του 1960, παραβιάζοντας τις συμβατικές της υποχρεώσεις. Αυτές οι παράνομες πράξεις της Ελλάδας έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια και αποτελούν ένα κρίσιμο ζήτημα ανάμεσα στις δύο χώρες. Επίσης, τονίζεται ότι η αποστρατικοποίηση των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου πραγματοποιήθηκε λόγω της σημασίας τους για την ασφάλεια της Τουρκίας και υπάρχει άμεση σύνδεση μεταξύ της κατοχής της κυριαρχίας των νησιών και του αποστρατικοποιημένου καθεστώτος τους.¹⁰⁴

Η Ελλάδα έχει την υποχρέωση να προστατεύει αμυντικά τα "αποστρατικοποιημένα" νησιά της, λόγω της κυριαρχίας της, ιδιαίτερα σε περίπτωση πολέμου. Οι αμφισβητήσεις από την Τουρκία σχετικά με το καθεστώς του Αιγαίου δημιουργούν μια εξωτερική απειλή που απειλεί την κυριαρχία του ελληνικού κράτους επομένως, η Ελλάδα πρέπει να λάβει αναγκαία αμυντικά μέτρα. Η Τουρκία έχει υιοθετήσει μια πολιτική αυξανόμενων αμφισβητήσεων και διεκδικήσεων, η οποία είχε ως αποτέλεσμα σοβαρές κρίσεις και συγκρούσεις μεταξύ των δύο χωρών. Παραδείγματα αυτών περιλαμβάνουν την εισβολή στην Κύπρο το 1974, τις κρίσεις του 1987 και του 1996 που σχεδόν οδήγησαν σε ένοπλη σύγκρουση. Οι διαφορές σχετικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου και η κρίση που ακολούθησε προκάλεσαν έντονες αντιπαραθέσεις. Αυτές οι διαμάχες τελικά επιλύθηκαν μέσω πρωτοβουλίας της Ελλάδας, με την παρέμβαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης. Με την πάροδο του χρόνου, η Τουρκία συνεχίζει να εφαρμόζει μια πολιτική αυξανόμενων αμφισβητήσεων και διεκδικήσεων.¹⁰⁵

¹⁰⁴<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/tourkikoi-ishirismo-i-apostratikopoiisis-nison-aigaiou.html>

¹⁰⁵https://www.huffingtonpost.gr/2016/05/20/koinonia-nato-filis-grivas_n_10003074.html

<https://www.icj-cij.org/case/62>

<https://www.mfa.gr/en/issues-of-greek-turkish-relations/relevant-documents/delimitation-of-the-continental-shelf.html>

<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/tourkikes-diekdikeseis.html>

- Η Τουρκία αμφισβητεί το νόμιμο και κυριαρχικό δικαίωμα της Ελλάδας με απειλή πολέμου, προσπαθώντας να επεκτείνει την αιγιαλίτιδα ζώνη της έως τα 12 ναυτικά μίλια, σύμφωνα με το Δίκαιο της Θάλασσας, όπως έχει ήδη πράξει η πλειοψηφία των παράκτιων κρατών σε όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας σε άλλες περιοχές όπως η Εύξεινος Πόντος και η Ανατολική Μεσόγειο.
- Επιπλέον, η Τουρκία αμφισβητεί το εύρος του ελληνικού εθνικού εναέριου χώρου μέσω συνεχών παραβιάσεων από τα τουρκικά μαχητικά αεροσκάφη. Επίσης, αμφισβητεί την ελληνική κυριαρχία πάνω σε νησιά και παραβιάζει αυτήν ακόμα και σε περιοχές με κατοίκους.
- Επιπλέον, αμφισβητεί τα θαλάσσια σύνορα και αρνείται να συμμορφωθεί με τους κανόνες εναέριας κυκλοφορίας που ορίζονται από τον Διεθνή Οργανισμό Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO).
- Τέλος, αμφισβητεί τις αρμοδιότητες της Ελλάδας εντός της περιοχής ευθύνης της για θέματα έρευνας και διάσωσης.¹⁰⁶

Αυτές οι ενέργειες της Τουρκίας αποτελούν συνεχή απειλή για την κυριαρχία της Ελλάδας και απαιτούν από την ελληνική πλευρά την ανάληψη αναγκαίων αμυντικών μέτρων προετοιμασίας.

Λόγω της συσσώρευσης όλων αυτών των γεγονότων, η Ελλάδα βρέθηκε αντιμέτωπη με μια πραγματική απειλή επίθεσης, η οποία εκφράστηκε επίσημα από την Τουρκική Εθνοσυνέλευση. Το ελληνικό κράτος είναι υποχρεωμένο να προετοιμαστεί κατάλληλα ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει αυτήν την επίθεση, εάν υπάρξει. Είναι απαραίτητο να ληφθούν τα αναγκαία αμυντικά μέτρα που θα επιτρέψουν στην Ελλάδα να ασκήσει, εάν απαιτηθεί, το δικαίωμα της νόμιμης άμυνας και να προστατεύσει κάθε μέρος της εδαφικής της επικράτειας. Αυτό γίνεται επιτακτικό.

Ως αποτέλεσμα, η Ελλάδα προχώρησε στον εξοπλισμό των νησιών της, όχι ως μονομερούς στρατικοποίηση, αλλά ως απαραίτητη αμυντική ενίσχυση των "αποστρατικοποιημένων" περιοχών της, βάσει του φυσικού δικαιώματος της νόμιμης άμυνας.

4.5 Ελληνοτουρκική διαφορά ως προς την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας

Το υφαλοπλαισίου αναφέρεται στην περιοχή του βυθού από τις ακτές μέχρι το σημείο όπου παρατηρείται μια σημαντική κλίση προς την ωκεάνια άβυσσο. Μπορεί να διαιρεθεί σε τρία τμήματα. Το πρώτο τμήμα, που ονομάζεται "υφαλοκρηπίδα", ξεκινά από την ακτή

¹⁰⁶<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/>

και συνεχίζεται μέχρι το σημείο όπου παρατηρείται μια σημαντική αλλαγή στην κλίση του πυθμένα. Συνήθως, αυτό το σημείο βρίσκεται σε απόσταση περίπου 42-45 ναυτικών μιλίων από την ακτή, ανάλογα με τις περιοχές. Το μέγιστο βάθος του είναι περίπου 150-200 μέτρα. Το δεύτερο τμήμα του υφαλοπλαισίου ονομάζεται "υφαλοπρανές" και ξεκινά από το σημείο που τελειώνει η υφαλοκρηπίδα και σημειώνεται μια σημαντική αλλαγή στην κλίση του πυθμένα. Το υφαλοπρανές εκτείνεται περίπου 10-20 ναυτικά μίλια από το σημείο που τελειώνει η υφαλοκρηπίδα. Το βάθος του τμήματος αυτού είναι συνήθως 3.000-4.000 μέτρα. Το τρίτο και τελευταίο τμήμα του υφαλοπλαισίου αναφέρεται ως "ηπειρωτικό ανύψωμα" και έχει μια πιο ομαλή κλίση του πυθμένα. Εκτείνεται περίπου σε έκταση 620 ναυτικών μιλίων από το τέλος του υφαλοπρανούς. Από το τέλος του ηπειρωτικού ανυψώματος αρχίζει η ωκεάνια άβυσσος, η οποία είναι μια σχετικά επίπεδη περιοχή, με το μέγιστο βάθος να καταγράφεται στον Ειρηνικό Ωκεανό και να φτάνει τα 11.034 μέτρα.¹⁰⁷

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι ο διαχωρισμός του βυθού και η έννοια του δεν είναι απαραίτητα ίδια στη γεωλογία και στο νομικό πλαίσιο. Η γεωλογική ορολογία που περιεγράφηκε προηγουμένως αποδέχεται η Διεθνής Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας. Ωστόσο, το νομικό θεσμικό όργανο της υφαλοκρηπίδας διαφέρει από το γεωλογικό στοιχείο, όπως αναγνώρισε και το Διεθνές Δικαστήριο στην υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης. Κρίθηκε ότι: "Η υφαλοκρηπίδα είναι ένας νομικός θεσμός του διεθνούς δικαίου που, αν και συνδέεται με ένα φυσικό γεγονός, δεν πρέπει να συγχέεται με το φαινόμενο που περιγράφεται με τον ίδιο όρο υφαλοκρηπίδα σε άλλες επιστήμες. Από την αρχή της εξέλιξής της, η νομική έννοια της υφαλοκρηπίδας απέκτησε μια ευρύτερη έννοια, περιλαμβάνοντας κάθε περιοχή του βυθού που σχετίζεται με τις ακτές ενός γειτονικού κράτους, ανεξάρτητα από τα ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά που θα ανεδείκνυε ένας γεωλόγος σε μια υφαλοκρηπίδα."¹⁰⁸

Η ελληνοτουρκική διαμάχη για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας είναι ένα μακροχρόνιο και σύνθετο ζήτημα που έχει τείνει τις σχέσεις των δύο χωρών εδώ και δεκαετίες. Περιστρέφεται γύρω από αντικρουόμενους ισχυρισμούς και ερμηνείες σχετικά με την έκταση των αντίστοιχων θαλάσσιων ζωνών τους στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Αυτή η διαμάχη έχει σημαντικές γεωπολιτικές επιπτώσεις λόγω της στρατηγικής θέσης της περιοχής και των δυνατοτήτων της για τεράστια αποθέματα φυσικών πόρων.

¹⁰⁷"Δίκαιο της Θάλασσας" by Κρατερός Ιωάννου, Αναστασία Στρατή, σελ. 128.

¹⁰⁸ο.π σελ.129

Η αρχή της διαμάχης σχετικά με το ποιος έχει το δικαίωμα να ορίζει την έκταση της υφαλοκρηπίδας ξεκινά τον Νοέμβριο του 1973, όταν η εθνική πετρελαϊκή εταιρεία της Τουρκίας χορήγησε άδειες για να πραγματοποιηθούν ερευνητικές δραστηριότητες στην ελληνική υφαλοκρηπίδα δυτικά των ελληνικών νησιών του Ανατολικού Αιγαίου.

Από τότε, οι επανειλημμένες προσπάθειες της Τουρκίας να παραβιάσει τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας στην υφαλοκρηπίδα έχουν δημιουργήσει ένταση και τριβή στις διμερείς σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών, φθάνοντας ακόμα και σε επικίνδυνες καταστάσεις που μπορούσαν να οδηγήσουν σε ένοπλη σύγκρουση (το 1974, 1976, 1987, 2018, 2020).¹⁰⁹

Το έτος 1976, η Ελλάδα εξέθεσε το ζήτημα στο Συμβούλιο Ασφαλείας λόγω της σοβαρότητάς του, την ίδια στιγμή που αποφάσισε να προσφύγει μονομερώς στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Ωστόσο, η Τουρκία αρνήθηκε να ακολουθήσει αυτήν την προσέγγιση, ισχυριζόμενη ότι δεν αναγνωρίζει τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου. Τελικά, το Δικαστήριο δεν εξέτασε την ουσία του ζητήματος λόγω τεχνικών λόγων, καθώς δεν είχε την αρμοδιότητα να το κάνει.¹¹⁰

Τον Νοέμβριο του 1976, οι δύο χώρες ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις σχετικά με το θέμα της υφαλοκρηπίδας και συνυπέγραψαν το Πρακτικό της Βέρνης, το οποίο καθόριζε το πλαίσιο για τον διάλογο. Ωστόσο, ο διάλογος δεν ολοκληρώθηκε και ακυρώθηκε το 1981 λόγω των επανειλημμένων αλλαγών προσανατολισμού και της αδιάλλακτης στάσης της Τουρκίας. Έτσι, το Πρακτικό της Βέρνης έχασε την ισχύ του, καθώς αφορούσε τις συγκεκριμένες διαπραγματεύσεις και συνεπώς, η ισχύς και η διάρκειά του ήταν στενά συνδεδεμένες με αυτές.¹¹¹

Τον Μάρτιο του 2002, στο πλαίσιο της ελληνο-τουρκικής προσέγγισης που ξεκίνησε το 1999, οι δύο πλευρές συμφώνησαν να διεξαχθεί μια διαδικασία εμπιστευτικών Διερευνητικών Επαφών. Ο στόχος αυτής της διαδικασίας ήταν να εξεταστεί εάν υπάρχει κοινό έδαφος και εάν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια συμφωνία σχετικά με την υφαλοκρηπίδα. Οι Διερευνητικές Επαφές διακόπηκαν το 2016 λόγω της Τουρκίας. Μετά την κλιμάκωση των εντάσεων που ακολούθησαν το δεύτερο εξάμηνο του 2020, που προκλήθηκαν από την

¹⁰⁹<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oriothetisi-yfalokripidas.html>

¹¹⁰<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oriothetisi-yfalokripidas.html>

¹¹¹<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oriothetisi-yfalokripidas.html>

Τουρκία, οι Διερευνητικές Επαφές ξεκίνησαν ξανά τον Ιανουάριο του 2021. Έχουν πραγματοποιηθεί ήδη 62 γύροι διαπραγματεύσεων.¹¹²

Σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι είναι αδύνατον να επιτευχθεί κοινό έδαφος εντός λογικού χρονικού πλαισίου, η μόνιμη θέση της Ελλάδας, που συμφωνεί πλήρως με το διεθνές δίκαιο και έχει τεθεί ως κριτήριο για την προοπτική ένταξης της Τουρκίας, είναι η αναφορά του ζητήματος στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης (ΔΔΧ) προκειμένου να αποφευχθεί η παράταση της διαφοράς. Ωστόσο, δεδομένου ότι η Τουρκία δεν έχει αναγνωρίσει τη γενική υποχρεωτική δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, απαιτείται μια ειδική συμφωνία (συνυποσχετικό) που θα ορίζει τη νομική βάση για τη δικαιοδοσία του ΔΔΧ.

Οι θέσεις της Ελλάδας σχετικά με την ουσία του ζητήματος της υφαλοκρηπίδας και των ορίων της βασίζονται στις προβλέψεις του ισχύοντος διεθνούς δικαίου της θάλασσας, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών και των συνηθειών που έχουν αναπτυχθεί στο χρόνο. Οι κύριες θέσεις που υποστηρίζει η Ελλάδα είναι οι εξής:

1. Σύμφωνα με τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, τα παράκτια κράτη έχουν κυριαρχικά δικαιώματα στην υφαλοκρηπίδα, η οποία έχει ένα ελάχιστο εύρος των 200 ναυτικών μιλίων, αρκεί να υπάρχει απόσταση μεταξύ των ακτών που το επιτρέπει. Αυτά τα κυριαρχικά δικαιώματα του παρακτίου κράτους ισχύουν αυτοδίκαια και από την αρχή. Η Ελλάδα έχει επικυρώσει αυτήν τη Σύμβαση με τον Νόμο 2321/1995, που έχει προτεραιότητα έναντι οποιουδήποτε αντίθετου νόμου, ενώ ως νεότερος νόμος έχει προτεραιότητα έναντι παλαιότερου.¹¹³
2. Σύμφωνα με το άρθρο 121(2) της Σύμβασης Δικαίου της Θάλασσας, όλα τα νησιά δικαιούνται ζώνης αιγιαλίτιδας, συνορεύουσας, αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ) και υφαλοκρηπίδας. Οι κανόνες για την καθορισμό αυτών των ζωνών ακολουθούν τις γενικές διατάξεις της Σύμβασης, όπως αυτές ισχύουν για τις ηπειρωτικές περιοχές. Αυτή η γενική αρχή ισχύει επίσης και ως εθιμικό δίκαιο, δηλαδή δεσμεύει ακόμη και τα κράτη που δεν έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση.¹¹⁴
3. Η ζήτηση για το ποιοι θα καθορίσουν τα ακριβή όρια της υφαλοκρηπίδας προκύπτει μεταξύ των ακτών των ελληνικών νησιών που βρίσκονται απέναντι από την Τουρκία και των τουρκικών ακτών.¹¹⁵

¹¹²<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oriothetisi-yfalokripidas.html>

¹¹³<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oriothetisi-yfalokripidas.html>

¹¹⁴<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oriothetisi-yfalokripidas.html>

¹¹⁵<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oriothetisi-yfalokripidas.html>

4. Η Ελλάδα διατηρεί σταθερή θέση ότι η οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών, συμπεριλαμβανομένης της υφαλοκρηπίδας, θα πρέπει να γίνεται με βάση την αρχή της ίσης απόστασης ή της μέσης γραμμής.¹¹⁶

Σύμφωνα με το άρθρο 156 του Νόμου 4001/2011 που αφορά τη λειτουργία των Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, καθορίζεται ότι σε περίπτωση έλλειψης συμφωνίας για την οριοθέτηση με γειτονικά κράτη, το εξωτερικό όριο της ελληνικής υφαλοκρηπίδας είναι η μέση γραμμή που σχηματίζεται μεταξύ των ελληνικών ακτών και των παρακείμενων ή αντικείμενων ακτών.

Την δεκαετία του 1970, η Τουρκία ξεκίνησε μια συστηματική πολιτική που αποσκοπούσε στο να αμφισβητήσει και να διεκδικήσει τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας. Ο κεντρικός στόχος αυτής της πολιτικής ήταν να αλλάξει το εδαφικό καθεστώς που προβλέπεται από διεθνείς συνθήκες, ειδικά τη Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάνης, καθώς και το νομικό πλαίσιο που διέπει τα θαλάσσια και αεροπορικά δικαιώματα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, όπως το UNCLOS (Σύμβαση Δικαίου της Θάλασσας) και η Σύμβαση του Σικάγο του 1944.

Η θέση της Τουρκίας στην υφαλοκρηπίδα έχει τις ρίζες της στην ερμηνεία των διεθνών νομικών αρχών, ιδιαίτερα εκείνων που περιγράφονται στην UNCLOS. Η Τουρκία υποστηρίζει ότι τα γεωγραφικά της χαρακτηριστικά, συμπεριλαμβανομένων των ηπειρωτικών και των σχετικών παράκτιων χαρακτηριστικών της, της παρέχουν το δικαίωμα σε εκτεταμένη υφαλοκρηπίδα πέρα από το τυπικό όριο των 200 ναυτικών μιλίων σε ορισμένες περιοχές. Αυτό τονίζεται ιδιαίτερα σε περιοχές όπως το Αιγαίο και η Ανατολική Μεσόγειος, όπου η απόσταση μεταξύ της ηπειρωτικής χώρας της Τουρκίας και των απέναντι ακτών είναι σχετικά μικρή.¹¹⁷

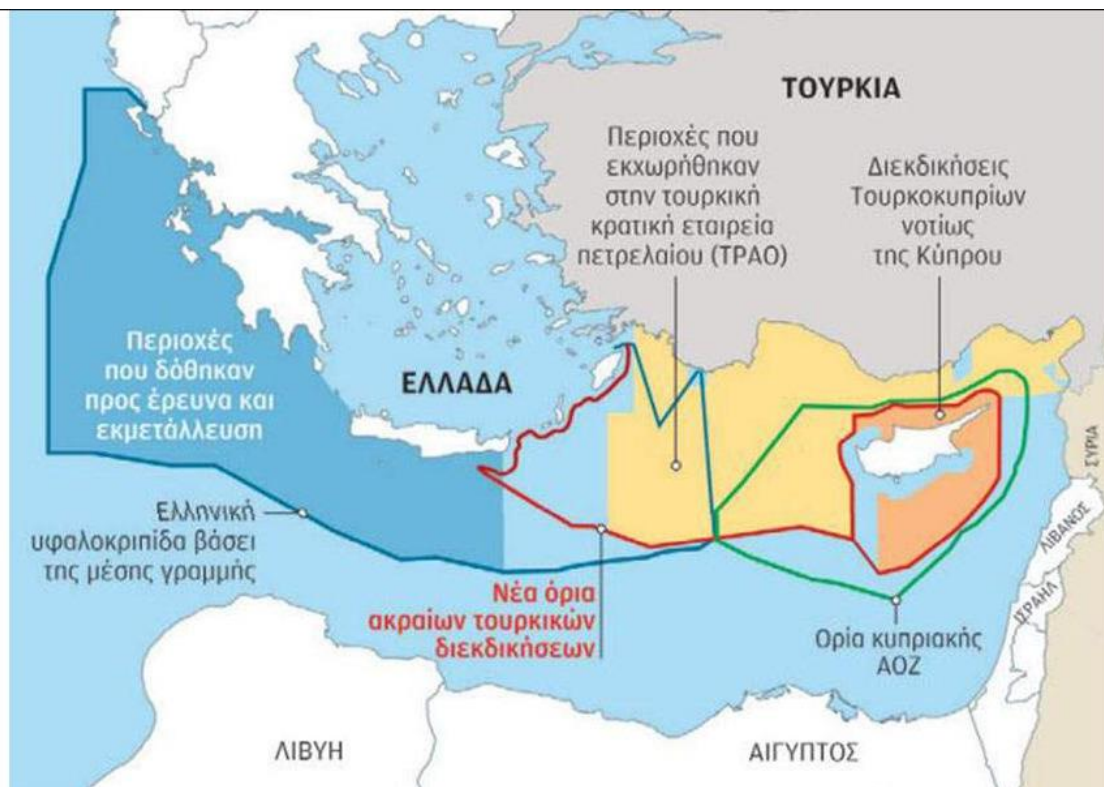
Η αρχή της δικαιοσύνης παίζει σημαντικό ρόλο στο επιχείρημα της Τουρκίας για εκτεταμένη υφαλοκρηπίδα. Σύμφωνα με την Τουρκία, κατά τον καθορισμό των ορίων της υφαλοκρηπίδας της θα πρέπει να ληφθούν υπόψη το μήκος και η μορφολογία της ακτογραμμής της, η παρουσία υπεράκτιων νησιών υπό τον έλεγχό της και η δίκαιη κατανομή των πόρων στην περιοχή.

Έχουν καταβληθεί προσπάθειες για την αντιμετώπιση αυτών των διαφορών μέσω διπλωματικών οδών και διαπραγματεύσεων, με τη συμμετοχή διεθνών οργανισμών και τρίτων μεσολαβητών. Στόχος είναι να βρεθεί μια ειρηνική επίλυση βασισμένη στο διεθνές

¹¹⁶<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oriothetisi-yfalokripidas.html>

¹¹⁷<https://www.csis.org/>

δίκαιο και στις αρχές των σχέσεων καλής γειτονίας, της δίκαιης κατανομής των πόρων και του σεβασμού των δικαιωμάτων και της κυριαρχίας όλων των εμπλεκόμενων μερών.¹¹⁸ Το θέμα της υφαλοκρηπίδας παραμένει ένα σύνθετο και ευαίσθητο θέμα στην περιοχή, με συνεχείς συζητήσεις και προσπάθειες για την επίτευξη μιας αμοιβαία αποδεκτής λύσης που σέβεται τα δικαιώματα και τα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων χωρών.



Εικόνα 8 Χάρτης της νέας "Γαλάζιας Πατρίδας" της Τουρκίας (Πηγή: www.slpress.gr)

4.6 Έρευνα και διάσωση στον θαλάσσιο χώρο σύμφωνα με το Δίκαιο της Θάλασσας

Η έρευνα και διάσωση (SAR) στο θαλάσσιο χώρο είναι μια σημαντική πτυχή που διέπεται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS). Η UNCLOS παρέχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών σχετικά με τη χρήση και τη διαχείριση των ωκεανών του κόσμου, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων SAR. Ακολουθούν ορισμένα βασικά σημεία που σχετίζονται με το SAR σύμφωνα με το Δίκαιο της Θάλασσας:¹¹⁹

¹¹⁸https://www.sant.ox.ac.uk/sites/default/files/anniversary_supplement_v9_0.pdf

¹¹⁹<https://www.icao.int/Pages/default.aspx>

- Καθήκον Παροχής Βοήθειας: Η UNCLOS τονίζει την υποχρέωση όλων των κρατών να παρέχουν βοήθεια σε κάθε άτομο που βρίσκεται στη θάλασσα που κινδυνεύει να χαθεί, να ναυαγήσει ή να βρεθεί σε κίνδυνο. Αυτή η υποχρέωση ισχύει ανεξάρτητα από την εθνικότητα ή το καθεστώς των εμπλεκόμενων ατόμων.
- Ευθύνη του κράτους σημαίας: Το κράτος σημαίας ενός σκάφους είναι κατά κύριο λόγο υπεύθυνο για το συντονισμό και την ανάληψη επιχειρήσεων SAR για τα σκάφη του. Το κράτος σημαίας αναμένεται να δημιουργήσει και να διατηρήσει έναν αποτελεσματικό οργανισμό SAR, συμπεριλαμβανομένων κατάλληλων ρυθμίσεων για επικοινωνία και συντονισμό με γειτονικά κράτη.
- Συνεργασία και συντονισμός: Η UNCLOS ενθαρρύνει τα κράτη να συνεργαστούν και να συντονίσουν τις προσπάθειές τους στο SAR για να εξασφαλίσουν την άμεση και αποτελεσματική διάσωση ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο. Τα κράτη αναμένεται να παρέχουν βοήθεια μεταξύ τους και να αποφεύγουν κάθε περιττή καθυστέρηση στην παροχή βοήθειας.
- Κέντρα Συντονισμού Διάσωσης (RCC): Τα κράτη ενθαρρύνονται να ιδρύσουν RCC ή να ορίσουν υπάρχουσες εγκαταστάσεις ως κύρια σημεία επαφής για τον συντονισμό και τον έλεγχο των επιχειρήσεων SAR εντός των αντίστοιχων περιοχών τους. Τα RCC διευκολύνουν την αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών, τον συντονισμό των προσπαθειών αναζήτησης και την ανάπτυξη των διαθέσιμων στοιχείων.
- Περιοχές Έρευνας και Διάσωσης: Τα κράτη μπορούν να δημιουργήσουν περιοχές SAR στις οποίες είναι υπεύθυνα για το συντονισμό και την παροχή υπηρεσιών SAR. Αυτές οι περιοχές θα πρέπει να ορίζονται με σαφήνεια και να κοινοποιούνται στα γειτονικά κράτη και τους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς για να διασφαλιστεί ο αποτελεσματικός συντονισμός και να αποφευχθούν κενά ή αλληλεπικαλύψεις στην κάλυψη του SAR.
- Εγκαταστάσεις Έρευνας και Διάσωσης: Τα κράτη θα πρέπει να δημιουργήσουν ή να διατηρούν εγκαταστάσεις έρευνας και διάσωσης, συμπεριλαμβανομένου του κατάλληλου εξοπλισμού και προσωπικού, για να διευκολύνουν τις επιχειρήσεις SAR. Αυτές οι εγκαταστάσεις μπορεί να περιλαμβάνουν μονάδες διάσωσης, ομάδες απόκρισης έκτακτης ανάγκης και εξειδικευμένο εξοπλισμό για σκοπούς θαλάσσιας διάσωσης.

- Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός (IMO): Ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός, ένας εξειδικευμένος οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προώθηση της παγκόσμιας συνεργασίας για την ασφάλεια στη θάλασσα, συμπεριλαμβανομένου του SAR. Η Διεθνής Σύμβαση του IMO για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση (Σύμβαση SAR) παρέχει περαιτέρω καθοδήγηση και πρότυπα για τις επιχειρήσεις SAR.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι συγκεκριμένες διαδικασίες και πρακτικές SAR μπορεί να διαφέρουν μεταξύ των χωρών, ανάλογα με την εθνική τους νομοθεσία και την εφαρμογή των διατάξεων της UNCLOS. Ωστόσο, ο γενικός στόχος είναι η διασφάλιση της ασφάλειας της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα και η προώθηση της αποτελεσματικής διεθνούς συνεργασίας στις επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης.¹²⁰

Η έρευνα και διάσωση (SAR) στο θαλάσσιο χώρο διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη διασφάλιση της ασφάλειας και της ευημερίας των ατόμων στη θάλασσα. Στο πλαίσιο της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), οι χώρες σε όλο τον κόσμο έχουν θεσπίσει νομικές υποχρεώσεις και μηχανισμούς συνεργασίας για τη διευκόλυνση των αποτελεσματικών επιχειρήσεων SAR. Αυτό περιλαμβάνει τον θαλάσσιο χώρο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, όπου οι αρχές και οι διατάξεις της UNCLOS, μαζί με τις περιφερειακές συμφωνίες, καθοδηγούν τον συντονισμό και την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης στη θάλασσα. Η κατανόηση του νομικού πλαισίου και των πρακτικών που περιβάλλουν το SAR σε αυτήν την περιοχή είναι ουσιαστικής σημασίας για την προώθηση της ασφάλειας όσων βρίσκονται σε κίνδυνο και την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Η έρευνα και διάσωση για αεροπορικά ατυχήματα διέπεται από τη Σύμβαση του Σικάγου και τους Κανονισμούς του Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO). Κατά την υπογραφή της Σύμβασης, η Ελλάδα δήλωσε ότι η περιοχή ευθύνης της για τη ναυτική έρευνα και διάσωση συμπίπτει με τον Εναέριο Χώρο Πληροφοριών Αθηνών (FIR Αθηνών). Αυτή η δήλωση είχε ήδη κοινοποιηθεί στον Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό (IMO) από το 1975. Σύμφωνα με το Παράρτημα 12 της Σύμβασης του Σικάγου, το οποίο αφορά τις διατάξεις για την Έρευνα και Διάσωση, η ελληνική περιοχή έρευνας και διάσωσης σε περίπτωση αεροπορικού ατυχήματος συμπίπτει με τον Εναέριο Χώρο Πληροφοριών Αθηνών.¹²¹

¹²⁰https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

¹²¹N. Βασιλειάδης

Όσον αφορά τα ναυτικά ατυχήματα, η διεθνής Σύμβαση του Αμβούργου του 1979 για τη θαλάσσια έρευνα και διάσωση ρυθμίζει το θέμα. Το 1989 η Ελλάδα κύρωσε αυτήν τη σύμβαση και κατά την κύρωση ανακοίνωσε ότι θα ασκεί θαλάσσια έρευνα και διάσωση σε όλο τον χώρο του Εναέριου Χώρου Πληροφοριών Αθηνών (FIR Αθηνών). Αυτή η ανακοίνωση αντικατοπτρίζει τη γεωγραφική και πολιτική πραγματικότητα στην περιοχή και αποτελεί την πρακτική που ακολουθείται από το 1975. Με αυτόν τον τρόπο, επιτυγχάνεται η πιο αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών για τη διάσωση των ανθρώπων στη θάλασσα.¹²²

Επιπλέον, η κοινή πρακτική σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και οι συστάσεις του IMO και του ICAO που περιλαμβάνονται στο Διεθνές Εγχειρίδιο Αεροναυτιλιακής και Θαλάσσιας Έρευνας και Διάσωσης (IAMSAR Manual), προωθούν την έννοια της έγκρισης ίδιων περιοχών για τη ναυτική και αεροπορική έρευνα και διάσωση, οι οποίες συμπίπτουν με τα όρια των Εναέριων Χώρων Πληροφοριών (FIR).¹²³

Κατά τη διάρκεια μιας σύσκεψης της υποεπιτροπής του IMO για θέματα ασφάλειας της ναυσιπλοΐας, η Τουρκία αντέδρασε στην ελληνική δήλωση, δηλώνοντας ότι οι περιοχές ευθύνης για ναυτική έρευνα και διάσωση στην ανοιχτή θάλασσα θα πρέπει να οροθετούνται με συμφωνία μεταξύ των ενδιαφερόμενων παράκτιων κρατών. Παράλληλα, παρουσίασε έναν χάρτη με τον διαμοιρασμό του Αιγαίου, για να επιδείξει τα όρια των λειτουργικών δυνατοτήτων των τουρκικών υπηρεσιών. Η ελληνική δήλωση απορρίφθηκε από την Ελλάδα δύο ημέρες αργότερα, επίσης κατά τη διάρκεια της προαναφερθείσας συνάντησης.¹²⁴

Επιπλέον, η Τουρκία έχει ορίσει μια περιοχή ευθύνης μέσω του Κανονισμού 88/1988, όπου παρέχει υπηρεσίες έρευνας και διάσωσης για αεροπορικά και θαλάσσια σκάφη σε κίνδυνο. Αυτή η περιοχή περιλαμβάνει ένα τμήμα του FIR Αθηνών μέχρι τη μέση περίπου του Αιγαίου, περιλαμβάνοντας ένα μεγάλο μέρος της ελληνικής επικράτειας εντός της τουρκικής περιοχής έρευνας και διάσωσης. Ωστόσο, αυτή η κατανομή παραβλέπει το γεγονός ότι η οριοθέτηση περιοχών αεροπορικής έρευνας και διάσωσης απαιτεί απόφαση από τα αρμόδια όργανα του ICAO. Επιπλέον, αυτή η περιοχή περιλαμβάνει έναν μεγάλο

¹²²N. Βασιλειάδης

¹²³N. Βασιλειάδης

¹²⁴N. Βασιλειάδης

τμήμα της Μαύρης Θάλασσας και μια περιοχή της ανατολικής Μεσογείου, η οποία καλύπτει τις ακτές των κατεχόμενων περιοχών της Κύπρου.¹²⁵

Στις 7 Απριλίου 1989, ο Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO) επιβεβαίωσε ότι οι περιοχές ευθύνης της Ελλάδας και της Τουρκίας σχετικά με την αεροναυτική έρευνα και διάσωση παραμένουν αμετάβλητες, όπως έχουν ορισθεί και συμφωνηθεί εντός του Οργανισμού. Επιπλέον, η πρόσφατη τροποποίηση του Annex 12 του ICAO, που αφορά την Έρευνα και Διάσωση, διατηρεί την αρχή του καθορισμού περιοχών ευθύνης μέσω περιοχικών συμφωνιών. Αυτό υποδηλώνει ότι η αρμοδιότητα της Ελλάδας για αεροπορική έρευνα και διάσωση σε ολόκληρη την περιοχή του FIR Αθηνών επιβεβαιώνεται έμμεσα.¹²⁶

Παρ' όλο που, η Τουρκία δεν έχει ποτέ αναγνωρίσει τις ελληνικές επιχειρήσεις Έρευνας και Διάσωσης (SAR) στη θάλασσα. Αντίθετα, σε περίπτωση ατυχήματος, δεν ζητούν βοήθεια από τις ελληνικές αρχές και αντίθετα, παρεμποδίζουν τις προσπάθειες διάσωσης, θέτοντας σε κίνδυνο τις ίδιες τις ζωές τους. Στη συνέχεια, κατηγορούν την Ελλάδα για έλλειψη αξιοπιστίας και ανεπαρκή διεκπεραίωση των εργασιών Έρευνας και Διάσωσης.¹²⁷

Όσον αφορά τα ναυτικά ατυχήματα, η διεθνής Σύμβαση του Αμβούργου του 1979 για τη θάλασσα έρευνα και διάσωση αποτελεί το νομικό πλαίσιο για τη ρύθμιση του θέματος. Το 1989, η Ελλάδα επικύρωσε αυτήν τη Σύμβαση και, με αυτήν την ευκαιρία, δήλωσε ότι θα πραγματοποιεί θαλάσσια έρευνα και διάσωση σε όλο τον χώρο του FIR Αθηνών. Αυτή η δήλωση είναι σύμφωνη με την ανακοίνωση που είχε ήδη προηγηθεί προς τον Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό (IMO) και την πρακτική που ακολουθείται αδιάλειπτα από το 1975. Αυτή η προσέγγιση αντικατοπτρίζει τη γεωγραφική και πολιτική πραγματικότητα στην περιοχή και επιτρέπει την αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών για τη διάσωση ανθρώπινων ζωών στη θάλασσα.¹²⁸

Επιπλέον, η γενική πρακτική που ακολουθείται διεθνώς, καθώς και οι συστάσεις του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (IMO) και του Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO), που περιλαμβάνονται στο Διεθνές Εγχειρίδιο Αεροναυτιλιακής και Θαλάσσιας Έρευνας και Διάσωσης (IAMSAR Manual), προτείνουν την εφαρμογή ταυτόσημων περιοχών για την θαλάσσια και αεροπορική έρευνα και διάσωση, οι οποίες

¹²⁵N. Βασιλειάδης

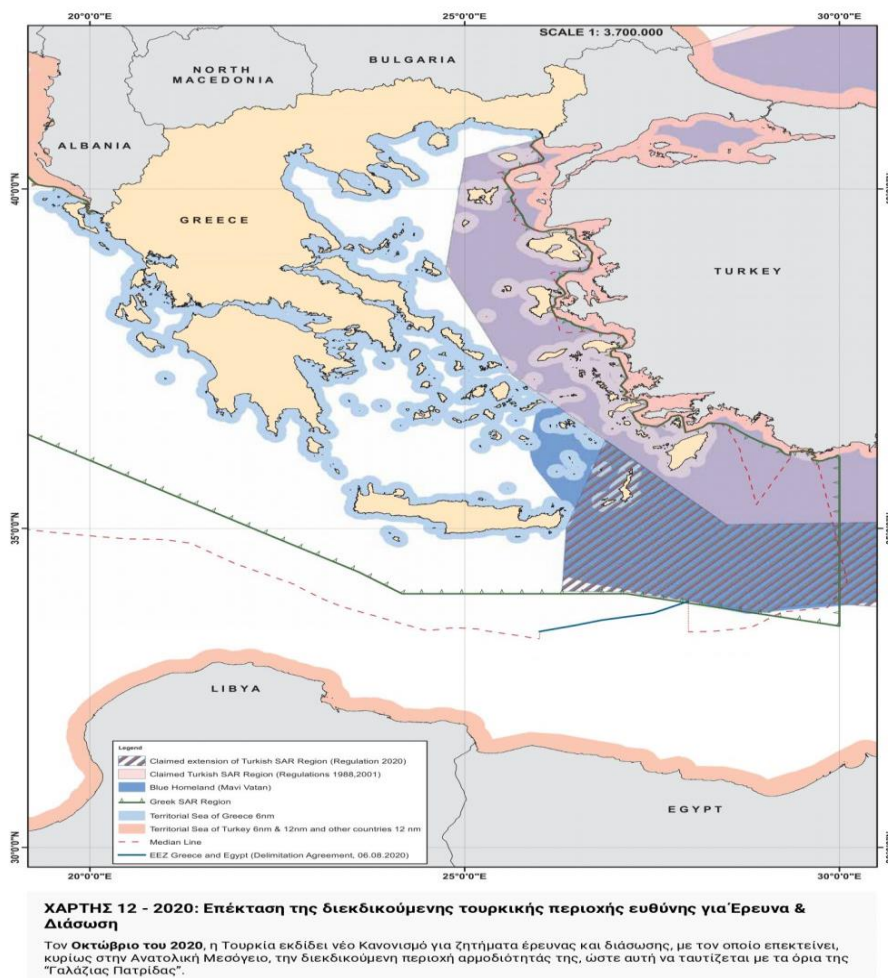
¹²⁶N. Βασιλειάδης

¹²⁷N. Βασιλειάδης

¹²⁸N. Βασιλειάδης

να συμπίπτουν με τα όρια των περιοχών ευθύνης των περιοχών πληροφοριών πτήσεων (FIR).

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι επιχειρήσεις SAR στον θαλάσσιο χώρο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας μπορεί να είναι περίπλοκες λόγω πολιτικών εντάσεων και επικαλυπτόμενων εδαφικών διεκδικήσεων. Οι συγκεκριμένες διαδικασίες, πρωτόκολλα και ρυθμίσεις ενδέχεται να εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου, επομένως συνιστάται να συμβουλευτείτε τις αρμόδιες αρχές, όπως η Ελληνική Ακτοφυλακή και η Τουρκική Ακτοφυλακή, για τις πιο ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με τις επιχειρήσεις SAR μεταξύ Ελλάδας και Τουρκία.



Εικόνα 9 Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών (www.mfa.gr)

4.7 Η τουρκική στρατιωτική παρουσία στην κατεχόμενη Κύπρο

Η παρουσία του τουρκικού στρατού στην κατεχόμενη Κύπρο είναι ένα σύνθετο και επίμαχο ζήτημα. Το 1974, μετά από ένα πραξικόπημα στην Κύπρο με την υποστήριξη της στρατιωτικής χούντας στην Ελλάδα, η Τουρκία ξεκίνησε στρατιωτική επέμβαση στην

Κύπρο. Ως αποτέλεσμα, το βόρειο τμήμα του νησιού πέρασε υπό τουρκικό έλεγχο και έκτοτε τελεί υπό την κατοχή των τουρκικών δυνάμεων.

Η τουρκική στρατιωτική παρουσία στην κατεχόμενη Κύπρο είναι ένα σημαντικό σημείο διαμάχης μεταξύ Τουρκίας, Ελλάδας και διεθνούς κοινότητας. Η Τουρκία θεωρεί τη στρατιωτική της παρουσία ως εγγυητή της ασφάλειας για τον τουρκοκυπριακό πληθυσμό και υποστηρίζει ότι διατηρεί τη σταθερότητα στο νησί. Από την άλλη, η Ελλάδα, η Κύπρος και πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο θεωρούν την τουρκική στρατιωτική παρουσία ως κατοχή και παραβίαση του διεθνούς δικαίου.

Πολλά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, συμπεριλαμβανομένου του Ψηφίσματος 550, ζητούν την αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων από την Κύπρο και την αποκατάσταση της κυριαρχίας του νησιού. Οι προσπάθειες για μια συνολική διευθέτηση και επανένωση της Κύπρου συνεχίζονται εδώ και χρόνια, με διάφορες διαπραγματεύσεις και πρωτοβουλίες να λαμβάνουν χώρα υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Ωστόσο, δεν έχει ακόμη επιτευχθεί μια μόνιμη λύση.

Η παρουσία του τουρκικού στρατού στην κατεχόμενη Κύπρο είχε σημαντικές ανθρωπιστικές, πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές συνέπειες. Οδήγησε σε διαίρεση του νησιού, μετατόπιση πληθυσμών και περιορισμένη πρόσβαση σε ακίνητα και γη. Επίσης, παρεμποδίζει τις προσπάθειες για συμφιλίωση, εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη και θέτει προκλήσεις για την περιφερειακή σταθερότητα.

Η κατάσταση στην κατεχόμενη Κύπρο παραμένει ένα ευαίσθητο και σύνθετο ζήτημα, με συνεχείς συζητήσεις και προσπάθειες για εξεύρεση ειρηνικής επίλυσης. Απώτερος στόχος είναι να επιτευχθεί μια συνολική διευθέτηση που θα σέβεται τα δικαιώματα και τις φιλοδοξίες τόσο της ελληνοκυπριακής όσο και της τουρκοκυπριακής κοινότητας και θα διασφαλίζει μια ενωμένη και ευημερούσα Κύπρο στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου.

Ελλάδα και Κύπρος έχουν εκφράσει με συνέπεια την αντίθεσή τους στην τουρκική στρατιωτική παρουσία στην κατεχόμενη Κύπρο και τη θεωρούν παράνομη κατοχή κυπριακού εδάφους. Και οι δύο χώρες, μαζί με τη διεθνή κοινότητα, θεωρούν την κατάσταση ως παραβίαση του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών που ζητούν την απόσυρση ξένων στρατευμάτων από την Κύπρο.¹²⁹

¹²⁹http://www.cyprus.gov.cy/portal/portal.nsf/citizen_gr?OpenForm&access=0&SectionId=citizen&CategoryId=none&SelectionId=home&print=0&lang=el

Η Ελλάδα υποστηρίζει σθεναρά την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της Κύπρου, υποστηρίζοντας την απομάκρυνση των τουρκικών δυνάμεων και την επανένωση του νησιού. Θεωρεί την τουρκική στρατιωτική παρουσία ως εμπόδιο για την ειρήνη, τη σταθερότητα και την επίλυση του Κυπριακού. Η Ελλάδα συμμετείχε ενεργά στις διπλωματικές προσπάθειες για την επίτευξη συνολικής διευθέτησης και υποστηρίζει τις συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών.¹³⁰

Ομοίως, η Κύπρος θεωρεί την τουρκική στρατιωτική παρουσία κατοχή και παραβίαση της κυριαρχίας της. Η κυπριακή κυβέρνηση, διεθνώς αναγνωρισμένη ως η νόμιμη εξουσία σε ολόκληρο το νησί, απαιτεί την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων και την αποκατάσταση των δικαιωμάτων όλων των Κυπρίων. Η Κύπρος επιδιώκει μια δίκαιη και διαρκή λύση που θα διασφαλίζει την επανένωση του νησιού, την επιστροφή των εκτοπισμένων και την αποκατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών.

Τόσο η Ελλάδα όσο και η Κύπρος έχουν ζητήσει την υποστήριξη της διεθνούς κοινότητας για την αντιμετώπιση του ζητήματος της τουρκικής στρατιωτικής παρουσίας. Έχουν εκφράσει με συνέπεια τις ανησυχίες τους σε διάφορα διεθνή φόρουμ, συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Εθνών, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων περιφερειακών οργανισμών. Αυτές οι χώρες έχουν ζητήσει την εφαρμογή των ψηφισμάτων του ΟΗΕ και την τήρηση του διεθνούς δικαίου για την επίλυση του Κυπριακού και την προώθηση της σταθερότητας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Η άποψη της Τουρκίας για την παρουσία του στρατού της στην κατεχόμενη Κύπρο διαφέρει από αυτή της Ελλάδας και της Κύπρου. Η Τουρκία θεωρεί απαραίτητη τη στρατιωτική της παρουσία στην Κύπρο για να διασφαλίσει την ασφάλεια και την προστασία του τουρκοκυπριακού πληθυσμού.

Η Τουρκία υποστηρίζει ότι η στρατιωτική της επέμβαση το 1974 ήταν ως απάντηση στο πραξικόπημα υπό την ηγεσία της Ελλάδας, το οποίο είχε ως στόχο να ενώσει την Κύπρο με την Ελλάδα. Θεωρούν την παρουσία τουρκικών στρατευμάτων ως νόμιμο μέσο για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των Τουρκοκυπρίων και τη διατήρηση της ισορροπίας δυνάμεων στο νησί.

Η Τουρκία υποστηρίζει την ιδέα μιας διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας στην Κύπρο, η οποία θα αναγνωρίζει τα δικαιώματα και την πολιτική ισότητα τόσο των Ελληνοκυπρίων όσο και των Τουρκοκυπρίων. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν διαφωνίες μεταξύ

¹³⁰<https://www.mfa.gr/kypriako/>

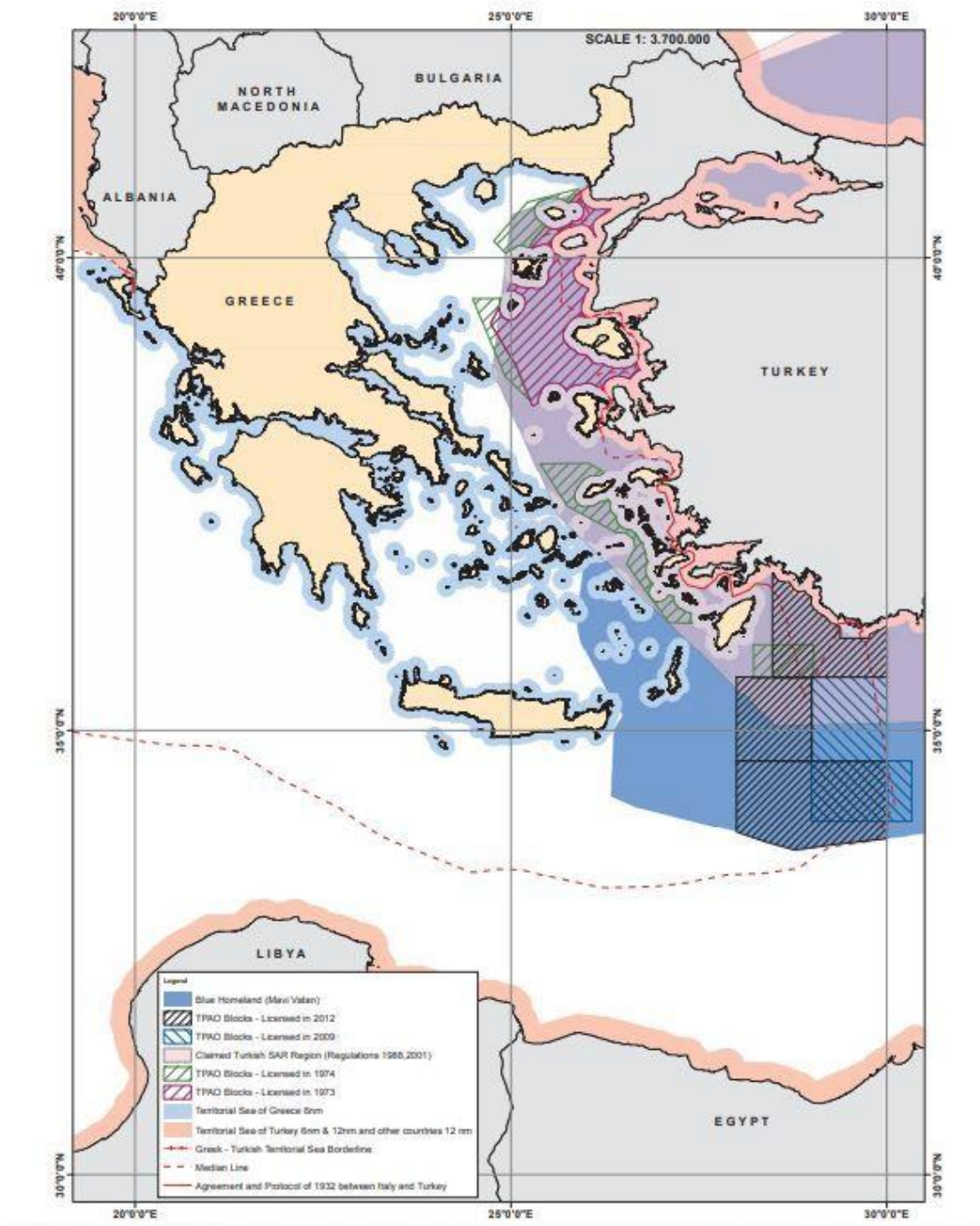
Τουρκίας, Ελλάδας και Κύπρου σχετικά με τους όρους και τις προϋποθέσεις μιας πιθανής διευθέτησης, συμπεριλαμβανομένου του μελλοντικού ρόλου και παρουσίας των τουρκικών στρατιωτικών δυνάμεων στο νησί.¹³¹



Εικόνα 10 Στρατιωτικές Βάσεις στο νησί της Κύπρου (Πηγή: www.tanea.gr)

¹³¹<https://www.mfa.gov.tr/the-cyprus-issue-overview.en.mfa>

4.8 Η “γαλάζια πατρίδα”



Εικόνα 11 Η "Γαλάζια Πατρίδα" ως επίσημο δόγμα της Τουρκίας (Πηγή: www.mfa.gr)

Η έννοια της «γαλάζιας πατρίδας» αναφέρεται σε ένα θαλάσσιο δόγμα που προωθεί η Τουρκία, διεκδικώντας τα δικαιώματα και τα συμφέροντά της στην Ανατολική Μεσόγειο, το Αιγαίο και τη Μαύρη Θάλασσα. Υποστηρίζει την προστασία των θαλάσσιων συνόρων της Τουρκίας και τις αξιώσεις σχετικά με τις θαλάσσιες ζώνες, συμπεριλαμβανομένων των

χωρικών υδάτων, των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών (ΑΟΖ) και των περιοχών της υφαλοκρηπίδας.

Η έννοια της «γαλάζιας πατρίδας» υπογραμμίζει την άποψη της Τουρκίας ότι θα πρέπει να έχει μεγαλύτερο μερίδιο των θαλάσσιων πόρων στην περιοχή, συμπεριλαμβανομένων των αποθεμάτων υδρογονανθράκων και των αλιευτικών χώρων. Υποστηρίζει την επέκταση της θαλάσσιας δικαιοδοσίας της Τουρκίας και αμφισβητεί τα θαλάσσια σύνορα που θέτουν οι γειτονικές χώρες, ιδιαίτερα η Ελλάδα και η Κύπρος.

Η προώθηση του δόγματος της «γαλάζιας πατρίδας» από την Τουρκία έχει οδηγήσει σε εντάσεις με την Ελλάδα και την Κύπρο, καθώς και οι δύο χώρες διεκδικούν τα δικά τους δικαιώματα και συμφέροντα στις ίδιες θαλάσσιες περιοχές. Αυτό οδήγησε σε διαφωνίες σχετικά με τις εδαφικές διεκδικήσεις, την εξερεύνηση πόρων και την ελευθερία της ναυσιπλοΐας στην Ανατολική Μεσόγειο.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η έννοια της «γαλάζιας πατρίδας» συνδέεται πρωτίστως με την Τουρκία και τα γεωπολιτικά της συμφέροντα. Οι απόψεις και οι θέσεις της Ελλάδας και της Κύπρου ενδέχεται να διαφέρουν σημαντικά σχετικά με αυτή την έννοια, καθώς την αντιλαμβάνονται ως αμφισβήτηση της δικής τους κυριαρχίας και δικαιωμάτων στην περιοχή.

Η θέση της Ελλάδας είναι ότι η διευρυμένη ερμηνεία των θαλάσσιων συνόρων από την Τουρκία παραβιάζει τα ελληνικά χωρικά ύδατα, υπονομεύει την ελληνική κυριαρχία και αδιαφορεί για τα δικαιώματα των ελληνικών νησιών σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS). Η Ελλάδα ισχυρίζεται ότι οποιαδήποτε θαλάσσια οριοθέτηση πρέπει να βασίζεται στις αρχές της ισότητας, της δικαιοσύνης και του σεβασμού του διεθνούς δικαίου.¹³²

Η Κύπρος από την άλλη πλευρά, απορρίπτει σθεναρά τους ισχυρισμούς και τις ενέργειες της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο, ιδιαίτερα σε σχέση με τις δραστηριότητες έρευνας και γεώτρησης υδρογονανθράκων στα ύδατα που περιβάλλουν την Κύπρο. Η Κύπρος διεκδικεί τα κυριαρχικά της δικαιώματα στην αποκλειστική οικονομική της ζώνη (ΑΟΖ) και στοχεύει να ασκήσει τα δικαιώματά της για εξερεύνηση και εκμετάλλευση φυσικών πόρων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

¹³²<https://www.mfa.gr/en/current-affairs/top-story/minister-of-foreign-affairs-nikos-dendias-remarks-at-the-hellenic-parliament-during-the-debate-on-the-censure-motion-against-the-government-athens-26012023.html>

Τόσο η Ελλάδα όσο και η Κύπρος έχουν ζητήσει υποστήριξη από τη διεθνή κοινότητα και έχουν συμμετάσχει σε διπλωματικές προσπάθειες για να αντιμετωπίσουν τις ενέργειες της Τουρκίας. Ζήτησαν σεβασμό του διεθνούς δικαίου, ειρηνική επίλυση διαφορών και συμμετοχή διεθνών οργανισμών όπως τα Ηνωμένα Έθνη και η Ευρωπαϊκή Ένωση για την αντιμετώπιση των εντάσεων στην περιοχή.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι θέσεις και οι απόψεις Ελλάδας και Κύπρου για την έννοια της «γαλάζιας πατρίδας» συνάδουν με την ευρύτερη στάση τους για τις ναυτικές διαφορές με την Τουρκία. Αυτές οι διαφορές είναι περίπλοκες και περιλαμβάνουν μια σειρά ιστορικών, νομικών και γεωπολιτικών παραγόντων που διαμορφώνουν τις θέσεις των χωρών.

5 ΤΟΥΡΚΟΛΙΒΥΚΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ

5.1 Τουρκολιβυκό Μνημόνιο Στρατιωτικής Συνεργασίας

Το Τουρκο-Λιβυκό Μνημόνιο Στρατιωτικής Συνεργασίας, που υπογράφηκε τον Νοέμβριο του 2019, καθιέρωσε ένα πλαίσιο στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ Τουρκίας και Λιβύης. Στόχος του ήταν να ενισχύσει την Κυβέρνηση Εθνικής Συμφωνίας (GNA) στη Λιβύη ενάντια στις δυνάμεις του στρατηγού Khalifa Haftar. Η συμφωνία περιλάμβανε συνεργασία στον τομέα της αμυντικής βιομηχανίας, προγράμματα εκπαίδευσης, κοινές ασκήσεις και διατάξεις για ανταλλαγή πληροφοριών και ασφάλεια στη θάλασσα. Ωστόσο, προκάλεσε κριτική από την Ελλάδα, την Κύπρο και την Αίγυπτο, που το θεώρησαν ως παραβίαση των θαλάσσιων δικαιωμάτων τους. Το μνημόνιο έχει σημαντικές επιπτώσεις για το γεωπολιτικό τοπίο της Ανατολικής Μεσογείου και την περιφερειακή σταθερότητα.¹³³

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία του Μνημονίου Στρατιωτικής Συνεργασίας μεταξύ Τουρκίας και Λιβύης, όπως αναφέρεται στο άρθρο 3, είναι η συμφωνία για την παροχή εκπαίδευσης, συμβουλευτικής, μεταφοράς εμπειρίας και υποστήριξης στον τομέα του επιχειρησιακού σχεδιασμού και του εξοπλισμού από την Τουρκία, προκειμένου να δημιουργηθεί μια δύναμη άμεσης αντίδρασης. Επιπλέον, περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός

¹³³<https://treaties.un.org/Pages/showDetails.aspx?objid=080000028056605a>

https://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/Turkey_11122019_%28HC%29_MoU_Libya-Delimitation-areas-Mediterranean.pdf

γραφείου διμερούς συνεργασίας για θέματα άμυνας και ασφάλειας στην Τουρκία και τη Λιβύη. Επιπλέον, προβλέπεται η διάθεση γης, θάλασσας και αέρα, οχημάτων, εξοπλισμού, όπλων, κτιρίων και εκπαιδευτικών βάσεων, με την προϋπόθεση να διατηρηθεί η ιδιοκτησία. Οι παραπάνω πτυχές συνεργασίας δείχνουν ότι το μνημόνιο υπερβαίνει τις απλές δράσεις και επεκτείνεται σε ένα ευρύ φάσμα δράσεων, που συνολικά δημιουργούν ένα σύνθετο δίκτυο επεμβατικών δυνατοτήτων, κυρίως από την πλευρά της Τουρκίας, με την αμοιβαιότητα των δράσεων να αναφέρεται περισσότερο για λόγους πολιτικής ισορροπίας.¹³⁴

Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 4 του μνημονίου, η συνεργασία περιλαμβάνει εκπαίδευση σε θέματα στρατιωτικής σχεδίασης, διεξαγωγής κοινών ασκήσεων και χρήσης εξοπλισμού και οπλικών συστημάτων στους τομείς της επίγειας, ναυτικής και αεροπορικής άμυνας. Οι ασκήσεις περιλαμβάνουν διμερείς ασκήσεις και ασκήσεις καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης, ασφάλειας των συνόρων, της θάλασσας, του αέρα, καταπολέμησης της ναρκωτικοτρομοκρατίας και της λαθρεμπορίας, καθώς και επιχειρήσεις απενεργοποίησης εκρηκτικών. Επιπλέον, στην παράγραφο 11 αναφέρεται η ανταλλαγή πληροφοριών και στην παράγραφο 14 θέματα επικοινωνιών και κυβερνοασφάλειας, προσφέροντας τη βάση για την πλήρη εξάρτηση και έλεγχο της Λιβύης από την Τουρκία.

Στο άρθρο 3, παράγραφος 16 και 17, γίνεται αναφορά σε θέματα χαρτογράφησης και θαλάσσιου δικαίου, χωρίς να διευκρινίζεται το συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο που θα εφαρμοστεί. Στο τέλος του ίδιου άρθρου, στις παραγράφους 21 έως 23, αναφέρεται η δυνατότητα ανάπτυξης κοινωνικών και πολιτιστικών δράσεων. Είναι εμφανές ότι η Τουρκία επενδύει και στην προώθηση μιας μαλακής μορφής επιρροής στη Λιβύη, πέρα από τις στρατιωτικές επιχειρήσεις σκληρής ισχύος.

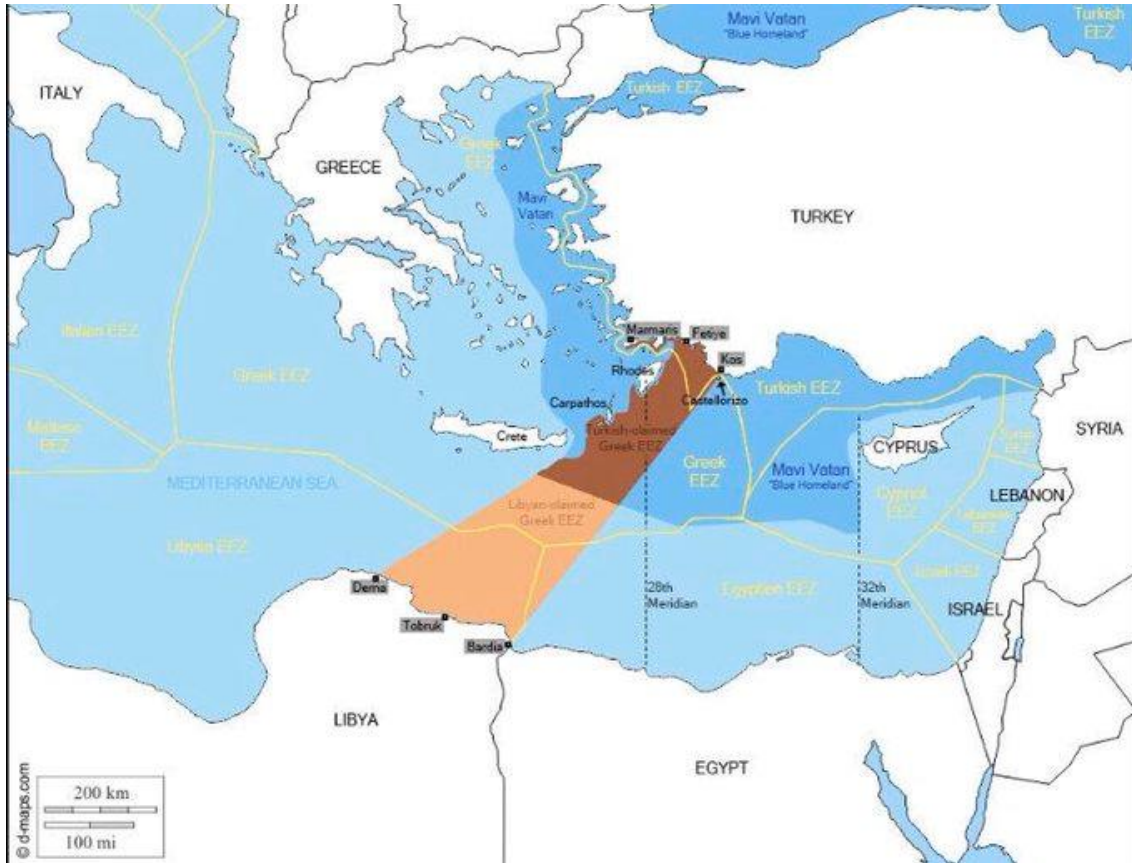
Στο άρθρο 5 αναφέρεται στις δράσεις που αφορούν τη δωρεά, την ανταλλαγή, την παροχή, την αγορά και τη μίσθωση στρατιωτικού υλικού και υπηρεσιών. Αυτές οι δράσεις περιλαμβάνουν τη μεταφορά τεχνογνωσίας και άδειας παροχής. Αυτή η διάταξη δημιουργεί μια σημαντική αλληλεπίδραση και εξάρτηση ανάμεσα στα μέρη, με μεγαλύτερο βάρος και οικονομική επιρροή προς την πλευρά της Λιβύης.¹³⁵

¹³⁴https://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/Turkey_111220_19_%28HC%29_MoU_Libya-Delimitation-areas-Mediterranean.pdf

¹³⁵ο.π

Όσον αφορά στον τομέα των πληροφοριών και των επιχειρησιακών συνεργασιών, το άρθρο 8 του μνημονίου προβλέπει τη συνεργασία σε θέματα που αφορούν τις εθνικές απειλές και την τρομοκρατία, την εξάπλωση όπλων μαζικής καταστροφής, την αεροπορική και θαλάσσια ασφάλεια, το διαδικτυακό έγκλημα και την παράτυπη μετανάστευση. Αυτές οι πληροφοριακές και επιχειρησιακές δράσεις θα συντονίζονται μέσω ενός γραφείου συνεργασίας για την άμυνα και την ασφάλεια που θα ιδρυθεί τόσο στην Τουρκία όσο και στη Λιβύη. Οι λεπτομέρειες και οι απαιτούμενες διατυπώσεις για το προσωπικό και τον εξοπλισμό αναφέρονται σε άλλα άρθρα του μνημονίου.

Το κύριο συμπέρασμα του μνημονίου είναι ότι η πλήρης εφαρμογή του στοχεύει στη δημιουργία μιας ισχυρής σχέσης και συνεργασίας που υπερβαίνει το απλό επίπεδο μιας στρατηγικής σχέσης. Η Τουρκία, στην πραγματικότητα, επιδιώκει να έχει σημαντική επιρροή στην πολιτική, οικονομική, στρατιωτική και κοινωνική ζωή της Λιβύης. Για αυτόν τον λόγο, το μνημόνιο περιλαμβάνει πολλές πτυχές που καλύπτουν τόσο θέματα σκληρής ισχύος όσο και θέματα ήπιας ισχύος. Σε σχέση με τα θέματα σκληρής ισχύος, προβλέπεται η μεταφορά οχημάτων, εξοπλισμού, όπλων και κτιρίων, καθώς και η δημιουργία εκπαιδευτικών βάσεων.



Εικόνα 12 Η Αίγυπτος οριοθέτησε μονομερώς τα θαλάσσια σύνορα με τη Λιβύη (Πηγή: www.thetoc.gr)

5.2 Τουρκολιβυκό μνημόνιο για την οριοθέτηση των θαλασσιών συνόρων

Στις 27 Νοεμβρίου 2019 υπογράφηκε ένα μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ της Τουρκίας και της Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας της Λιβύης, το οποίο αφορά την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Δικαιοδοσίας. Το μνημόνιο, που ήταν διαθέσιμο στις γλώσσες ταλκιρική, αραβική και αγγλική, μεταφράστηκε από την αγγλική έκδοση στα ελληνικά και δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα Nordic Monitor. Κάποια σημαντικά στοιχεία του μνημονίου περιλαμβάνουν την απόφαση για μια δίκαιη και ισότιμη κατανομή της θαλάσσιας περιοχής και των κυριαρχικών δικαιωμάτων και/ή δικαιοδοσίας, βασιζόμενη στο διεθνές δίκαιο και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές περιστάσεις. Είναι αξιοσημείωτο ότι δεν γίνεται καμία αναφορά στη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας των Ηνωμένων Εθνών (UNCLOS) ή τη Σύμβαση της Γενεύης του 1958. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι η Τουρκία και η Λιβύη δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη σε αυτές τις συμβάσεις. Επίσης, αναφέρεται η ανάγκη για ισότιμη κατανομή στις περιοχές όπου ασκούνται κυριαρχία, αν και αυτό δεν είναι σαφές, καθώς οι περιοχές κυριαρχίας αφορούν τα χωρικά ύδατα που δεν υπερβαίνουν τις 12 ναυτικές μίλιες για κάθε μέρος. Έτσι, δεν υπάρχουν περιοχές κυριαρχίας κάτω από τις 24 ναυτικές μίλιες που θα απαιτούσαν μια ισοκατανομή μεταξύ Τουρκίας και Λιβύης. Επιπλέον, το μνημόνιο αναφέρει την ανάγκη λήψης υπόψη όλων των σχετικών περιστάσεων, χωρίς ωστόσο να διευκρινίζει ποιες ακριβώς αναφέρονται.¹³⁶ Το πρώτο άρθρο του μνημονίου αναφέρει τις συντεταγμένες των δύο ακραίων σημείων των θαλασσιών συνόρων, καθώς και τα τεχνικά στοιχεία για την καταγραφή του χάρτη, όπως αυτός παρουσιάζεται στο παράρτημα που αναφέρθηκε προηγουμένως. Στο άρθρο 3, προβλέπεται η υποβολή της συμφωνίας στα Ηνωμένα Έθνη μετά την επικύρωσή της από τις δύο χώρες. Στο άρθρο 4, γίνεται αναφορά στον τρόπο με τον οποίο θα γίνεται η κοινή εκμετάλλευση των κοινών κοιτασμάτων. Σημαντικό στοιχείο είναι η παράγραφος 3, η οποία δηλώνει ότι σε περίπτωση διεξαγωγής συνομιλιών με άλλη χώρα για τον καθορισμό της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης πριν από την τελική συμφωνία, η άλλη πλευρά

¹³⁶Η Τουρκία και η Λιβύη δεν έχουν επικυρώσει τη Συνθήκη του Δικαίου της Θάλασσας (UNCLOS), και οι δύο αρνούνται τα δικαιώματα των νήσων να έχουν Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) και υφαλοκρηπίδα. Επομένως, η καθορισμός των θαλάσσιων συνόρων τους βασίζεται σε αρχές του εθιμικού δικαίου και της ίσης απόστασης.

<https://treaties.un.org/Pages/showDetails.aspx?objid=080000028056605a>

https://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/Turkey_11122019_%28HC%29_MoU_Libya-Delimitation-areas-Mediterranean.pdf

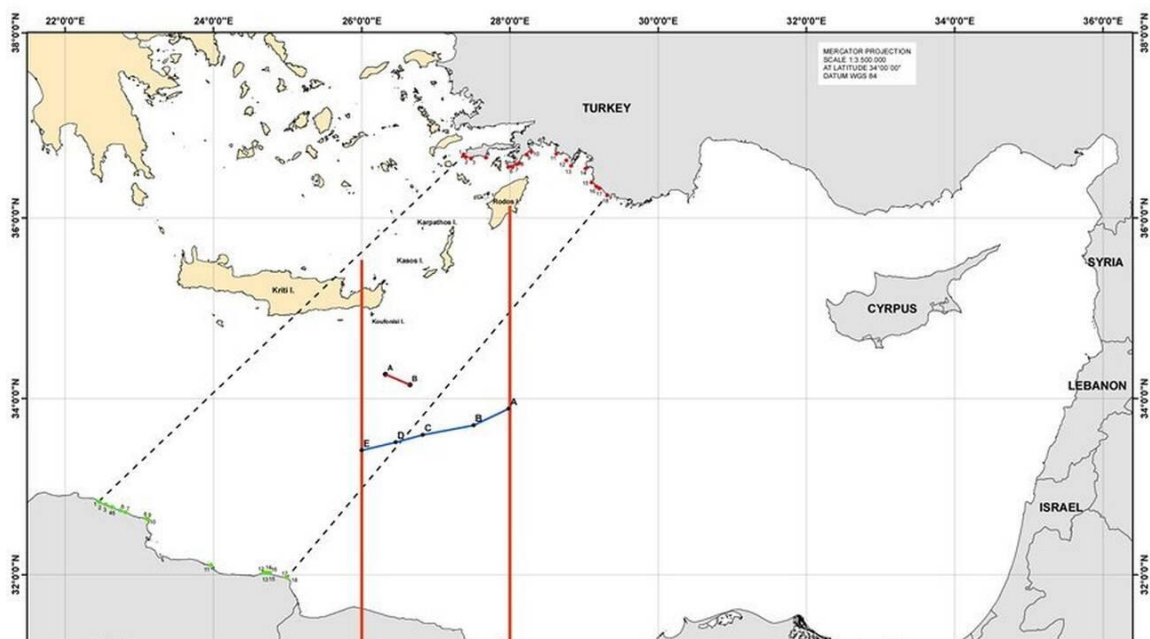
πρέπει να ενημερώνεται. Έτσι, δημιουργείται μια υποχρέωση για κάθε πλευρά όσον αφορά τους άλλους οριοθετημένους χώρους.

Το άρθρο 5 είναι ίσως το πιο σημαντικό, καθώς δηλώνει ρητά ότι τα άρθρα 1 και 2 δεν μπορούν να τροποποιηθούν, ενώ τα υπόλοιπα άρθρα μπορούν να τροποποιηθούν μόνο με την κοινή συναίνεση των μερών. Αυτό σημαίνει ότι τα μέρη είναι απόλυτα υποχρεωμένα να τηρήσουν τις διατάξεις των εν λόγω άρθρων, παρά την αρχική μη δεσμευτικότητα των Μνημονίων Κατανόησης (MoU). Τέλος, σύμφωνα με το τελευταίο άρθρο 6, το παρόν μνημόνιο τίθεται σε ισχύ μόνο μετά την επικύρωση από τις δύο συμβαλλόμενες πλευρές της συμφωνίας.

Ένα αξιοσημείωτο στοιχείο της προαναφερθείσα συμφωνίας είναι η αναφορά στο διεθνές δίκαιο, χωρίς να διευκρινίζει συγκεκριμένα ποιες πηγές δικαίου περιλαμβάνονται. Επιπλέον, δηλώνεται ότι η συμφωνία θα τεθεί σε ισχύ μετά την επικύρωση μέσω των νόμιμων εσωτερικών διαδικασιών. Ωστόσο, αυτή η επικύρωση ενδέχεται να είναι δύσκολη να επιτευχθεί από τη Λιβυκή κυβέρνηση, λόγω της εμπόλεμης περιόδου και της πολιτικής αντιπαράθεσης μεταξύ της και του Βουλής των Αντιπροσώπων της Λιβύης (HoR), η οποία υποστηρίζει τον Στρατηγό Χαλιφά Χαφτάρ και τον Εθνικό Λαϊκό Στρατό (LNA).

6 ΕΛΛΗΝΟΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΟΖ

6.1 Νομική βάση της Ελληνοαιγυπτιακής Συμφωνίας



Εικόνα 13 Χάρτης Συμφωνίας Ελλάδας-Αιγύπτου (Πηγή: www.cnn.gr)

Όπως φαίνεται και στον παραπάνω χάρτη η Ελληνοαιγυπτιακή συμφωνία αναγνωρίζει τη γενική αναφορά στη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας και την εφαρμογή της σε πρακτικό επίπεδο, καθώς και τις διάφορες νομολογίες που αφορούν θαλάσσιες περιοχές που επικαλύπτουν το τουρκο-λιβυκό μνημόνιο. Η συμφωνία αυτή παρέχει θαλάσσια κυριαρχικά δικαιώματα στα ελληνικά νησιά και χρησιμοποιεί τη μέθοδο των γραμμών βάσης, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της αναλογικότητας. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η συμφωνία δεν βασίζεται αποκλειστικά στη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, αλλά γενικότερα στο διεθνές δίκαιο.

Στην εν λόγω συμφωνία, η επήρεια των ελληνικών νήσων δεν ήταν πλήρης, αλλά λήφθηκε υπόψη σε αναλογία 45% υπέρ της Ελλάδας και 55% υπέρ της Αιγύπτου. Αυτό σημαίνει ότι για κάθε μίλι μήκους θαλάσσιας περιοχής που ορίζει η Ελλάδα, η Αίγυπτος λαμβάνει αντίστοιχα 1,25 μίλια μήκους θαλάσσιας περιοχής. Αυτή η αναλογία προέκυψε λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως οι αποστάσεις των ακτών, το μήκος των ακτών και προηγούμενες νομολογίες διεθνών διαιτητικών δικαστηρίων. Συνεπώς, η οριοθέτηση της ΑΟΖ δεν ακολούθησε τον κανόνα της ίσης απόστασης ή της μέσης γραμμής, αλλά βασίστηκε στην αρχή της αναλογικότητας με βάση προηγούμενες νομολογίες και πολιτικές θέσεις. Αυτό το γεγονός θα επηρεάσει και θα καθοδηγήσει ενδεχόμενες μελλοντικές οριοθετήσεις στην ανατολική Μεσόγειο.¹³⁷

Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο της συμφωνίας είναι η έλλειψη αναφοράς στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Πιθανώς, αυτό συμβαίνει επειδή στη λεκάνη της Μεσογείου, η γραμμή οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας ουσιαστικά ταυτίζεται με αυτήν της ΑΟΖ. Ωστόσο, δημιουργείται πρόβλημα στις περιοχές που δεν καλύπτονται από τη συμφωνία, δηλαδή στις περιοχές δυτικότερα του σημείου "Ε" (νότια της Κρήτης) και ανατολικότερα του σημείου "Α" (νότια του Καστελόριζου). Σε αυτές τις περιοχές, η ελληνική υφαλοκρηπίδα υφίσταται αυτοδίκαια και εξ αρχής σύμφωνα με τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας. Στην εν λόγω συμφωνία, γίνεται μόνο αναφορά για μελλοντική οριοθέτηση της ΑΟΖ σε αυτές τις περιοχές και μάλιστα με βάση το Διεθνές Δίκαιο.¹³⁸

Ένα ακόμα αξιοσημείωτο στοιχείο είναι ότι η Ελλάδα υπέγραψε μια συμφωνία τμηματικής οριοθέτησης της ΑΟΖ με την Αίγυπτο χωρίς να ανακηρύξει χωρικά ύδατα στα 12 ναυτικά μίλια. Αν και αυτή η ενέργεια μπορεί να πραγματοποιηθεί και μετά τη συμφωνία, είναι σπάνια και παράδοξη πρακτική, ειδικά όταν σχεδόν όλες οι χώρες στην περιοχή της

¹³⁷Πολλάτος, 2020

¹³⁸Πολλάτος, 2020

Μεσογείου, εκτός από την Τουρκία, έχουν ήδη προβεί σε ανακήρυξη των χωρικών υδάτων τους στα 12 ναυτικά μίλια. Επιπλέον, η συμφωνία δεν απαγορεύει στα δύο μέρη να συμφωνήσουν με τρίτο μέρος για περιοχές πέραν των σημείων "Α" και "Ε", αλλά απαιτεί μόνο την ενημέρωση και διαβούλευση του άλλου μέρους. Αυτό δεν φαίνεται να είναι απόλυτα δεσμευτικό (άρθρο 1.δ και 1.ε). Επιπλέον, σε περίπτωση διαφωνίας ως προς την εφαρμογή και την ερμηνεία, δεν προβλέπεται προσφυγή σε κάποιο διαιτητικό όργανο όπως το Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας ή ad hoc δικαστήριο, αλλά η διπλωματική οδός (άρθρο 3), με αμφίβολο αποτέλεσμα.¹³⁹

6.2 Οι επιπτώσεις επί του Τουρκολιβυκού Μνημονίου

Η συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Αιγύπτου δεν ακυρώνει αυτοδικαίως το Τουρκολιβυκό Μνημόνιο, αλλά αποτελεί μια νέα διακρατική συμφωνία που καλύπτει την ίδια περιοχή. Αυτό δημιουργεί μια διαφορά απόψεων που περιορίζει την Τουρκία να εκμεταλλευτεί το τουρκολιβυκό Μνημόνιο με βάση το διεθνές δίκαιο. Η συμφωνία έχει σημασία για την Ελλάδα, δίνοντας της ένα ισχυρό νομικό εργαλείο και καθοδήγηση για τις θαλάσσιες διαφορές στην Ανατολική Μεσόγειο.¹⁴⁰

Επίσης, η συμφωνία ανοίγει το δρόμο για πιθανή επίλυση του προβλήματος της ΑΟΖ μεταξύ Ελλάδας και Λιβύης, με βάση τις συμφωνίες με Αίγυπτο και Ιταλία. Αυτό δημιουργεί συνθήκες για διπλωματική επαναπροσέγγιση και πιθανή επίλυση των διαφορών. Τα γειτονικά κράτη κατανοούν τα θαλάσσια δικαιώματα των ελληνικών νησιών, εκτός από την Τουρκία, και η ύπαρξη του τουρκολιβυκού Μνημονίου αποτελεί εμπόδιο για πετρελαϊκές εταιρίες που ενδιαφέρονται να δραστηριοποιηθούν στην περιοχή.¹⁴¹

Συνοψίζοντας, η συμφωνία Ελλάδας-Αιγύπτου ανανεώνει το νομικό πλαίσιο για τις θαλάσσιες διαφορές στην Ανατολική Μεσόγειο και μπορεί να αποτελέσει βήμα προς μια επίλυση των διαφορών στην περιοχή.

¹³⁹Πολλάτος, 2020

¹⁴⁰"Διεθνές Δίκαιο και χρήση των Θαλάσσιων Βυθών για Στρατιωτικούς Σκοπούς, Η περίπτωση της Μεσογείου " by Λιάκουρας

¹⁴¹ο.π

7 ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

7.1 Διμερή αμυντική συμφωνία ΗΠΑ-Κύπρου



Εικόνα 14 Κύπρος και ΗΠΑ υπέγραψαν το Πρόγραμμα Διμερούς Αμυντικής Συνεργασίας (Πηγή: defencereview.gr)

Η Διμερής Αμυντική Συμφωνία ΗΠΑ-Κύπρου, γνωστή και ως Συμφωνία Αμυντικής Συνεργασίας (DCA), υπογράφηκε μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κύπρου το 1999. Η συμφωνία αποτέλεσε σημαντικό ορόσημο στην αμυντική σχέση μεταξύ των δύο χωρών και είχε στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας σε διάφορους τομείς άμυνας και ασφάλειας.¹⁴²

Η συμφωνία περιγράφει ένα πλαίσιο για αμυντική συνεργασία, συμπεριλαμβανομένων κοινών στρατιωτικών ασκήσεων, προγραμμάτων εκπαίδευσης και ανταλλαγών μεταξύ των ενόπλων δυνάμεων και των δύο χωρών. Αυτές οι δραστηριότητες προάγουν τη διαλειτουργικότητα και συμβάλλουν στην ενίσχυση των αμυντικών δυνατοτήτων και των δύο εθνών.

Σύμφωνα με τη συμφωνία, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Κύπρος συμμετέχουν επίσης σε τακτικές διαβουλεύσεις για θέματα περιφερειακής ασφάλειας και ανταλλάσσουν πληροφορίες για κοινές απειλές και προκλήσεις. Αυτή η ανταλλαγή πληροφοριών διευκολύνει την πλήρη κατανόηση του περιβάλλοντος ασφαλείας στην περιοχή της

¹⁴²<https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/04/02-1205-Cyprus-Defense-TIMS-44877.pdf>

Ανατολικής Μεσογείου και επιτρέπει συντονισμένες προσπάθειες για την αντιμετώπιση κοινών ανησυχιών.

Η αμυντική συμφωνία περιλαμβάνει επίσης διατάξεις για αμυντικό σχεδιασμό και συνεργασία σε τομείς όπως η θαλάσσια ασφάλεια, η αντιτρομοκρατία και η μη διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής. Υπογραμμίζει τη δέσμευση και των δύο χωρών να προωθήσουν την περιφερειακή σταθερότητα, να υποστηρίξουν τις προσπάθειες διατήρησης της ειρήνης και να συμβάλουν στη διεθνή ασφάλεια.¹⁴³

Επιπλέον, η συμφωνία προωθεί τη συνεργασία της αμυντικής βιομηχανίας, επιτρέποντας την ανταλλαγή τεχνολογίας, έρευνας και ανάπτυξης που σχετίζεται με την άμυνα και διευκολύνοντας το αμυντικό εμπόριο μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κύπρου. Η συνεργασία αυτή μπορεί να συμβάλει στον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση των αμυντικών δυνατοτήτων της Κύπρου.

Συνολικά, η Διμερής Αμυντική Συμφωνία ΗΠΑ-Κύπρου χρησιμεύει ως θεμέλιο για μια ισχυρή αμυντική εταιρική σχέση μεταξύ των δύο χωρών, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να συνεργαστούν για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων ασφάλειας, την προώθηση της σταθερότητας στην περιοχή και την ενίσχυση των αντίστοιχων αμυντικών τους δυνατοτήτων.

7.2 Το “γεωπολιτικό τετράγωνο” Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ-Τουρκίας



Εικόνα 15 Τουρκική άποψη περι απεικόνισης ΑΟΖ (Πηγή: www.eliamep.gr)

Στην απέραντη έκταση της Ανατολικής Μεσογείου, έχει αναδειχθεί μια μοναδική γεωπολιτική διαμόρφωση, που περιλαμβάνει τα έθνη της Ελλάδας, της Κύπρου, του

¹⁴³<https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-the-republic-of-cyprus/>

Ισραήλ και της Τουρκίας. Αυτή η περίπλοκη αλληλεπίδραση χωρών έγινε γνωστή ως το «γεωπολιτικό τετράγωνο», όπου συγκλίνουν κοινά συμφέροντα, ιστορικές πολυπλοκότητες και αποκλίνουσες φιλοδοξίες. Αυτά τα έθνη βρίσκονται μπλεγμένα σε ένα πλέγμα συνεργασίας, ανταγωνισμού και διενέξεων, διαμορφώνοντας τη δυναμική της περιοχής και επηρεάζοντας τη λεπτή ισορροπία δυνάμεων.

Η Ελλάδα και η Κύπρος, στενά συνδεδεμένες από πολιτισμό, γεωγραφία και ιστορία, σφυρηλατούν μια ισχυρή εταιρική σχέση που έχει τις ρίζες της στην κοινή τους ιδιότητα μέλους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μαζί, πλοηγούνται στο περίπλοκο βασίλειο της ενεργειακής εξερεύνησης στην Ανατολική Μεσόγειο. Ωστόσο, οι φιλοδοξίες τους δεν είναι χωρίς πρόκληση. Η Τουρκία, ένα έθνος με αλληλεπικαλυπτόμενα θαλάσσια σύνορα και τα δικά του στρατηγικά συμφέροντα, στέκεται ως ένας τρομερός ομολόγός του, πυροδοτώντας συχνά εντάσεις και διαμάχες για τους πόρους υδρογονανθράκων.

Σε αυτό το περίπλοκο τετράγωνο, η σχέση Ελλάδας-Ισραήλ έχει ανθίσει τα τελευταία χρόνια. Ενωμένα από τις ανησυχίες για περιφερειακή σταθερότητα και την αμοιβαία επιθυμία για εκμετάλλευση ενεργειακών πόρων, αυτά τα έθνη έχουν ενισχύσει τη στρατιωτική συνεργασία και επιδίωξαν κοινές προσπάθειες στον ενεργειακό τομέα. Η εταιρική τους σχέση, επηρεασμένη από τη μεταβαλλόμενη περιφερειακή δυναμική, χρησιμεύει επίσης ως απάντηση στις φιλοδοξίες και τις ενέργειες της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο.

Ωστόσο, μέσα σε αυτό το τετράγωνο, η σχέση Ελλάδας-Τουρκίας παραμένει μια λεπτή ισορροπία συνεργασίας και ανταγωνισμού. Ιστορικά αμαυρωμένα από εδαφικές διαμάχες, θαλάσσια σύνορα και το άλυτο ζήτημα της Κύπρου, αυτά τα έθνη ακολουθούν μια πολύπλοκη πορεία. Ενώ οι οικονομικοί δεσμοί και η ένταξη στο NATO παρέχουν σημεία συνεργασίας, οι εντάσεις περιοδικά φουντώνουν, με αποτέλεσμα στρατιωτικές αντιπαραθέσεις και διπλωματικές αντιπαραθέσεις.

Παρομοίως, η δυναμική μεταξύ Ισραήλ και Τουρκίας γνώρισε σημαντικές διακυμάνσεις. Κάποτε στενοί σύμμαχοι σε στρατιωτικές και στρατηγικές υποθέσεις, η σχέση τους κλονίστηκε μετά από ένα κρίσιμο περιστατικό το 2010. Έκτοτε, οι προσπάθειες συμφιλίωσης έχουν αντιμετωπίσει προκλήσεις λόγω διαφορών σε περιφερειακά ζητήματα, όπως η ισραηλινο-παλαιστινιακή σύγκρουση και η τουρκική εμπλοκή στη γειτονική Συρία.

Καθώς το γεωπολιτικό τοπίο της Ανατολικής Μεσογείου συνεχίζει να εξελίσσεται, οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου, Ισραήλ και Τουρκίας διαμορφώνουν το

πεπρωμένο της περιοχής. Η συνεργασία για την εξερεύνηση ενέργειας και την περιφερειακή σταθερότητα συνυφαίνεται με ιστορικά παράπονα, εδαφικές διαμάχες και την αναζήτηση επιρροής. Μέσα σε αυτό το «γεωπολιτικό τετράγωνο», η λεπτή ισορροπία μεταξύ συνεργασίας και σύγκρουσης θα συνεχίσει να καθορίζει το μέλλον της Ανατολικής Μεσογείου και των εθνών που την αποκαλούν πατρίδα.¹⁴⁴

¹⁴⁴https://www.eliamep.gr/wpcontent/uploads/2011/10/23_2011_WORKING_PAPER_Thanos_Dokos.pdf

ΜΕΡΟΣ 2ο

Σχολιασμός της Έρευνας

8 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ

8.1 Επιπτώσεις για την Νέα Ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας επηρεασμένη από τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές

Η Νέα Ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας αναφέρεται στις ρεβιζιονιστικές πολιτικές της Τουρκίας που αμφισβητούν το καθιερωμένο νομικό πλαίσιο που διέπει τα θαλάσσια σύνορα και τις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες (ΑΟΖ) στην Ανατολική Μεσόγειο. Η Τουρκία διεκδικεί τη δική της ερμηνεία για τα θαλάσσια δικαιώματα και επιδιώκει τα συμφέροντά της, συχνά σε αντίθεση με την παραδοσιακή αντίληψη του διεθνούς δικαίου. Αυτές οι τουρκικές ρεβιζιονιστικές πολιτικές έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη γεωπολιτική πλατεία της Ελλάδας, της Κύπρου, του Ισραήλ και της Τουρκίας, καθώς και στην ευρύτερη περιοχή. Ακολουθούν ορισμένες βασικές συνέπειες:

Θαλάσσια όρια και εδαφικές διαφορές: Η αναθεωρητική στάση της Τουρκίας στα θαλάσσια σύνορα επηρεάζει άμεσα την Ελλάδα και την Κύπρο, καθώς αμφισβητεί τις αντίστοιχες ΑΟΖ και εδαφικές διεκδικήσεις τους στην περιοχή. Αυτό οδηγεί σε αυξημένες εντάσεις και σε πιθανότητα συγκρούσεων για φυσικούς πόρους, όπως τα αποθέματα υδρογονανθράκων. Οι αμφισβητούμενες περιοχές, συμπεριλαμβανομένου του Αιγαίου Πελάγους, της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης της Κύπρου, και της ευρύτερης Ανατολικής Μεσογείου, γίνονται κομβικά σημεία διαμάχης.

Εξερεύνηση Ενέργειας και Εκμετάλλευση Πόρων: Οι ρεβιζιονιστικές πολιτικές που ακολουθεί η Τουρκία δημιουργούν αβεβαιότητα και εμποδίζουν την ανάπτυξη των ενεργειακών πόρων στην Ανατολική Μεσόγειο. Η παρουσία αμφισβητούμενων περιοχών και οι αντικρουόμενες αξιώσεις αποθαρρύνουν τις επενδύσεις και τη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων χωρών. Περιπλέκει επίσης την εξερεύνηση και την εκμετάλλευση των αποθεμάτων φυσικού αερίου, επηρεάζοντας τις πιθανές ενεργειακές συνεργασίες και την περιφερειακή ενεργειακή ασφάλεια.

Διεθνές Δίκαιο και Νομικά Πλαίσια: Η αμφισβήτηση της Τουρκίας στην καθιερωμένη ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας εγείρει ερωτήματα σχετικά με τη σταθερότητα και την αποτελεσματικότητα των διεθνών νομικών πλαισίων. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) παρέχει ένα πλαίσιο για την επίλυση

θαλάσσιων διαφορών, αλλά η ρεβιζιονιστική προσέγγιση της Τουρκίας υπονομεύει το πνεύμα αυτής της σύμβασης. Οι συνεχιζόμενες διαφορές και η έλλειψη συναίνεσης σχετικά με τις νομικές ερμηνείες έχουν επιπτώσεις στην αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα του διεθνούς δικαίου στην περιοχή.

Περιφερειακή ασφάλεια και σταθερότητα: Οι εντάσεις που προκύπτουν από τις ρεβιζιονιστικές πολιτικές της Τουρκίας έχουν ευρύτερες επιπτώσεις στην περιφερειακή ασφάλεια και σταθερότητα. Ο κίνδυνος στρατιωτικών επεισοδίων, κλιμάκωσης και συγκρούσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων χωρών αυξάνεται σε αμφισβητούμενες περιοχές. Αυτό μπορεί να έχει ευρύτερες συνέπειες για την Ανατολική Μεσόγειο, επηρεάζοντας δυνητικά τις γειτονικές χώρες, τις περιφερειακές συμμαχίες και τους διεθνείς παράγοντες με στρατηγικά συμφέροντα στην περιοχή.

Διπλωματικές Σχέσεις και Συμμαχίες: Οι ρεβιζιονιστικές πολιτικές που ακολουθεί η Τουρκία οξύνουν τις διπλωματικές σχέσεις εντός της γεωπολιτικής πλατείας και όχι μόνο. Χώρες όπως η Ελλάδα, η Κύπρος και το Ισραήλ βρίσκονται όλο και περισσότερο ευθυγραμμισμένες ενάντια στις ενέργειες της Τουρκίας, αναζητώντας υποστήριξη από διεθνείς εταίρους και συμμετέχοντας σε στρατηγικές συμμαχίες για να αντισταθμίσουν την τουρκική επιρροή. Αυτή η γεωπολιτική αναδιάταξη μπορεί να αναδιαμορφώσει τις συμμαχίες και τις συνεργασίες στην περιοχή.

Συνοπτικά, οι τουρκικές ρεβιζιονιστικές πολιτικές και ο αντίκτυπός τους στην ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας έχουν εκτεταμένες επιπτώσεις στη γεωπολιτική πλατεία της Ελλάδας, της Κύπρου, του Ισραήλ και της Τουρκίας. Οι διαφωνίες για τα θαλάσσια σύνορα, τους ενεργειακούς πόρους και τις νομικές ερμηνείες δημιουργούν εντάσεις, εμποδίζουν την περιφερειακή συνεργασία και θέτουν προκλήσεις για τη σταθερότητα, την ασφάλεια και το διεθνές δίκαιο στην Ανατολική Μεσόγειο. Η αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων απαιτεί διπλωματικές προσπάθειες, πολυμερή διάλογο και δέσμευση για την τήρηση του κράτους δικαίου για τη διασφάλιση ενός ειρηνικού και συνεργατικού μέλλοντος για την περιοχή.

8.2 Επιπτώσεις τουρκικών ενεργειών σε διεθνές επίπεδο

Οι ενέργειες της Τουρκίας σε διεθνές επίπεδο είχαν εκτεταμένες επιπτώσεις σε διάφορες πτυχές της περιφερειακής δυναμικής και των παγκόσμιων σχέσεων. Οι διεκδικητικές και αναθεωρητικές πολιτικές της Τουρκίας έχουν τείνει τις σχέσεις της με πολλές χώρες και οργανισμούς.

Μια σημαντική συνέπεια ήταν ο αντίκτυπος στη δυναμική της περιφερειακής ισχύος. Η εμπλοκή της Τουρκίας σε συγκρούσεις και επεμβάσεις σε γειτονικές χώρες, όπως η Συρία και η Λιβύη, έχει αμφισβητήσει την επιρροή των παραδοσιακών περιφερειακών δυνάμεων και έχει αναδιαμορφώσει τις συμμαχίες. Αυτό οδήγησε στη δημιουργία νέων συνεργασιών και αντιπαλοτήτων στην περιοχή.¹⁴⁵

Η Ελλάδα και η Κύπρος έχουν μια ισχυρή εταιρική σχέση που βασίζεται σε ιστορικούς, πολιτιστικούς και οικονομικούς δεσμούς. Συνεργάζονται σε ενεργειακά έργα στην Ανατολική Μεσόγειο και μοιράζονται τις ανησυχίες τους για τις τουρκικές ενέργειες στην περιοχή. Το Ισραήλ και η Ελλάδα έχουν αναπτύξει στρατηγική εταιρική σχέση, ιδιαίτερα στους τομείς της άμυνας και της ενέργειας. Έχουν αμοιβαία συμφέροντα για την αντιμετώπιση κοινών περιφερειακών απειλών. Η Αίγυπτος και η Ελλάδα/Κύπρος έχουν συνάψει συμφωνίες θαλάσσιας συνεργασίας, με στόχο να οριοθετήσουν αποκλειστικές οικονομικές ζώνες (ΑΟΖ) και να ενισχύσουν την ενεργειακή εξερεύνηση. Η Ελλάδα έχει καλλιεργήσει στενότερους δεσμούς με την Αίγυπτο και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ) για την αντιμετώπιση της τουρκικής επιρροής και την προώθηση της περιφερειακής σταθερότητας.¹⁴⁶

Οι ενέργειες της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο, συμπεριλαμβανομένων των διερευνητικών γεωτρήσεων σε αμφισβητούμενα ύδατα, έχουν οδηγήσει σε εντάσεις και αντιπαραθέσεις με την Κύπρο και την Ελλάδα. Οι εδαφικές διαφορές παραμένουν ανεπίλυτες. Η υποστήριξη της Τουρκίας προς τους «Αδελφούς Μουσουλμάνους» στην Αίγυπτο και η στρατιωτική εμπλοκή της στη Λιβύη έχουν τείνει τις σχέσεις με την Αίγυπτο, οδηγώντας σε ανταγωνισμό στην περιφερειακή πολιτική. Ενώ το Ισραήλ και η Τουρκία ήταν κάποτε στενοί σύμμαχοι, οι σχέσεις τους έχουν επιδεινωθεί λόγω πολιτικών διαφορών, ιδιαίτερα σχετικά με την ισραηλινο-παλαιστινιακή σύγκρουση. Η εμπλοκή της Τουρκίας σε περιφερειακές συγκρούσεις, όπως ο εμφύλιος πόλεμος της Λιβύης, την έχει φέρει σε αντίθεση με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και την Αίγυπτο, που και οι δύο υποστηρίζουν τις αντίπαλες πλευρές σε αυτές τις συγκρούσεις.¹⁴⁷

¹⁴⁵<https://www.mei.edu/>

<https://www.gmfus.org/>

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/653662/EXPO_IDA\(2022\)653662_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/653662/EXPO_IDA(2022)653662_EN.pdf)

¹⁴⁶"The Eastern Mediterranean and the Making of the Modern World" by Charles D. Mallory

¹⁴⁷https://icsr.info/wp-content/uploads/2011/10/1319713913ICSR_AtkinPaperSeries_AmanySoliman.pdf

"The New Eastern Mediterranean: Israel's Role in the Changing Middle East" by Ahron Bregman

Οι ενέργειες της Τουρκίας έχουν επίσης τείνει τις σχέσεις της με τους συμμάχους της στο NATO και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Διαφωνίες για ζητήματα όπως εδαφικές διεκδικήσεις, μετανάστευση, ανθρώπινα δικαιώματα και δημοκρατικές αρχές έχουν προκαλέσει εντάσεις σε αυτές τις συμμαχίες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εκφράσει ανησυχίες για τις ενέργειες της Τουρκίας και έχει χρησιμοποιήσει διπλωματικά μέτρα για να αντιμετωπίσει αυτά τα ζητήματα.

Η προσφυγική κρίση έχει επηρεαστεί και από τις ενέργειες της Τουρκίας. Ως βασικός παράγοντας στη διαχείριση της εισροής Σύριων προσφύγων, οι πολιτικές και οι ενέργειες της Τουρκίας στο θέμα αυτό είχαν επιπτώσεις στις σχέσεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις γειτονικές χώρες. Η διαχείριση της προσφυγικής κρίσης έχει γίνει σημαντικό σημείο διαμάχης και διαπραγμάτευσης.

Ανησυχίες για την ασφάλεια έχουν προκύψει λόγω της εμπλοκής της Τουρκίας σε συγκρούσεις και της υποστήριξής της σε ορισμένες φατρίες. Οι γειτονικές χώρες και οι διεθνείς παράγοντες έχουν εκφράσει την ανησυχία τους για τη στρατιωτική παρουσία της Τουρκίας και τις δραστηριότητες ομάδων πληρεξουσίων σε αυτές τις περιοχές. Αυτό έχει προσθέσει πολυπλοκότητα στις συνεχιζόμενες συγκρούσεις και έχει εγείρει ανησυχίες για την περιφερειακή σταθερότητα.¹⁴⁸

Οι διεκδικήσεις και οι δραστηριότητες της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο είχαν επιπτώσεις στην ενεργειακή ασφάλεια. Οι διαφωνίες για τα θαλάσσια σύνορα και ο έλεγχος των υπεράκτιων πόρων έχουν δημιουργήσει αβεβαιότητες για τις ενεργειακές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Αυτό επηρέασε τις πρωτοβουλίες περιφερειακής ενεργειακής συνεργασίας και έθεσε ερωτήματα σχετικά με τη σταθερότητα των ενεργειακών έργων και επενδύσεων.

Έχουν γίνει διπλωματικές προσπάθειες για την αντιμετώπιση των εντάσεων που προκλήθηκαν από τις ενέργειες της Τουρκίας. Πρωτοβουλίες διαμεσολάβησης από διεθνείς φορείς, συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Εθνών, έχουν αναπτυχθεί για την αποκλιμάκωση των συγκρούσεων και την εξεύρεση ειρηνικών λύσεων. Αυτές οι

¹⁴⁸<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/turkey-has-legitimate-security-concerns-but-must-keep-military-incursion-into-syria-limited/>
<https://www.cmi.no/publications/file/7820-turkey-as-a-regional-security-actor-in-the-black-sea-the-mediterranean-and-the-levant-region.pdf>
<https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/turkey/>

διπλωματικές προσπάθειες αποσκοπούν στην προώθηση του διαλόγου και στη διευκόλυνση των διαπραγματεύσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών.¹⁴⁹

Επιπλέον, οι ενέργειες της Τουρκίας ώθησαν άλλες χώρες να επαναξιολογήσουν τις συμμαχίες και τις συνεργασίες τους. Η Ελλάδα, η Κύπρος και το Ισραήλ, για παράδειγμα, έχουν εμβαθύνει τη συνεργασία τους για την αντιμετώπιση κοινών ανησυχιών σχετικά με τις ενέργειες της Τουρκίας. Ομοίως, ορισμένα κράτη του Κόλπου έχουν ενισχύσει τους δεσμούς με την Ελλάδα και την Κύπρο ως αντίβαρο στην επιρροή της Τουρκίας.¹⁵⁰

Συμπερασματικά, οι ενέργειες της Τουρκίας σε διεθνές επίπεδο είχαν εκτεταμένες επιπτώσεις. Έχουν τεταμένες σχέσεις με διάφορες χώρες και οργανισμούς, έχουν επηρεάσει τη δυναμική της περιφερειακής ισχύος, έχουν εγείρει ανησυχίες για την ασφάλεια, έχουν επηρεάσει την ενεργειακή ασφάλεια και κατέστησαν αναγκαίες διπλωματικές προσπάθειες για την εξεύρεση ειρηνικών λύσεων. Αυτές οι συνέπειες συνεχίζουν να διαμορφώνουν το γεωπολιτικό τοπίο και να επηρεάζουν τις πολιτικές και τις σχέσεις των εμπλεκόμενων χωρών.¹⁵¹

Η τουρκική παρουσία στη Λιβύη έχει ενεργοποιήσει την προώθηση συνεργασιών μεταξύ πολλών γειτονικών χωρών που έχουν συμφέροντα ή επηρεάζονται από την κατάσταση στην περιοχή. Αυτές οι χώρες περιλαμβάνουν την Ελλάδα, το Ισραήλ, την Αίγυπτο, τη Γαλλία και χώρες που δεν είναι γειτονικές, όπως η Σαουδική Αραβία και οι Ηνωμένες Αραβικές Εμιράτα. Αυτές οι χώρες δεν επιθυμούν τη διάδοση της τουρκικής επιρροής στην περιοχή, καθώς αυτό, εκτός από τον οικονομικό ανταγωνισμό, δημιουργεί φόβους για την αναβίωση της οθωμανικής αυτοκρατορίας και την παρουσία φανατικών ισλαμιστών, όπως οι Μουσουλμανική Αδελφότητα, στην περιοχή.¹⁵²

Η Τουρκία επιδιώκει να μην βρεθεί απομονωμένη ή αποκλεισμένη από τα ενεργειακά σχέδια που διαμορφώνονται στην περιοχή. Για τον λόγο αυτό, προσπαθεί να εξασφαλίσει συνεργασία με την Ιταλία, μια χώρα που διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην Λιβύη, και να εξερευνήσει αμοιβαία επωφελείς λύσεις με τη Ρωσία. Επιπλέον, η Τουρκία θέλει να

¹⁴⁹<https://geetha.mil.gr/episimi-episkepsi-archigoy-geetha-stis-ipa-2/>

¹⁵⁰<https://treaties.un.org/pages/showDetails.aspx?objid=08000002802d12b7>

<https://www.primeminister.gr/en/2021/12/07/28153>

<https://israeled.org/timeline/israel-greece-and-cyprus-sign-trilateral-gas-pipeline-construction-agreement/>

¹⁵¹<https://ecrgroup.eu/article/the-ecr-group-expresses-its-concern-with-turkeys-actions-in-the-eastern-med>

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/country_22_6088

¹⁵²<https://geetha.mil.gr/episimi-episkepsi-archigoy-geetha-stis-ipa-2/>

χρησιμοποιήσει την οικονομική επιρροή του Κατάρ για να διεισδύσει στην περιοχή. Ο ρόλος της Τουρκίας και η δραστηριότητα των πετρελαϊκών εταιρειών της θα εξαρτηθούν από την προσέγγιση των Ηνωμένων Πολιτειών. Με την αυξανόμενη παρουσία της Ρωσίας στην περιοχή και την αλλαγή στην πολιτική πλατφόρμα με την ανάληψη του προέδρου Μπάιντεν, είναι πιθανό να γίνει αναθεώρηση της αμερικανικής παρουσίας. Εάν βελτιωθούν οι σχέσεις των ΗΠΑ με την Τουρκία, ίσως αποδεχτούν την αναθεωρημένη παρουσία της Τουρκίας στη Λιβύη ως μια αντίβαρο στην παρουσία της Ρωσίας. Διαφορετικά, είναι σίγουρο ότι θα περιορίσουν τις ενεργειακές, στρατιωτικές και πολιτικές φιλοδοξίες της Τουρκίας στη Λιβύη.

Αντίθετα, η αδύναμη παρουσία και η έλλειψη αποφασιστικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην περιοχή οδηγεί τα κράτη μέλη σε απομονωμένες και συχνά αντιφατικές πολιτικές και ενέργειες στη Λιβύη. Εάν η ΕΕ αποφασίσει να αναλάβει πιο ενεργό ρόλο, η Γαλλία και η Ιταλία θα διαδραματίσουν καίριο ρόλο στον καθορισμό της πολιτικής της θέσης. Αυτό αναμφίβολα θα έχει περιοριστικό αντίκτυπο στα σχέδια της Τουρκίας.

Οι δράσεις και η παρουσία της Τουρκίας στην περιοχή αντιμετωπίζονται με αντίθεση και αρνητική στάση από πολλές αραβικές χώρες, όπως η Αίγυπτος, η Σαουδική Αραβία και οι Ηνωμένες Αραβικές Εμιράτα. Αυτές οι χώρες αντιλαμβάνονται τις τουρκικές προσπάθειες ως μια οικονομική διείσδυση στη Λιβύη με στόχο την εκμετάλλευση των πλούσιων πηγών πλούτου της περιοχής και επιπλέον, ως μια προσπάθεια αναζωπύρωσης της παρουσίας ακραίων ισλαμιστών στις ίδιες τις χώρες τους.

9 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η νέα ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας από την Τουρκία, επηρεασμένη από τις αναθεωρητικές πολιτικές της και το βάρος της σε Ελλάδα και Κύπρο, οδήγησε σε μια σειρά από σημαντικές συνέπειες. Τα κυριότερα συμπεράσματα που εξάγονται από την παραπάνω έρευνα παρατίθενται παρακάτω:

Κλιμάκωση της έντασης: Η διεκδικητική στάση της Τουρκίας και η επεκτατική ερμηνεία της θαλάσσιας δικαιοδοσίας της έχουν κλιμακώσει τις εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα στρατιωτικές αντιπαραθέσεις, ναυτικές συγκρούσεις και αυξημένη ρητορική μεταξύ Τουρκίας, Ελλάδας και Κύπρου. Ο κίνδυνος σύγκρουσης έχει αυξηθεί, θέτοντας σε κίνδυνο την περιφερειακή σταθερότητα.

Τεντωμένες σχέσεις: Οι ενέργειες της Τουρκίας έχουν τείνει τις σχέσεις της με την Ελλάδα και την Κύπρο, καθώς και με άλλους περιφερειακούς και διεθνείς παράγοντες. Η Ελλάδα

και η Κύπρος θεωρούν τους ισχυρισμούς και τις πολιτικές της Τουρκίας ως παραβιάσεις των κυριαρχικών τους δικαιωμάτων και του διεθνούς δικαίου, που οδηγεί σε επιδείνωση των διπλωματικών σχέσεων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν δείξει υποστήριξη προς την Ελλάδα και την Κύπρο, επιδεινώνοντας περαιτέρω τις σχέσεις της Τουρκίας με αυτούς τους παράγοντες.

Οικονομικές επιπτώσεις: Οι διαφωνίες για τα θαλάσσια σύνορα και τα δικαιώματα έχουν επηρεάσει την ενεργειακή εξερεύνηση και ανάπτυξη στην Ανατολική Μεσόγειο. Η αβεβαιότητα και οι εντάσεις έχουν αποτρέψει τις επενδύσεις και παρεμπόδισαν τις πρωτοβουλίες περιφερειακής ενεργειακής συνεργασίας. Αυτό έχει επηρεάσει το οικονομικό δυναμικό και την ενεργειακή ασφάλεια των εμπλεκόμενων χωρών.

Περιφερειακή αστάθεια: Οι ρεβιζιονιστικές πολιτικές και ενέργειες της Τουρκίας έχουν εγείρει ανησυχίες για τη σταθερότητα και την ασφάλεια της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου. Η αυξημένη στρατιωτική παρουσία, οι ναυτικοί ελιγμοί και οι αυξημένες εντάσεις έχουν αυξήσει τον κίνδυνο ακούσιων συγκρούσεων ή εσφαλμένων υπολογισμών, οδηγώντας ενδεχομένως σε μια ευρύτερη περιφερειακή σύγκρουση.

Νομικές και διπλωματικές προκλήσεις: Οι διαφωνίες έχουν προκαλέσει νομικές και διπλωματικές προκλήσεις. Η Ελλάδα και η Κύπρος έχουν αναζητήσει προσφυγή μέσω διεθνών νομικών οδών, όπως το Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης, για την επίλυση των διαφορών. Διεξήχθησαν επίσης διπλωματικές διαπραγματεύσεις και διαμεσολαβημένες συνομιλίες για την εξεύρεση ειρηνικών λύσεων. Ωστόσο, η εξεύρεση μιας αμοιβαία αποδεκτής λύσης έχει αποδειχθεί πρόκληση, με αποκλίνουσες θέσεις και συνεχείς εντάσεις.

Συμπερασματικά, η νέα ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας από την Τουρκία, επηρεασμένη από τις ρεβιζιονιστικές πολιτικές της, είχε ως αποτέλεσμα μια σειρά από συνέπειες για την Ελλάδα και την Κύπρο. Αυτές οι συνέπειες περιλαμβάνουν κλιμακούμενες εντάσεις, τεταμένες σχέσεις, οικονομικές επιπτώσεις, περιφερειακή αστάθεια και νομικές και διπλωματικές προκλήσεις. Η επίλυση αυτών των ζητημάτων θα απαιτήσει συνεχείς διπλωματικές προσπάθειες, διεθνή δέσμευση και δέσμευση για διάλογο και αποκλιμάκωση από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

10 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συμπερασματικά, η Νέα Ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας, όπως επηρεάστηκε από τις τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές, έχει πυροδοτήσει αρκετή συζήτηση και εγείρει

σημαντικά ερωτήματα σχετικά με τη θαλάσσια δικαιοδοσία και την ισορροπία δυνάμεων μεταξύ των παράκτιων κρατών. Η στάση της Τουρκίας στα θαλάσσια σύνορα και η επιδίωξή της για έναν πιο διεκδικητικό ρόλο στην Ανατολική Μεσόγειο έχουν αμφισβητήσει τις παραδοσιακές ερμηνείες και κανόνες που θεσπίστηκαν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS).

Οι τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές προσπάθησαν να διεκδικήσουν μια ευρύτερη ερμηνεία της UNCLOS, ιδιαίτερα σε σχέση με την οριοθέτηση των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών (ΑΟΖ) και της υφαλοκρηπίδας. Αμφισβητώντας τη συμβατική κατανόηση των θαλάσσιων συνόρων, η Τουρκία έχει στόχο να εξασφαλίσει μεγαλύτερο μερίδιο πόρων και να ασκήσει επιρροή στις περιφερειακές υποθέσεις. Αυτή η προσέγγιση έχει οδηγήσει σε αντιπαραθέσεις με τις γειτονικές χώρες, ιδιαίτερα την Ελλάδα και την Κύπρο, και έχει πυροδοτήσει εντάσεις και διαμάχες στην Ανατολική Μεσόγειο.

Ενώ ορισμένοι υποστηρίζουν ότι οι αναθεωρητικές πολιτικές της Τουρκίας καθοδηγούνται από θεμιτές ανησυχίες και δικαιώματα, άλλοι τις θεωρούν ως παραβίαση του διεθνούς δικαίου και μια προσπάθεια μονομερούς επαναπροσδιορισμού των καθιερωμένων συνόρων. Η σύγκρουση συμφερόντων και ερμηνειών έχει υπογραμμίσει την ανάγκη για διπλωματικές προσπάθειες και πολυμερείς διαλόγους για την επίλυση αυτών των διαφορών και τη διασφάλιση της ειρηνικής συνύπαρξης των κρατών στην περιοχή.

Η εξελισσόμενη ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας επηρεασμένη από τις τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές υπογραμμίζει επίσης τις προκλήσεις που θέτει η μεταβαλλόμενη γεωπολιτική δυναμική. Έχει προκαλέσει συζητήσεις σχετικά με την ανάγκη αναθεώρησης και προσαρμογής των διεθνών νομικών πλαισίων για την αντιμετώπιση αναδυόμενων ζητημάτων και μετατοπίσεων εξουσίας. Η UNCLOS, ως ευρέως αποδεκτό νομικό μέσο που διέπει τις ναυτιλιακές υποθέσεις, ενδέχεται να απαιτεί περαιτέρω εξέταση και πιθανές αναθεωρήσεις για να καλύψει τις σύγχρονες πολυπλοκότητες.

Συνοπτικά, η Νέα Ερμηνεία του Δικαίου της Θάλασσας επηρεασμένη από τις τουρκικές αναθεωρητικές πολιτικές έχει προκαλέσει σημαντικές συζητήσεις και εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο. Έχει υπογραμμίσει τη σημασία της διπλωματίας, του διαλόγου και της τήρησης του διεθνούς δικαίου για την επίλυση θαλάσσιων διαφορών. Επιπλέον, χρησιμεύει ως υπενθύμιση της ανάγκης για συνεχή αξιολόγηση και πιθανές ενημερώσεις στα διεθνή νομικά πλαίσια για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των εξελισσόμενων προκλήσεων του 21ου αιώνα.

Βιβλιογραφία

- Center for Strategic and International Studies. (2023). *CSIS*. Ανάκτηση από <https://www.csis.org/>
- DOUMANIS, N. (2014). The Mediterranean and Asia. Στο P. HORDEN, & S. KINOSHITA, *A Companion to Mediterranean History* (σσ. 441-456). John Wiley & Sons, Ltd.
- European Council on Foreign Relations. (2023). Ανάκτηση από <https://ecfr.eu/>
- FALKENBERG, J. K. (2015). CAN TURKEY FOSTER REGIONAL STABILITY UNDER UNCLOS? *Turkishpolicy*.
- Geological Survey of Turkey (MTA). (n.d.). Ανάκτηση από <http://www.foramproject.net/index.php/consortium/third-parties/geological-survey-of-turkey-mta/>
- Government of the Republic of Turkey and The Government of National Accord-State of Libya. (2019). *MEMORANDUM OF UNDERSTANDING*. Istanbul.
- HELLENIC NATIONAL DEFENCE GENERAL STAFF. (2022). *Violations of Territorial Waters of Year 2022*. Ανάκτηση από <https://geetha.mil.gr/en/violations-of-territorial-waters-of-year-2022/>
- HELLENIC NATIONAL DEFENCE GENERAL STAFF. (2023). *Violations of Territorial Waters of Year 2023*. Ανάκτηση από <https://geetha.mil.gr/en/violations-of-territorial-waters-of-year-2023/>
- HELLENIC REPUBLIC. (2023, June 26). *MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS*. Ανάκτηση από Minister of Foreign Affairs Nikos Dendias' remarks at the Hellenic Parliament during the debate on the censure motion against the government: <https://www.mfa.gr/en/current-affairs/top-story/minister-of-foreign-affairs-nikos-dendias-remarks-at-the-hellenic-parliament-during-the-debate-on-the-censure-motion-against-the-government-athens-26012023.html>
- IMO. (2023). Ανάκτηση από International Maritime Organization: <https://www.imo.org/>
- International Crisis Group. (2023). Ανάκτηση από <https://www.crisisgroup.org/>
- KER-LINDSAY, J. (2011). *The Cyprus Problem: What Everyone Needs to Know*. Oxford Univ PR.
- KER-LYND SAY, J., & FAUSTMANN, H. (2009). *The Government and Politics of Cyprus*. Oxford: Peter Lang.
- MARSHALL-CORNWALL, J. H. (1935). *Geographic Disarmament: A Study of Regional Demilitarization*. London: Oxford University Press.
- Mearsheimer, J. J. (2018). *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: Norton & Company.

- PIERINI, M. (2019). *Options for the EU-Turkey Relationship*. Washington, DC 20036-2103: Carnegie Endowment for International Peace.
- SCHIMMELFENNIG, F. (2009). Entrapped again: The way to EU membership negotiations with Turkey. *Springer Link*, σσ. 413-431.
- SOUTH EAST EUROPEAN STUDIES AT OXFORD. (2022). SEESOX. *Celebrating 20 Years 2002-2022*.
- SVOLOPOULOS, C. (1985). *LA GRECE ET SON DROIT LEGITIME DE MILITARISER LEMNOS ET SAMOTHRACE: UN PROBLEME ARTIFICIEL A LA LUMIERE DE NOUVEAUX TEMOIGNAGES HISTORIQUES*. Institute for Balkan Studies.
- The Council on Foreign Relations. (2023). Ανάκτηση από <https://www.cfr.org/>
- The Diplomat. (2022). Ανάκτηση από <https://thediplomat.com/tag/historical-revisionism/>
- The Hellenic Ministry of Foreign Affairs. (2023). Ανάκτηση από <https://www.mfa.gr/en/index.html>
- The International Holocaust Remembrance Alliance. (2023). Ανάκτηση από <https://www.holocaustremembrance.com/>
- The Turkish Ministry of Foreign Affairs. (2023). Ανάκτηση από <https://www.mfa.gov.tr/default.el.mfa>
- The United States Holocaust Memorial Museum. (2023). Ανάκτηση από <https://www.ushmm.org/>
- Thies, C. G., & Nieman, M. D. (2017). *Rising Powers and Foreign Policy Revisionism: Understanding BRICS Identity and Behavior Through Time*. Ann Arbor, MI 48104: The University of Michigan Press.
- TOYGÜR, D., TEKIN, D., SOLER i LECHA, D., & DANFORTH, D. (2022). *Turkey's foreign policy and its consequences for the EU*. Brussels © European Union: Policy Department for External Relations Directorate General for External Policies of the Union.
- Traité instituant la Communauté Européenne du Charbon et de l'Acier. (23.07.1952). Paris, France.
- Tsakiris, T. (2013). *The Feasibility and Impact of the Turkish-Israeli*. Athens, Greece: Hellenic Foundation for European & Foreign Policy (ELIAMEP).
- U.S. DEPARTMENT of STATE. (2021, May 24). *U.S. Security Cooperation With the Republic of Cyprus*. Ανάκτηση από <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-the-republic-of-cyprus/>
- (1998). *United Nations Convention on the Law of the Sea*.

- UNITED STATES OF AMERICA and CYPRUS. (2002). *Agreement Between the UNITED STATES OF AMERICA and CYPRUS*. Nicosia.
- YESILADA, B. (2013). *EU-Turkey Relations in the 21st Century*. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Βασιλική Κυβέρνηση της Ιταλίας και Κυβέρνηση της Τουρκικής Δημοκρατίας. (1932). *ΙΤΑΛΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΣΥΝΘΗΚΗ. TRAITÉ ITALO-TURQUE DE 4.1.1932*. Καστελόριζο.
- ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ. (2022, Ιουλίου 18). *Επίσημη Επίσκεψη Αρχηγού ΓΕΕΘΑ στις ΗΠΑ*. Ανάκτηση από <https://geetha.mil.gr/episimi-episkepsi-archigoy-geetha-stis-ipa-2/>
- ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ. (2023). *ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ*. Ανάκτηση από Το Κυπριακό Ζήτημα Σήμερα: <https://www.mfa.gr/kypriako/>
- ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ. (2023). *Υπουργείο Εξωτερικών*. Ανάκτηση από <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikoterakeimena/maps.html>
- Ιωάννου, Κ., & Στρατή, Α. (2013). *ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Κουσκουβέλης, Η., Ραπτόπουλος, Ν., Μπέλλου, Φ., Χρηστίδης, Γ., Κοντάκος, Π., Βασιλειάδης, Ν., . . . Μαθιουλάκης, Μ. (2017). *Αναλυτική Έκθεση: "Οι εξελίξεις στο διεθνή περίγυρο της χώρας"*. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- ΛΙΑΚΟΥΡΑΣ, Π. Η. (2002). *Διεθνές δίκαιο και χρήση των θαλάσσιων βυθών για στρατιωτικούς σκοπούς*. Σάκκουλας Αντ.
- Νομοθετικό Διάταγμα υπ' αριθ. 238/ΦΕΚ Α'. (25.08.1923). *Περί Κυρώσεως της εν Λωζάνη Συνομολογηθείσης Συνθήκης περί Ειρήνης*. Λωζάνη.
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ, Κ. Π. (1989). *Το Καθεστώς Αποστρατικοποίησης Των Νησιών Του Ανατολικού Αιγαίου*. Γνώση.
- ΡΟΥΚΟΥΝΑΣ, Ε. (2021). *ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ*. ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.
- Τζιάρρας, Ζ., & Μουδούρος, Ν. (2023). *Η Τουρκία ως τρίτος πόλος στη νέα διεθνή τάξη, ο ισλαμικός ευρασιανισμός, το νέο οικονομικό μοντέλο και η στρατηγική της ανατροπής*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Τσάκωνας, Π. (2020, Σεπτεμβρίου 22). *ΕΛΙΑΜΕΡ (Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής & Εξωτερικής Πολιτικής)*. Ανάκτηση από "Εξισορροπητική δέσμευση": Μία στρατηγική της ΕΕ απέναντι στην Τουρκία του Ερντογάν: <https://www.eliamer.gr/publication/>

Εικόνες

Εικόνα 1 Turkey shares map of Oruc Reis's offshore activity (Πηγή: www.aa.com.tr)..	29
Εικόνα 2 Eurokinissi/Γραφείο Τύπου Πρωθυπουργού / Δημήτρης Παπαμήτσος).....	36
Εικόνα 3 Γράφημα: Βαγγέλης Γεωργίου Πηγή: Στοιχεία ΓΕΕΘΑ στο βιβλίο "Ελλάς-ΕΟΚ Εμπιστευτικό).....	42
Εικόνα 4 Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών (www.mfa.gr).....	44
Εικόνα 5 Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) και η απόφαση 12 μιλίων του 1982 (Πηγή: www.bankingnews.gr)	46
Εικόνα 6 Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών (www.mfa.gr).....	63
Εικόνα 7 Στρατηκοποίηση των Ελληνικών Νησιών (Πηγή: www.epilekta.com)	64
Εικόνα 8 Χάρτης της νέας "Γαλάζιας Πατρίδας" της Τουρκίας (Πηγή: www.slpress.gr)72	
Εικόνα 9 Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών (www.mfa.gr).....	77
Εικόνα 10 Στρατιωτικές Βάσεις στο νησί της Κύπρου (Πηγή: www.tanea.gr)	80
Εικόνα 11 Η "Γαλάζια Πατρίδα" ως επίσημο δόγμα της Τουρκίας (Πηγή: www.mfa.gr)	81
Εικόνα 12 Η Αίγυπτος οριοθέτησε μονομερώς τα θαλάσσια σύνορα με τη Λιβύη (Πηγή: www.thetoc.gr)	85
Εικόνα 13 Χάρτης Συμφωνίας Ελλάδας-Αιγύπτου (Πηγή: www.cnn.gr)	87
Εικόνα 14 Κύπρος και ΗΠΑ υπέγραψαν το Πρόγραμμα Διμερούς Αμυντικής Συνεργασίας (Πηγή: defencereview.gr).....	90
Εικόνα 15 Τουρκική άποψη περι απεικόνισης ΑΟΖ (Πηγή: www.eliamer.gr)	91